

דבר הכנסת

23

ישיבות ע"ט-פ"א / י"ב באייר התשמ"ב / 3-5 במאי 1982

כג/מושב שני

הישיבה השבעים-ותשע של הכנסת העשירית

יום שני, י' באייר התשמ"ב (3 במאי 1982)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:04

א. פתיחת כנס הקיץ

היו"ר מ' סבידור: אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת ואת כנס הקיץ. נאחל לכולנו דיונים פוריים ודיונים ברמה תרבותית ההולמת את בית-הנכרים שלנו.

ב. הספר לחבר הכנסת התשיעית זאב כ"ץ

היו"ר מ' סבידור: אני מבקש לקום. חמימות ביחסיו עם הבריות מזה — כך הצטייר המנוח בעיני כל חברי הבית בכנסת התשיעית.

מבמת הכנסת הזאת הנני שולח תנחומים למשפחתו, למשקן גשר ולתנועה הקיבוצית כולה. ביום ד' באייר התשמ"ב, 27 באפריל 1982, ערב יום העצמאות, נפטר חבר הכנסת התשיעית זאב כ"ץ. הוא היה איש רב פעלים, שהקדיש את כל ארבעים-וארבע שנות חייו כארץ הזאת למפעל הציוני ולהגשמת מאווייו החברתיים שנחמוגו ברקמת עורו.

יהי זכרו ברוך; (חברי הכנסת מכבדים בקימה את זכרו של המנוח.) עקשן היה, הנלחם על עקרונות מזה, חבר ורע השופע

ג. מסמכים שהונחו על שולחן

היו"ר מ' סבידור: הודעה למזכיר הכנסת. (פטור חיילים, נפגעי מלחמה ושוטרים מארנונה) (תיקון מס' 2), התשמ"ב-1982: חוק רשות לאומית לאגריה (תיקון), התשמ"ב-1982.

מזכיר הכנסת נ' לורך: כן הונחו סיכומיה והצעותיה של יוועדה לענייני ביקורת המדינה לדין-וחשבון מס' 31 של מבקר המדינה לשנת 1980 ולחשבונות שנת הכספים 1979, ניסן התשמ"ב — אפריל 1982. תודה רבה.

היו"ר מ' סבידור: לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה: חוק בתי-המשפט (תיקון מס' 15), התשמ"ב-1982: חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 19), התשמ"ב-1982: חוק נכי המלחמה בנאצים (תיקון מס' 11), התשמ"ב-1982: חוק הרשויות המקומיות תודה למזכיר הכנסת.

ד. הודעת הממשלה על המצב המדיני; אישור צירופו של חבר הכנסת אהרן אוזן לממשלה בתפקיד

שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה

היו"ר מ' סבידור: בחזרונו לכמה, ומאחל לו החלמה מהירה ורפואה שלמה, ושילך גם בלי מקל בפעם הבאה.

ראש הממשלה מ' בגין: אמן, תודה רבה, אדוני היושב-ראש, אדוני היושב-ראש, מורי ורבותי חברי הכנסת, ישראל מילאה את התחייבותיה עליפי חוזה השלום המצרי-הישראלי לעניין ולתאריך.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסדר-היום: הודעת הממשלה על המצב המדיני ואישור צירופו של חבר הכנסת אהרן אוזן לממשלה בתפקיד שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה. רשות הדיבור לכבוד ראש הממשלה. כשם כל הבית אני מקדם בכרכה את ראש הממשלה

חוברת כ"ג, ישיבה ע"ט

— הודעת הממשלה על המצב המדיני: אישור צירופו של חבר הכנסת אהרן איתן לממשלה בתפקיד שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

ארצות-הברית להבטיח, שחזה השלום יופעל בקפדנות ויכובד, וכי כל פגיעה בו מצד כלשהו תטופל ותוסר. למטרה זו הגני מחויב". ועוד כתב נשיא ארצות-הברית: "יכולתה של מדינת ישראל להבטיח את הגנתה העצמית היא אינטרס חיוני של ארצות-הברית. לפיכך, כפי שכבר הודעתו לפני כן, גמרתי אומר לדאוג לכך, כי יקום היתרון הטכנולוגי האיכותי, והגני מוסר גם לעצמי דין-וחשבון ביחס לדאגותיך לגבי הגורמים הכמותיים והשפעתם על ביטחון ישראל. אין צורך לומר, אדוני ראש הממשלה, שקיום ההתחייבויות, הקבוצות כהסכמים שהושגו בין ארצות-הברית לבין ישראל, במיוחד מאז שנת 1973, בקשר לתהליך השלום, יוסיף להיות היבט מרכזי של מדיניותנו". ועוד: "פתרון הבציה הפלשתינאית על כל היבטיה אף הוא אינטרס ביטחוני שלנו. אתה, הנשיא מובארק ואני מסכימים, כי מסגרת ההסכם לתקשבים הפלשתינאים של המוסכמת היחידה לפתור בעיה זו, זו הסיבה, שארצות-הברית נשארת מחויבת לעשות את מיטב המאמצים להשיג סיום מוצלח ומוקדם של המשאומתן על האוטונומיה של רשות מינהל עצמי ומועצה מינהלית לתקשבים הפלשתינאים של הגדה המערבית ועזה, כפי שנקבע במסגרת ההסכם של קמפ-דייוויד".

מכתב זה של נשיא ארצות-הברית, אדוני היושב-ראש, מכיל, כפי שכל חברי הכנסת יכלו להיווכח, התחייבויות חשובות של אמריקה כלפי ישראל בשטח המדיני והביטחוני גם יחד.

ברשות היושב-ראש, אשמיע מעל הבמה הפרלמנטרית שלנו הבעת הוקרה לנשיא רייגן על מתן התחייבויות אלה ועל חידושו.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
על סמך מכתב זה אתם ממשיכים יום יום את הרציחות בגדה ובכרעוזה? מתן תפסיקו את זה? דבר על זה, מר בגין.

ראש הממשלה מ' בגין:
מובן מאליו, שהכול יקבע בשטח עצמו. עניינו פקחות. יידינו האמריקנים והגזרים גם יחד יודעים היטב, כי ישראל לא תשלים עם שום הפרות של חחה השלום ושל הסכם קמפ-דייוויד. כפי שאנתון קיימנו את התחייבויותנו על-אף הקשיים, הקורבנות המכאבים והסכנות הרבים, כן זכאים אנו לדרוש ולצפות, כי הצד השני יקיים בנאמנות ובקפדנות את התחייבויותיו על-פי שני ההסכמים הבין-לאומיים, הלא הם חוזה השלום המצרי-ישראלי ומסגרת ההסכם קמפ-דייוויד בנוגע לאוטונומיה המלאה לתושבים הערבים של יהודה, שומרון וחבל-עזה. קיום ההתחייבויות יביא לקיומן, אי-קיומן, חלילה, יביא לתגובה מתאימה ומהירה, על-פי הכללים המקובלים של משפט העמים. עלי להבהיר, כי אנו מעדיפים את האפשרות הראשונה, כלומר — קיום הדין ומלא של כל תנאי ההסכם.

התחייבונו לאוטונומיה, לא למדינה פלשתינאית ביהודה, בשומרון ובעזה, ובשום תנאי לא נסכים להקמתה. הבטחנו אוטונומיה, לא הגדרה עצמית שאחד פירושיה ואין וילתו — מדינה. לפירוש היחיד הזה קיבלתי אישור מפיו של מי שהיה עד לפני כמה שבועות, עד לפני פרוץ הסכסוך התמור על איי פוקלנד, שר החוץ של בריטניה, הלורד קרינגטון. שאלתי בימי ביקורו האחרון בירושלים: מדוע אתם, הבריטים, מטיפים להקמת מדינה פלשתינאית? היא תעצור את ביטחוננו. לא את ביטחונכם: היא תהיה סכנה לקיימנו, לא לקיימכם: לא בריטים ייהרגו על-ידיה, ממנה יבואו רוצחי יהודים. על השלשנות האלה, הכנות, הנכונות והצדקות, השיב לי שר החוץ הבריטי לאמור:

חובתי למסור לכנסת — ועליידיה לציבור — כי בשבועות האחרונים, שקדמו ליום שבו מלאו שלוש שנים לחילופי מסמכי האשרור של חוזה השלום, היו הפרות הן של חוזה השלום והן של הסכמי קמפ-דייוויד, נוצרו קשיים ונעזמו מבטולים.

התנאים ההם לא רק נתנו לנו זכות אלא הטילו עלינו חובה — אם העיוותים לא יתוקנו — לשקול את האפשרות של דחיית התהליך להוצאת כוחותינו מקו רסי-מוחמד — אל-עריש אל מעבר הגבול הבין-לאומי של ארץ-ישראל.

על זכות וחובה אלו הודענו הן לידידינו האמריקנים והן לידידינו המצרים, לא במרומז אלא במפורש, לא בעקיפין אלא במישיר. על ההתפתחות השלילית בימים ההם לא כדאי עוד להוסיף דברים, מוטב להתרכז בחיוב ובעתיד.

באגרותיו של נשיא מצרים מר מובארק, מ"מ 16 ומ"מ 20 באפריל שנה זו, קיבלנו התחייבויות מפורשות על מניעת הברחת נשק, חומרי נפץ ואמצעי לחימה אחרים מהשטח המצרי לתוך השטח הישראלי, על כיבוד קפדני של הסכמי הביטחון באזור המפרץ, המשתרע על 150 קילומטר מן הגבול הבין-לאומי לתוך סיני ועל אזור הגבול הכוחות — הסדרי ביטחון שהם נשמט חוזה השלום, ואותם יש למלא בנאמנות ובקפדנות מוחלטות.

הנשיא מובארק — אשר שבתי ונפגשתי עמו ביום המר, ערב הלווייתו של הנשיא סאדאת, חותם חוזה השלום, בעוד הוא, וירשו של אנאור סאדאת, ואני מושיטים יד איש אל רעהו ואומרים בעת ובעונה אחת "שלום לנצח" — הנשיא מובארק כתב אלי באגרתו מיום 20 באפריל לאמור: "ב-26 במרס 1979, כחותמנו על חוזה השלום ההיסטורי, אישרנו מכתב המכלי התחייבות לקיים משאומתן ברציפות ובתום לב כדי לסיימו בתאריך מוקדם, ככל האפשר, מטרת משאומתן זה נקבעה כדלהלן: להסכים לקראת הבחירות על הדרכים להקמת רשות המינהל העצמי (מועצה מינהלית), להגדיר את סמכויותיה, תחומי אחריותה ובעיות אחרות הנוגעות לנושא". "כוונתנו היא — כתב הנשיא מובארק — להמשיך לנהל אתכם משאומתן בעזרת ארצות-הברית כשותף מלא עד שנשיג אתכם הסכם".

בקשר עם התחייבות זו לעיקר שבחלק הראשון של הסכם קמפ-דייוויד, הודעתנו כחשוכות לנשיא מובארק על דברי בוכתו לרגל יום העצמאות, כי אני מציע לו לקבוע במהירות האפשרית את חידוש המשאומתן על האוטונומיה המלאה לתושבים הערבים של יהודה, שומרון וחבל-עזה, ולהתרכז בעיקר סביב בחירתה, הקמתה והפעלתה של רשות המינהל העצמית — המועצה המינהלית.

מובן מאליו, שמשאומתן זה צריך להתקיים בבירוריותהן של שלוש האומות המשתתפות בו. משלחת ישראל תצא ברצון הן לקהיר והן לווינגטון, ולבדד שהמשלחות המצרית והאמריקנית יבואו לשיחות בירושלים. אין להעלות על הדעת, אדוני היושב-ראש, שאנחנו נסכים להתחרת ירושלים בירתנו כאחד משלושת המקומות לניהול המשאומתן.

נשיא ארצות-הברית, מר רונלד רייגן, כתב לי ביום 20 באפריל 1982, בין השאר, את הדברים האלה: "כפי שידוע לך, חוזה השלום בין מצרים ובין ישראל ומסגרת ההסכם של קמפ-דייוויד הם הגורמים המרכזיים במדיניות הביטחון של ממשלי לאזור, והו אפוא אינטרס ביטחוני מובהק של

— הודעת הממשלה על המצב המדיני: אישור צינופו של חבר הכנסת אהרן אהן לממשלה כתפקיד שר, העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

החליטה הממשלה: לאחר קביעת לוח זמנים על-ידי ועדת שרים מיוחדת והסדרים נוספים. אחרי תאריך חלוט של שלושה חודשים. לא תהיינה עוד טיסה בשבת ובמועד של מטוסי חברת התעופה הלאומית "אל על".

שולמית אלוני (המערך):

קריאה:

יפה מאוד.

ראש הממשלה מ' בגין:

מה הרגז? כך החליטה הממשלה.

קריאות:

ראש הממשלה מ' בגין:

הרב גם כן מתנגד לזה? הרב הכהן מתנגד לזה? איוו רבנות?

מיכאל בריהר (המערך):

מה עם הטלוויזיה?

ראש הממשלה מ' בגין:

אני העלתי אותך? אמרתי מלה לא פרלמנטרית? אתה חושב שאתה תפריע לי? זאק, בדימונה לא התנהגת ככה. האם הגברת אלוני חושבת שבצעקותיה היא תמנע ממני רשות היבבור? לא? אז בבקשה לשבת בשקט.

אפשר לומר, אדוני היושב ראש, שהחלטה זו היא חזרה על המוסד המפורסם של סטטוס-קוו, כפי שמוכח על-פי דבריו בשנת 1969 של שר התחבורה דאז, משה כרמל, ואלה היו דבריו ביום ט' בתמוז התשכ"ט, 25 ביוני 1969. —

שולמית אלוני (המערך):

ראש הממשלה מ' בגין:

— אני מצטט: "חברת אל על", עתה, כבעבר, ניהגת בכל פעולותיה מתוך כיבוד הסטטוס-קוו המקובל לגבי התחבורה בשבת. אף שהדבר גורם ל'אל על' נזקים כספיים ניכרים וקשיים תפעוליים וארגוניים, ומעמיד את החברה במצב נחות לעומת חברות תעופה אחרות הפועלות בקוויס הבין-לאומיים והנמצאות ביחסי תחרות קשים עמה, אין 'אל על' מקיימת טיסות סדירות בשבת ממלל התעופה לוד ואליו. כלומר, אין מתבצעות בשבת המראות ונחיתות של טיסות סדירות אלא במקרים שיש סיבה ביטחונית לכך, ולצדדי אינו יכול לתת דוגמאות או לפרט דוגמאות. עד כאן דבריו של מר כרמל, שר התחבורה דאז. מכיר אני את מר כרמל. אני בטוח כי דבריו כנים היו. אין להעלות על הדעת —

קריאות:

ראש הממשלה מ' בגין:

— שאיש כמוהו יטעה ביודעין את הכנסת ואת הציבור. אבל אם כך, אחת היא המסקנה. במרוצת הימים, בהמשך השנים, הבטחתו של שר התחבורה הושמה לאל. וטיסות "אל על" בשבת ובמועד נתקיימו במשך כ-13 שנה. בניגוד להתחייבותו המפורשת של שר התחבורה, לא לצרכים ביטחוניים אלא למטרות מסחריות. חומריות בלבד.

שולמית אלוני (המערך):

מזלם לא אמרנו מדינה פלשתינאית; תמיד השתמשנו בביטוי הגדרה עצמית. על כך השיבתי לו: הגדרה עצמית פירושה מדינה. והלורד קרינגטון מצדו הפטיר ביושר-ללב: זה נכון. ודאי שזה נכון. אנחנו איננו יכולים לשחק במלים יפות אך מטעות, כי מדובר בקיומנו, בשלום ילדינו ובביטחונם. לכן דחינו את מושג ההגדרה העצמית במפגש איסמעיליה ובכל שלושה-עשר ימי הדיונים של ועידת קמפ-דייוויד.

בסיכום: אוטונומיה — הן: מדינה פלשתינאית. אם במפורש ואם בהסוואה מילולית — בשום תנאי לא. לפיכך גם כתבנו בקווי-היסוד של הממשלה, שאושרו בכנסת ביום ה' במנחם-אב התשמ"א, 5 באוגוסט 1981, לאמור: "האוטונומיה שהוסכם עליה בקמפ-דייוויד אינה ריבונות ואינה הגדרה עצמית. הסכמי האוטונומיה שנקבעו בקמפ-דייוויד הו ערובה, שלא תקום בשום תנאי מדינה פלשתינאית כשטחי ארץ-ישראל המערבית". ולהלן: "עם תום תקופת המעבר שנקבעה בהסכמי קמפ-דייוויד תעלה ישראל את תביעתה ותפעל למימוש זכותה לריבונות על יהודה, שומרון וחבל-עזה".

ועוד נאמר בסעיף ט' לקווי-היסוד: ההתנחלות בארץ-ישראל היא זכות וחלק בלתי נפרד של ביטחון האומה. הממשלה תפעל לחיזוק ההתיישבות, להרחבתה ולפיתוחה. הממשלה תוסיף לקיים את הכלל, כי התיישבות יהודית לא תביא לנישולו של איש מאדמתו או מכפרו או מעירו.

בקשר לסעיף ח' לקווי-היסוד, אדוני היושב ראש, הרני בא להודיע, על דעת הממשלה, כי משתחל בבוא היום ריבונותו הממלכתית על יהודה, שומרון וחבל-עזה. נשמור ונקיים את האוטונומיה המלאה לחושבים הערבים בשטחי ארץ-ישראל אלה. כפי שהוסכם בקמפ-דייוויד וכפי שיוסכם

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

— ובשפיכות דמים.

ראש הממשלה מ' בגין:

— במשאומתן המחודש, שיש להניח כי יתחדש בקרוב.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כפי שאחם עושים, היום, זה פשע כלפי העם הערבי-פלשתינאי. כך אחם תטילו את הריבונות? וזה אפילו לא על-פי הסכם קמפ-דייוויד.

היור' מ' סבירור:

אתה מדבר על קריאת בנינים או על נאום? אתה רשום. יש תקן בלתי רשמי גם כן. נא לא להפריע לראש הממשלה.

ראש הממשלה מ' בגין:

על הכמה הזאת. לאחר שנה, זה נאום הבכורה שלי. יש כלל לגבי נאומי בכורה.

היור' מ' סבירור:

חבר הכנסת טובי, אני מבקש.

ראש הממשלה מ' בגין:

כמו כן מוכן מאליו, כי בכל משאומתן בעתיד על חתימת חוזה שלום בין ישראל לשכנותיה, תידחה הצעה כלשהי להורדתו או ליטולו של יישוב מן היישובים שבהם התחילו וחיים אזרחי ישראל ובני העם היהודי. והי הצעתו המקורית של שר החינוך והתרבות, ידידי וחברי וכולון המר, ואני שמח להודיע לכנסת, כי הממשלה כולה סמכה עליה את ידיה.

אדוני היושב ראש, מורי ורבותי חברי הכנסת, אתמול גם

חוכרת כ"ג, ישיבה ע"ט

— הודעת הממשלה על המצב המדיני; אישור
צירופו של חבר הכנסת אהרן אחן לממשלה בתפקיד
שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

היור"ר מ' סבידור:

אני מבקש שלא להפריע. חבר הכנסת יוסי שריד, אני
מבקש שלא להפריע. אתה תדבר בזמן הדיון. תנו לראש
הממשלה לדבר, לא נהוג להפריע לראש הממשלה כשהוא
משמיע את נאומו. בשום נכנסת לא נהגו כך.

יוסי שריד (המערך):

אני מבקש לשאול שאלה פשוטה.

ראש הממשלה מ' בגין:

אני רוצה להודיע, שאני לחבר הכנסת שריד לא אשיב מלה
אחת. הוא יכול לצעוק עד מחר. אני אגמור את דברי.

לפני ארבעים שנה שכתי מן הגולה לארץ-ישראל, ועדיין
חרוטים בזיכרוני, כאלו הדבר היה תמול-ששום, החיים של
מיליוני יהודים פשוטי עם, מפרנסים משפחות בגולה הדוויה
ההיא, אשר כה השתוללה שנאת היהודים ונעשה ניסיון בעזרת
כל הכוח הממלכתי לנשלם ממקור פרנסתם. כימים ההם
ובגלויות ההן לא הניחו ליהודים לשמור על מנוחת השבת,
לנהל את עסקיהם ביום א', כפו עליהם את יום המנוחה הנוצרי,
הלוא הוא יום א' בשבוע. איך נהגו אותם יהודים? — הם שכחו
יומיים בשבוע, יום אחד על-פי גזירת המלכות — —

יוסי שריד (המערך):

איני רוצה להפריע, אני רוצה לשאול שאלה. למה בית-ד
ירושלים משחקת בשבת?

ראש הממשלה מ' בגין:

שחצונת כזו, אני מדבר על אבותינו ואתה מפסיק אותי?
בוש לך.

הם שכחו יומיים בשבוע, יום אחד על-פי גזירת המלכות,
וכיום השביעי לא פתחו את עסקיהם משום שקיימו את הדיבר
"זכור את יום השבת לקדשו". הם הפסידו כסף, הרבה כסף. הם
רתרו על חלק מפרנסתם, ובמקרים מסוימים על חלק מכיכר
לחמם, וקיימו את השבת כהלכתה.

בין הגלויות היתה עיר ואם בישראל ושמה סלוניקי. רוב
עובדי הנמל היו יהודים. ביום השבת שבת נמל סלוניקי
מעבירה, ושוב לא התחשבו היהודים נושאי המשאית בהפסד
כספי. בני העם הנוצרי השלימו עם השבתת הנמל ביום
השביעי, כי יהידים עבדו בו.

אפשר היה להרכות בדוגמאות, אך אין צורך להוסיף עוד.
העובדות ידועות לכולנו. השבת, יום המנוחה, הוא אחד
הערכים העליונים של התרבות הכלל-אנושית. הרעיון הוא
מקורי שלנו, הרעיון כולו שלנו. התחלנוה לכל העמים, אף לכל
המשטרים.

אנו עם עתיק יומין, ההיסטוריה הרשומה שלנו מתחילה
לפני אלפי שנים, אך היו וגם ישנם עמים עתיקים נוספים.
אדרכא, נחבונן בתולדותיהם: במצרים התפתחה תרבות גדולה,
שאת תוצאותיה אנו יכולים לראות גם בימינו. למצרים כימי
קדם לא היה יום מנוחה. כיוון היתה אמנות והיתה פילוסופיה,
שמהן למדו כל באי עולם, והנשר הגדול, הרמב"ם, היה
מתלמידיו של אריסטו. ליוונים לא היה יום שביעי. רומי הקימה
את האדירה באימפריות, את הגדול בצבאות, הנהיגה חוק
ומשפט שהתנוו ביסודו של המשפט האירופי כולו. לא היה
להם יום מנוחה בשבוע, וכך בתרבות של אשור, של בבל, של
פרס, של הודו, של סין.

רק עם אחד, עם אחד, מבקש האלוהים ומזנאו, עם קטן
שמע את הקול, ראה את הקולות: "שמור את יום השבת לקדשו

ראש הממשלה מ' בגין:

מה את צועקת, מה את צועקת? יש לך קול צורם כזה. דברי
בשקט.

היור"ר מ' סבידור:

חבר הכנסת אמיר, חברת הכנסת אלוני, אני מבקש, ראש
הממשלה משמיע את דברו. רוב האנשים שמשמיעים את
קריאות הבניינים, רשומים. לא מקובל להפריע לראש הממשלה
מה גם שזו הופעתו הראשונה של ראש הממשלה בעמידה מעל
במה זו, לאחר חודשים רבים. תנו לראש הממשלה קצת כבוד.

ראש הממשלה מ' בגין:

אני מוחל על הכבוד, אבל שלא יפריעו. כפי שאמרתי,
נתקיימו טיסות לא למטרות ביטחוניות, אלא למטרות מסחריות
חומריות כלכד, וזהו הכאב. האם באמת במידה של רוח או
הפסד כספי, אנחנו, במדינה היהודית המחודשת — —

יוסי שריד (המערך):

למה לא תבטלו את משחקי הכדורגל? איני רשום. אני
שואל שאלה לגופו של עניין.

ראש הממשלה מ' בגין:

— — במדינת היהודים שקמה לתחייה, נאמרו את הערך
הדתי, החברתי, הלאומי, ההיסטורי, המוסרי של השבת
בישראל?

יוסי שריד (המערך):

למה לא תבטלו את משחקי הכדורגל בשבת?

ראש הממשלה מ' בגין:

לפני ארבעים שנה שכתי מן הגולה לארץ-ישראל.

יוסי שריד (המערך):

ראש הממשלה מ' בגין:

אתה חושב שבצעקנות תתגבר עלי? לא יעזור לך. תצעק,
תכלים את עצמך, ואני אדבר.

יוסי שריד (המערך):

אני שואל לגופו של עניין.

ראש הממשלה מ' בגין:

איני שומע אותך ואיני רוצה להשיב לך. אין לי ריכוז עם
מי שתומך במדינה פלשתינאית ביהודה, בשומרון ובעזה. אין
לי ריכוז אתך, סיימתי אותך.

יוסי שריד (המערך):

גד יעקבי (המערך):

אני לא תומך במדינה פלשתינאית.

ראש הממשלה מ' בגין:

אתה לא תומך, או שב בשקט. מה רוצה הרב, שנטוס
בשבת?

היור"ר מ' סבידור:

רבותי, לשם מה מתקיים דיון? את כל ההערות האלה
אפשר להשמיע בדיון. אני מבקש שלא להפריע.

יוסי שריד (המערך):

ראש הממשלה מ' בגין:

איני משיב לך ואיני שומע אותך.

— הודעת הממשלה על המצב המדיני: אישור
ציורו של חבר הכנסת אהרן און לממשלה בתפקיד
שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

— — — לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך ועבדך
ואמתך שורך וחמורך. וכל בהמתך וגרך אשר בשעריך. למען
ינוח עבדך ואמתך כמורך.

איך היה רעיון הזה לנחלת כל העמים?

יוסי שריר (המעריך):

למה ביה"ד ירושלים משחקת בשבת?

ראש הממשלה מ' בגין:

אפילו את עשרת הדיברות צריך להפסיק? שחצן שכמותך.

יעקב גיל (המעריך):

אדוני ראש הממשלה, תחבוש כיפה.

יוסי שריר (המעריך):

תגיד שזה ההסכם הקואליציוני.

ראש הממשלה מ' בגין:

תן עצות למישהו אחר.

ואיך היה רעיון זה לנחלת כל העמים? הנצרות בחרה ביום
א' האסלאם בחר ביום ו', אבל זהו הרעיון — יום מנוחה אחד
בשבוע.

גד יעקבי (המעריך):

מדוע בחמש השנים האחרונות — — —

היו"ר מ' סבירור:

אני מבקש, חברי הכנסת — — —

ראש הממשלה מ' בגין:

הרי גם חבר שלכם ירצה לדבר. מה אתם עושים?

גד יעקבי (המעריך):

מה קרה בחמש השנים האחרונות? — — —

ראש הממשלה מ' בגין:

שאל את מר כרמל מה קרה.

מייד אחרי מהפכת נובמבר 1917 ניסה המשטר
הקומוניסטי לקבוע יום מנוחה נייד בשביל מפעלים שונים. אך
הניסיון הזה לא הצליח, ואף הוא עבר ליום מנוחה אחד קבוע.
הוא יום א' בשבוע.

לכן יש לשוב ולציין, כי את הרעיון המקורי של עם ישראל
נחלו כל עמי תבל, לאמונותיהם ולמשטריהם, וכי הרעיון הוא
מעיקרו חברתי מוסרי, הוא נועד לעובד בימי קדם, לעובד
החופשי בימינו, לכל העשיר, יכול לנוח ככל יום. יש כאלה
הקריים Idle Rich — להם לא דרושה חוקת השבת. למי היא
דרושה? על כך ניתנה תשובה ברורה, כפי שהבאתי: "למען
ינוח עבדך ואמתך כמורך", זו המשמעות העמוקה, היהודית
והאנושית, הלאומית והאוניברסלית של השבת.

גד יעקבי (המעריך):

בחמש השנים האחרונות לא היתה קדושת השבת.

יוסי שריר (המעריך):

לדבר גבוהה גבוהה על קדושת השבת ולשחק כדורגל.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
למה יורים בשבת? זה מותר? להרוג ערבים מותר בשבת?

אברהם כ"ץ-עוז (המעריך):

אני רוצה לשאול מה עם הדין על המצב המדיני?
כסדר-היום כתוב, שיהיה דיון על המצב המדיני.

היו"ר מ' סבירור:

חבר הכנסת כ"ץ-עוז, אני מבקש שתשב. לא נתתי לך
רשות הדיבור.

ראש הממשלה מ' בגין:

לא יעזור לכם. אני אכלה דברי עד חום, עד המלה
האחרונה. לא יעזור לכם מאומה. אתם עושים אובסטרקציה.
גם לנואם שלכם אפשר לעשות אובסטרקציה.

אברהם כ"ץ-עוז (המעריך):

תעשה. אתה לא מפחיד אותנו בזה.

ראש הממשלה מ' בגין:

לא יעזור לכם. אני אנמור את דברי כפי שהכינותי אותם.

ומדינת היהודים, הרני בא לשאול, תעשה שבתותיה חול?
הנוצרים והמוסלמים, על-פי דרכם, מקיימים את היום השביעי
שלם, ואילו מטוסי תחלת-לכן ניתנת בערי בירה וימריאו מהן
ביום השבת, דווקא ביום השבת, כאילו הביאו עמם הודעה, כי
אין שבת בישראל, ישראל תרחימשמע? אנחנו, אשר על-פי
אמונתנו כולנו שמענו את הקול וראינו את הקולות, נשלים עם
עובדה, שהיא בכחית הודעה לכל עמי תכל: לא תזכור את יום
השבת לקדשו, לא תשמור את יום השבת לקדשו, שכח את יום
השבת לקדשו?

מיכאל בריזה (המעריך):

מדוע הרשית את זה חמש שנים?

ראש הממשלה מ' בגין:

לא אכחד, כי חלחלה עוברת כלבי שעה שאני נזכר, כי בכל
מאות השבחות שחלפו מאז השמיע מר כרמל את דברי
ההתחייבות שלו טסו מטוסי "אל על" ביום השביעי, המריאו
בו, נחתו בו לעיני כל ישראל, לעיני כל אומות העולם.

יוסי שריר (המעריך):

מה עם האוניות?

ראש הממשלה מ' בגין:

לפני החלטת הממשלה ואחריה שמענו גם איומים, לא
נתחשב בהם. אנו משוכנעים בצדקתנו בקבלנו את ההחלטה
החשובה הזאת, והוכחנו כי באיומים אי אפשר לקבוע
בדמוקרטיה שלנו את החלטותיהן של הממשלה ושל הכנסת.

לעובדים הטובים ב"אל על", ויש ביניהם לוחמים, אנשים
ועובדים מצוינים, אני רוצה לומר כמה מלים היוצאות מהלב.
איננו יכולים לעשות חשבון רווח והפסד בקשר לערך הנצחי
של עם ישראל, אשר עליו מסרו אבותינו את נפשיותיהם —
השבת. אבל אם אתם תכחיחו לחברת "אל על" שנים מספר של
שקט חששתי, לא תהיה עוד "אל על" חברה גירעונית
המקיימת למעשה על-ידי משלם המסים, לרבות התביעות
לחוספת שכר העולות חדשות לבקרים, בעזרת השבתות
ועיצומים. תוכבתי לשוב ולומר, לא על הלחם מושבתת "אל
על", ודווקא בעונות החיירות הבעורות, אם תסתפקו ברמת
החיים שלכם, שאיננה מן הנמוכות, כלשון המעטה, בין עובדי
ישראל, או אז תיכנה "אל על" ותישא את עצמה בששת ימי
המעשה והטיסה. אך לכל הדעות, אין זה עניין חומרי, שאם לא
כן היו צריכים האוטומוסים של "אגד" לנסוע בשבת, והרכבת
על פסיה ביום השביעי. אולם מאז קום המדינה, אדוני
היושב-ראש, החלטנו כולנו, כי לא נתערב בשום אופן ברשות
הפרט, אך השירותים הציבוריים לא יופעלו בשבת ובמועד.

מיכאל בריזה (המעריך):

מה עם הרדיו והטלוויזיה?

חברת כ"ג, ישיבה ע"ט

— הודעת הממשלה על המצב המדיני: אישור
צירופו של חבר הכנסת אהרן אהן לממשלה בתפקיד
שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

היו"ר מ' סבידור:
תודה לראש הממשלה.

קריאה:
הצעה לסדר.

היו"ר מ' סבידור:
אין הצעות לאי-סדר.

מנחם הכהן (המערך):
מתי הודעת הממשלה על המצב המדיני? על סדר-היום
מופיע: הודעת הממשלה על המצב המדיני.

היו"ר מ' סבידור:
חבר הכנסת מנחם הכהן, את הפירושים תשאיר
ליושב-ראש. היתה הודעה מדינית משולבת בהודעה על חילופי
גברי בממשלה, כפי שמצוין בסדר-היום. החלק הראשון
הוקדש להתפתחויות המדיניות, והחלק השני — לנושא השני.

מנחם הכהן (המערך):

היו"ר מ' סבידור:
חבר הכנסת מנחם הכהן, אני מבקש שלא להפריע.

אנו עוברים עכשיו לדיון. ועדת הכנסת קבעה שלוש שעות
לדיון. אני מזמין, כראשון הנואמים, את חבר הכנסת שמעון
פרס, ואחריו — את חבר הכנסת דוד שיפמן.

שמעון פרס (המערך):

אדוני היושב-ראש, נכנס נכבדה, כנס הקיץ של הכנסת, מן
הדיון היה שיפוח עש הפנים אל העתיד. במקום זה הוא נפתח
עם חשבון לאחור. ההודעה של ראש הממשלה בדבר דחיית
הצעה כלשהי להורדה של יישובים נוכעת, לדעתי, ממצפון רע
לגבי פינוי היישובים בסיני ואיגנה משמשת מצפן טוב לגבי
המשא-ומתן בעתיד.

ההבדל בין ניסוח ההצעות של המערך ושל הליכוד הוא
— כהבדל בין נכונות לומר את האמת לעם לבין הניסיון להסתירה
או להסוותה. רצוני לומר ליום ההצעה הזאת, ידידי השר המר,
ולאלה שיצביעו בעדה: שימו לב למה שאתם עושים, מנקודת
מבטכם אתם. מכלל הן הלוא נשמע לאו, מפני שיישובים —
כן: ריבונות — לא. אומנם תתנגדו להורדתם ולהסגתם של
היישובים, אבל הרי הסכם קמפ-דייוויד מחייב, שהסטטוס
הקבוע של הגדה ורצועת-עזה ייקבעו במשא-ומתן, ואני
מצטט: " — — — בין מצרים, ישראל, ירדן והנציגים
הנבחרים של תושבי השטחים. המשא-ומתן יתחיל בתום שלוש
שנים לאוטונומיה ויהיה מבוסס — אסור לשכוח זאת — על
החלטת מועצת-הביטחון 242 וייקבעו בו הגבולות וסידורי
הביטחון". חתמתם על עוד דבר אחד: "התוצאה של
המשא-ומתן הוזה חייבת להכיר גם בזכויות הלגיטימיות של
העם הפלשתיני וזרישותיו הצורקות".

היתה לממשלה אפשרות, לדעתי, לדחות את הנושא הזה
לחקופה של שנים מספר, אבל מה שהיא עושה — מתוך
מזיקת העבר — הוא לאשר בפועל את אשר היא רצתה
להימנע ממנו, כלומר, היא מפרידה בין בעיית היישובים לבין
בעיית הריבונות. הצגתם שוב סימן שאלה על הריבונות של כל
השטחים. מדוע הממשלה עושה זאת? לדעתי, כדי לרוחץ
בניקיון כפיה בעניין סיני. היא כל-כך הרכתה לחלק הבטחות,

ראש הממשלה מ' בגין:

חברת התעופה הלאומית היא במלוא משמעות המושג
שירות ציבורי, ואסור לה לעשות את השבת חול.

לא צריך אדם להיות דתי כדי לקבל עמדה זאת. אם יהודי
לאומי הוא, יקבלנה. זכרו את אשר כתב אחד-העם על השבת
ומעמדה במאמרו "שבת וציוניות". אני מביא מדברי
אחד-העם: "רואים אנו אנשי שם, חוקרים חופשיים, הרחוקים
מאמונה, המודים בפה מלא שהם עצמם אינם שומרים לא את
השבת ולא שאר חוקי הדת, יוצאים ככל-זאת להגן בכל כוחם
על השבת כתור אינסטיטוציה היסטורית של כלל האומה".
ועוד כתב אחד-העם: "רק מטעמים לאומיים כלכד, אין צורך
להיות ציוני או מרקד במצוות בשביל להכיר ערך השבת —
אמר באותו מעמד אחד מגדולי העדה. והדיון עמו. מי שמרגיש
בלבו קשר אמיתי עם חיי האומה בכל הדורות, לא יוכל בשום
אופן — אפילו אינו מודה לא בעולם הבא ולא במדינת
היהודים — לצייר לו מציאות עם ישראל בלי שבת מלכתא.
אפשר לאמור בלי שום הפרזה, כי יותר משישראל שמרו את
השבת, שמרה השבת אותם, ולולא היא שהחזירה להם את
נשמתם וחדשה את חיי רותם כל שבע, היו התלאות של ימי
המעשה, מושכות אותם יותר ויותר כלפי מטה, עד שהיו יורדים
לבסוף לדיוחא התחתונה של 'חומרות' ושפלות מוסרית
ושכלית. ועל כן בוודאי אין צורך להיות ציוני בשביל להרגיש
כל הדר הקדושה ההיסטורית החופפת על 'מתנה טובה' זו
ולתקומם בכל עוז נגד הנוגע בה".

אדוני היושב-ראש, מורי ורבותי חברי הכנסת, כיום
השישי, ז' באייר התשמ"ב, 30 באפריל 1982, קיבלתי את
המכתב הזה: "הריני להודיעך על התפטרותי מהממשלה, וזאת
מנימוקים אישיים. רצוני להודות לך על שיתוף הפעולה
וההבנה שהיתה בינינו בתקופה זו". על החתום — אהרן
אבוחצירא.

התפטרותו של השר אהרן אבוחצירא נכנסה לתוקפה כיום
א', ט' באייר התשמ"ב, 2 במאי 1982, עליפי חוק-יסוד:
הממשלה.

הריני מבקש היום, בשם חברי הממשלה, להיפרד מחברנו
אהרן אבוחצירא, לציין את עבודתו המסורה כחבר הממשלה
בתפקידים שהוא מילא בה, ולאחל לו כי יצליח להוכיח,
בערעור שהגיש, את צדקתו, ויצא מהמשפט שכפניו הוא עומד,
זכאי.

הממשלה קיבלה את הודעת ההתפטרות של אהרן
אבוחצירא בהבנה מלאה וכן בוודאי תעשה הכנסת.

באותו יום שיש קיבלתי מכתב נוסף, חתום עליידי אהרן
אבוחצירא, יושב-ראש תנועת תמ"י, וזה לשונו: "הריני
להודיעך כי מרכז תמ"י בחר אמש במר אהרן אהרן לכהן כשר
העבודה, הרווחה והקליטה, מטעם תמ"י. אודה לך אם תביא
את מינויו לאישור הממשלה והכנסת".

כשיכתה ביום ראשון החליטה הממשלה לצרף את חבר
הכנסת אהרן אהרן לממשלה, ולהטיל עליו את התפקידים של
שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה. בשם הממשלה
הריני מאחל לשר אהרן הצלחה במילוי תפקידיו החשובים. אנו
בטוחים כי יצליח בהם.

בהתאם לחוק-יסוד: הממשלה, הריני מבקש, אדוני
היושב-ראש, מן הכנסת לאשר גם החלטה זו של הממשלה.
אני מודה ליושב-ראש ולכל חברי הכנסת על הקשבכם.

— הודעת הממשלה על המצב המדיני; אישור צירוף של חבר הכנסת אהרן און לממשלה בתפקיד שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

היא כל-כך הסתבכה בסחירות בין דיבורים לעשייה. היא כל-כך פעלה כחור העדר תכנון ואסטרטגיה במשא-ומתן. שעכשיו היא מנסה לסלול דרך שטטוש בינה לבין סיני, לפזר ערפל כבד שבחורו ניתן לכתוב, כביכול, את ההיסטוריה מחדש.

מה הן ההבטחות שהממשלה פירזה? קודם-כול, בנאומי הראשון בכנסת, בדצמבר 1977, אמר מר בגין, ראש הממשלה, ואני מצטט אותו: ”בכללים להסדר היחסים בין מצרים לבין ישראל תובטח הישגותם של היישובים הישראליים במקומותיהם ועל כנס”. שימו לב, שזו כמעט אותה הצהרה שראש הממשלה מציע עכשיו לגבי יהודה ושומרון. זה היה ב־1977 כלפי סיני. עכשיו זה לגבי יהודה ושומרון.

כעבור חודש כתב מר־בגין לוועד הפעולה של תושבי ימית, ואני מצטט עוד: ”מבקש אני להבטיחכם את שלומכם, את שלום ילדיכם ואת המשך ישיבתכם על אדמתכם כחלק בלתי-נפרד של עם ישראל ומדינתו” — הבטחה מספר שתיים באותו נושא. מה זה עוז?

באותו יום ממש אמר ראש הממשלה, שהוא יתפטר אם יצטרך לוותר על היישובים. בוויכוח עם אחד מחברי הכנסת הוא אמר: ”אתה יכול לתמוך בהודעת יישובים, אבל הממשלה תיפול, כי אני אביע אי-אמון בעצמי” — הבטחה מספר שלוש.

לבסוף, מר בגין הודיע, כנראה לפי הדוגמה של דוד בן-גוריון עליו השלום, כשעבר לגור בשדה-בוקר, כי הוא יעבור לגור בנאות-סיני — הבטחה מספר ארבע.

חברי הכנסת, אנשי ההתנחלות, מה נשאר מכל ההבטחות הללו? — אבק בולדוזרים, טעם מר, הבטחות פורחות בחלל עולמנו.

שר התחבורה ח' קורפו:

שמעון פרס (המערך):

גם אז הוא דיבר על השלום. מר קורפו, אני חייב לומר לך, שהערצתי אותך כששמעתי אותך ברדיו. קבעת כלל דמוקרטי, שהנואם צריך להתאים את עצמו לקהל. נתת דוגמה, שכאשר שרי חרות הופיעו בפני צעירי חרות, הם נאמו נאום אחד, ואילו היו מופיעים — כך הוא אמר — לפני נשות חרות, היו נואמים נאום אחר. אני מציע לשלוח את מר לוי, את מר שמיר ואת מר שרון לדבר רק לפני הנשים.

אורה נמיר (המערך):

אני מבקשת שלא להעליב את הנשים.

שר התחבורה ח' קורפו:

אני אמרתי ”אישים אחרים”.

שמעון פרס (המערך):

אישים אחרים. אני מקבל את התיקון. התוכן מדויק מאוד.

מקנן בלבנו ספק, אם אכן צריך היה לפנות את היישובים הללו, אילו היה המשא-ומתן מתנהל באופן מתוכנן, מר קורפו, גם לגבי שלום. ספק זה נובע, בין היתר, גם מעדותו של אחד המשתתפים העיקריים במשא-ומתן הזה, מי שהיה שר הביטחון דאז, עזר ויצמן. אני מצטט מספרו: ”את ההפתעה הנעימה שמר גמאסי לקראת הסוף. הוא אמר, שלא תהא לו התנגדות להשאיר את היישובים הישראליים בפתחת-רפיח, תחת פיקוח האו”ם ולאורך חופי מפרץ-שלמה, תחת פיקוחו של מושל מצרי”. מדוע זה לא יצא אל הפועל? על כך משיב מר ויצמן בהמשך ספרו, ואני מצטט: ”נראה לי, שאילו נהגנו בתבונה וברוח לב

בפרק הזמן שעמד לרשותנו מביקור סאדאת בירושלים עד קמפ-דייוויד, ואילו פתחנו לבנו אל השלום, יכולנו לקבל יותר ולתת פחות”.

והוא מוסיף: ”כתחילת הדרך היתה בהם, במצרים, הרבה פחות נוקשות בענייני יישובי פתחת-רפיח או שדות-העופה. למשל”. ויצמן מוסיף: ”נוקשותם של מר בגין ואחרים מהכריז, יחסם הדו-ערכי לשלום והנטייה לפרוט אותו לסעיפים ולתת-סעיפים, יצרו אצל המצרים תגובת שרשרת”.

כעצם, מר ויצמן אומר, שיכולנו למנוע את כל מה שראינו בחודש האחרון. אבל, כאמור, מר בגין הבטיח דבר אחד ועשה דבר הפוך.

בערב הראשון לביקור סאדאת בירושלים יכול היה נשיא מצרים להבין, כי ראש הממשלה הסכים לנסיגה ישראלית לגבול הבין-לאומי, בלי להעמיד תנאים. אחר כך הועלתה הצעה גנורחת, שהיישובים יישארו עד שנת 2001 ואחר כך נראה, ולבסוף, בקמפ-דייוויד, הוסכם במפורש לפנותם, לפני שהכנסת הסכימה, ואגב, מי שהמליץ לעשות כך הוא שר הביטחון הנוכחי.

מר מנחם בגין מנסה להתנער מהשתלשלות דברים זו. הוא מנסה להטיל את האחריות על הכנסת. הוא עצמו, כך מתברר עכשיו, היה מצביע נגד פינוי היישובים אילו היתה הצבעה נפרדת. אם זה נכון — מדוע לא בא ראש הממשלה ואמר זאת כריש גלי לעם? זה דבר קטן? מדוע הוא העלים את דעתו זו מעינים ומדינתם של נציגי העם בכנסת?

יגאל כהן (הליכוד):

אתה אמרת שלא תצביע בעד הסכם השלום אם לא יכלול את פינוי היישובים.

משה שחל (המערך):

לא נכון.

תמר אשל (המערך):

לא נכון.

יגאל כהן (הליכוד):

שמעון פרס (המערך):

חבר הכנסת יגאל כהן, מאידויקים לא חיבנה.

יגאל כהן (הליכוד):

שמעון פרס (המערך):

חברי הכנסת, אני רוצה לשאול אתכם: אילו מר מנחם בגין היה בא אליכם או אלינו ואומר, שאפשר להפריד בהצבעה —

ראש הממשלה מ' בגין:

הרי הצעתי זאת.

משה שחל (המערך):

לא הצעת.

שמעון פרס (המערך):

אני תיכף אגיד מה אתה אמרת.

מיכאל דקל (הליכוד):

חוכרת כ"ג, ישיבה ע"ט

— הודעת הממשלה על המצב המדיני; אישור
צירופו של חבר הכנסת אהרן אוזן לממשלה בתפקיד
שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

שמעון פרס (המערך):

אני מצטרף לבקשת היושב-ראש.

אני מצטט את מר בגין: "בכף אחת שמים את חוזה השלום
ובשנייה את היישובים; המאזניים, עליפי כללי המוסר שאני
מאמין בהם, היו נוטות לחוזה השלום. אין שום דרך אחרת".
הוא כוסיף — ואני מאמין לסנטימנט הכלול במשפט זה: "עד
יומי האחרון אמין, שזוהי הברירה הנכונה".

מיכאל דקל (הליכוד):

מה אתה בא בטענות? — — —

שמעון פרס (המערך):

יש לך דעה איך צריך לנהל אופוזיציה, בוא ונהל אותה.

ומר בגין ביקש מהכנסת בשם הממשלה, שהכנסת תחליט
— ואני מצטט עוד פעם — — —

קריאות מספלי הליכוד:

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):

מה אתה צועק? אתם לא ידעתם מה זה יישוב.

שמעון פרס (המערך):

אני מצטט מה שביקש מר בגין, ש"אם כמשאיומתן על
חוזה שלום בין מצרים לבין ישראל יסוכמו כל הבעיות הנוגעות
לחוזה זה, מיטמיכה הכנסת את הממשלה להוציא את
המתיישבים מסיני וליישבם מחדש".

מנחם הכהן (המערך):

יישוב מחדש.

שמעון פרס (המערך):

אני אומר את הדברים הללו לא כדי לתאר את אשר קרה,
אלא גם כדי להזהיר מפני מה שעלול לקרות להצעה הנוכחית
של הממשלה. אכן, זו ממשלה שרוממות-אל בפיה,
והרכס-סחירות בידה.

רוני מילוא (הליכוד):

מדוע אינכם מצטרפים להצעה זו?

שמעון פרס (המערך):

ממשלה, שכלל גידולות הכטחותיה, כן חריפים שכריה.
אנא, חברי הליכוד, היו קצת יותר צנועים, קצת יותר הייזניים
בדברים, ואנא, היו קצת יותר שקולים. קצת יותר מתוכננים
וקצת יותר מתחכמים במעשיכם. שכן, ככל שזהרו הדיבורים,
כן קדרו המעשים.

עד עצם היום הזה, אדוני ראש הממשלה, אתה חייב
להשיב — — —

ראש הממשלה מ' בגין:

אשיב, אשיב.

שמעון פרס (המערך):

אין בידנו תשובות על דברים שנעשו בפינוי סיני וסביבם.
אני רוצה לשאול אותך שאלה: מדוע הקימותם חמישה-עשר
מגדלים פורחים בסיני? מדוע הקימותם את עצמונה, והכנסתם
אותה בספר כאחד ממפעלי ההתיישבות שלכם, לאחר
שהחלטתם לפנות את סיני? מדוע לא קבעתם צוות אחד לנהל
משאיומתן על פיצוי למתיישבים ולמנוע מהם סבל מיותר?
מדוע לא קבעתם יישובי חלופה למתיישבים? אלה שאלות
לגיטימיות מעל-במה הכנסת. מדוע לא העמדתם לדן אנשים
שהרימו יד וזוטו על ראשי החיילים שלנו, חיילים שהתנהגו

ראש הממשלה מ' בגין:

אני הצעתי לכם.

שמעון פרס (המערך):

כ"ג בספטמבר 1978, מייד לאחר קמפ-דייוויד, שיגרת
לראש הממשלה מכתב, ובו הצגתי לפניו שאלה ברורה — ואני
מצטט מהמכתב שכתבתי למר בגין: "מן הצד האחד הוצג
ההסכם כמקשה אחת, שמן הנמנע עתה לשלוף מתוכו סעיף
כלשהו. על כן יש להצביע בעד או נגד, וזאת בעוד שאחד
מהסעיפים מתייחס להסכמת הממשלה לוותר, לדעתנו, על
גבול בן-הגנה עם מצרים ומחייב את פינוי יישובי-חבל-רפיח.
מאידך גיסא, מציעים לדיון בנפרד את סעיף אוור החיץ
בחבל-רפיח, לרכות פינוי היישובים הכרוך בכך. נדרשת
הבהרתך — כתבתי לו — או שההפרדה אכן אפשרית, או שמן
הנמנע להפריד, ונדרשת החלטה כוללת ומפורשת. הבהרה זו
חיונית-על-מנת שנקבע את עמדתנו לגבי סדרי הדיון וההחלטה
בכנסת".

ראש הממשלה מ' בגין:

שמעון פרס (המערך):

הבוקר קיבלתי כומר מנחם בגין תשובה, והוא כותב לי,
שאכן המכתב הגיע לשכתו, אבל לא לידיו. אבל גם בלי
המכתב, מר בגין, אתה מזמין אותי מדי פעם: לא יכולת להזמין
אותי בעניין כה חיוני, פינוי היישובים, ולהגיד: אתם רשאים
להצביע נגד?

ראש הממשלה מ' בגין:

הזמנתי.

שמעון פרס (המערך):

אם מר בגין התנגד לפינוי היישובים, הוא היה צריך לעמוד
על כך בקמפ-דייוויד.

ראש הממשלה מ' בגין:

עמדנו.

שמעון פרס (המערך):

הוא היה צריך להגיד זאת בפומבי, כאן בכנסת, לא
בעקיפין, בלי ספקות, בלי ערפל.

ראש הממשלה מ' בגין:

אמרתי.

שמעון פרס (המערך):

מה אמרת בכנסת? אני אצטט מה שאמרת בכנסת, ואני
מביא עכשיו מדברך בכנסת. כ"ג בספטמבר 1978, לאחר
שקיבלת את מכתבי — ואני מצטט את מר בגין: "היתה
אפשרות שנייה, לומר לנשיא קרט: אנו אומרים לא, לא נסכים
להוריד יישובים, או ועידת קמפ-דייוויד — אומר מר בגין —
היתה מתפוצצת בריבויים", ובהמשך אומר מר בגין: "הנה כף
המאזניים" — זה הוא אמר מעל הבמה הזאת — — —

קריאות מספלי הליכוד:

שמעון פרס (המערך):

הנה-ישתי הסוגיות — — —

משה שחל (המערך):

היו"ר מ' סבידור:

חבר הכנסת שחל, אל תקרא, כשאני אתן לך רשות תקרא.

— הודעת הממשלה על המצב המדיני: אישור צירופו של חבר הכנסת אהרן און לממשלה בתפקיד שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

למופת — ואני מצטרף לבדכה למפקדים, לכל אלה שהיו אחראים למבצע הזה? כולנו התגאנו בחיילים שלנו, ולבסוף, מרדע הרסחם את ימית? מרדע ניסיתם למנוע כיסוי עיתונאי מלא שם בשעת הפינוי? שני הדברים האחרונים מכאיבים במיוחד.

אני בטוח שכל חברי הבית, משמאל ומימין, ללא הבדל סיעה ומפלגה, מעוניינים שישאל תהיה ארץ גאורה ותופיע כארץ גאורה. האם הכולדוורים הם סמל הגאורות? ומי בעצם קיבל את ההחלטה על הדיפת היישובים? אדוני ראש הממשלה, כשאתה אומר שאינך רוצה להשיב על זה, מכינים שזה לא אתה וזה לא הממשלה. והאם זה מונע מהמצרים להקים יישוב כזה מחדש?

ראש הממשלה מ' בגין:
צטט. חתמנו על חוזה השלום עם הפינוי.

שמעון פרס (המערך):
לממשלה הזאת אין סבלנות לאמצעי ההקשות, מי שהקשיב לה יכול לקבל את הרושם, שאמצעי ההקשות הם אלה המקבלים את ההחלטות המבולבלות, והפקיד המנישה הוא לכסות את אמצעי התקשורת או לכסות עליהם. ואיך אמר המשרד? — "חופש איננו מחתרת: חופש אין מחביאים: הכול חייבים לדעת שאתה בן-חורין".

תולדות המלחמות של ישראל ותוצאותיהן הן תולדות של התנגשות בין הארץ הדמוקרטית היחידה במזרח התיכון לבין ארצות שכולן לא-דמוקרטיות. שתקפו אותנו, אני כאמין שלחוסר הדמוקרטיה היה חלק במפלת הערבים, כמו שלקיום הדמוקרטיה היה חלק בניצחון היהודים.

אולי הדוגמה המובהקת לכך היא מלחמת שיבת הימים. מפקד חיל-האוויר המצרי לא סיפר לנאצר, שהחיל שלו כבר נהרס בשעות הראשונות של המלחמה. נאצר לא סיפר לחוסיין, שהוא כבר הפסיד במלחמה. נהפוך הוא, הוא סיפר לו שהוא מנצח כל רגע. חוסיין, שגם הוא לא בקי באמת, האמין לאמת של נאצר והסתמך במלחמה. והעלמת האמת הרמה לא במעט למפלה של מגרים ושל ירדן.

אנחנו מעולם לא הסתירו דבר מן העם. והאמת, מרה ככל שתהיה, מחשלת לדעתנו את העם. אינה מחלישה אותו. ואין צנזורים לאמת.

עובדה היא, שבסופו של דבר, הכיסוי העיתונאי של תהליך פינוי סיני הפעיל לחץ פסיכולוגי, גם על אלה שרצו לעצור את הנסיגה, שלא להרים קול על צה"ל, ועל הקיצונים שבהם — שלא להרים יד על צה"ל. והוא הדין לגבי רמת-הגולן.

רוני מילוא (הליכוד):
אתם לקחתם על עצמכם גם את האחריות למחדל יום הכיפורים. נכון? את האחריות המיניסטריאלית למחדל יום הכיפורים אתם לקחתם על עצמכם? נכון?

אורה נמיר (המערך):
אבל אתם לקחתם את אותו שר לעשות את השלום.

שמעון פרס (המערך):
לשם מה צריך היה להטיל הסגר על התושבים הדרוזים ברמת-הגולן? ולהטיל הסגר על העיתונות שלא לספר על ההסגר הזה? האם זה לא יצר — — —

רוני מילוא (הליכוד):
אתם מדברים על האמת, על הצדק. חבר הכנסת פרס עושה השוואות בינינו לבין נאצר, הוא משווה אותנו לחוסיין, לנאצר?

אלה ההשוואות שאתה עושה?

שמעון פרס (המערך):
ביום הכיפורים הסתירו משהו?

האם זה לא יצר ים של שמחות פראיות? האם הגורל של רמת-הגולן הלוי בהסכמה או בסירוב של הדרוזים לקבל תעודות זהות? אם יקבלו אותן, האם רמת-הגולן תהיה יותר "ישראלית" ואם לא יקבלו אותן — היא תהיה פחות ישראלית?

ראש הממשלה דיכר בחג העצמאות על חשיבותו של המות היהודי, מהו מות יהודי? מות שמפעיל מחאות כפיים, או מות שמפעיל את השכל לחקור לעומקו ולאמיתו של כל דבר? העם היהודי, חברי הכנסת, הוא עם של שאלות, הוא עם לא-קונפורמלי. הוא עם קשה-עורף וצולל-ידעת. הוא איננו עם של תרועות, של חנופות, של כיכרות, של פולחן אלילים, של הסתרת אמת קשה מפני שהיא קשה. הפסוק "אל תגידו בגת" היה נכון בתקופה שבה לא היתה טליוויזיה ולא היה רדיו. היום המצב הוא שבת, כלומר כחץ-לארץ, מותר ויודעים את הכול. אבל הממשלה הזאת מנסה להסתיר מתושבי קריית-גת את האמת. מאתנו היא מנסה להסתיר את האמת. זה עלול לקלקל את השורה — — —

שרה דורון (הליכוד):
על ה"עסק כיש" קראתי ב"טיים".

שמעון פרס (המערך):
— — — זה עלול למנוע קריאות הידד או בוז מבוקשות.

כך ניסתה הממשלה לפעול ברמת-הגולן. בימות, וכך היא מנסה עכשיו לפעול גם בשטחים. בשטחים נבנתה כירוב עמל וברוב חוכמה מדיניות הנקראת "מדיניות הגשרים הפתוחים". חלק גדול בעיצובה היה למשה דיין. היא היתה כנויה על מינימום של התערבות מצדנו ועל מקסימום של יצירת דו-קיום בפועל. שר הביטחון מר שרון מנסה לערער את המבנה הזה. ראשי הערים פוטרו, ושר הביטחון מנסה להתערב בכל נושא, בכל מקום, בכל הודמנות. כשצריך וכשלא צריך. והתוצאה היא נזק לעצמנו. נזק לישראל. אני בטוח שחיילי צה"ל עושים ויעשו כמיטב יכולתם שלא לפגוע באנשים חפים מפשע. הם בני העם היהודי השולל שפיות דמים, דם שלנו או דם של ערבים. כל דם הוא אדם, וכל שפיות דמים עורכת. ונדאי שאין זה פשוט לעמוד מול אנשים המיידיים אכנים כצבא שלנו ומטילים עליו בקבוקי תבערה. וחייילנו זכאים, במפורש, על דעת כולנו, לעמוד, על נפשם, להגן על כבודם, כאשר הם מותקפים.

אבל הביקורת שלנו אינה על האמצעים הנוקטים נגד פגיעה בחיילים או כמתנחלים, אלא נגד המדיניות או העדר המדיניות שביבאו למצב הזה. האם ככוחו של שר הביטחון לשנות את רגשות התושבים? האם כורח הוא שקציני צה"ל ינהלו את העיריות? לאן זה מוביל?

חברי הכנסת, רצוני לתאר עכשיו באורח חיובי מה היתה עושה ממשלה בראשותו של המערך. ראשית, המדיניות בשטחים. כל זמן שאין אוטונומיה — — —

רוני מילוא (הליכוד):
יש לכם עוד הרבה זמן לזה.

שרה דורון (הליכוד):
יש זמן.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):
תתפלא.

חבורת כ"ג, ישיבה ע"ט

— הודעת הממשלה על המצב המדיני: אישור
ציורו של חבר הכנסת אהרן אהן לממשלה בתפקיד
שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

גם בנושא זה יש להגיד את האמת: חברי הכנסת, כשני
האזורים החיוניים של ישראל — בסביבות ירושלים ובגליל,
— קיים כבר עכשיו מאזן דמוגרפי מדאיג מבחינה יהודית.
האוכלוסייה היהודית בגליל נמצאת כבר עכשיו מתחת לקו של
50%, וכדי להגיע ביהודה ובשומרון למצב הקיים בגליל, שהוא
מדאיג כשלעצמו, צריך להושיב ביהודה ובשומרון 850,000
יהודים. מנין הם יבואו? מהגליל? מירושלים? מקריית-
שמונה? מדימונה?

קריאה:

מהירידה.

שמעון פרס (המערך):

מר שרון טוען, שכיום חיים ביהודה ובשומרון 23,000
יהודים. עד אשר עלה הליכוד לשלטון היו שם למעלה
מ-10,000 יהודים. אם כן, עם כל התנופה הגדולה הזאת,
הבולדוזרית כביכול, היתוספו בסך-הכול בחמש שנות הליכוד
קצת למעלה מ-10,000 יהודים — תחת ממשלת הילדים
הערכים הנולדים כשטחים בשנה אחת.

ראש הממשלה מ' בגין:

לא יעזור לכם כלום, לא יעזור — אנחנו בנינו את יהודה
ושומרון ולא אתם.

שמעון פרס (המערך):

תוכנית הליכוד היא לפתח עיר או ערים, לבנות וילות
בתנאים נוחים. מר שרון קורא לזה "התיישבות". בעינינו
התיישבות היא שדות, לא רק שטחים. השטחים ישנם, השדות
אינם. והחקלאים הם ערבים.

הבעיה איננה רק דמוגרפית. התנחלות זו מסכלת כמעט כל
סיכוי להסדר בינוי לבין הערבים.

המערך מעולם לא העלה על דעתו, לא חרת על-גדלו פיגור
יישובים. אנו נעמוד על כך, שבמשאומתן בעתיד יישארו
היישובים היהודיים על כנם. איננו מקבלים את הרעיון של
"יודן-ריין" ואיננו מציעים הורדת יישובים יהודיים, כפי שאין
אנו מציעים הורדת יישובים ערביים, מפני שגם הערבים
מתנחלים ומתיישבים: לא רק כלב יהודה ושומרון, אלא, מר
בגין, גם בירושלים, בסביבותיה ועל גבעותיה. זה לא מצב
סטטי. אבל אנחנו אומרים בגלוי את אשר הממשלה מנסה
להסתיר מעיני העם: היישובים יישארו: לגבי הריכוזות ותקנים
משאומתן ללא תנאים מוקדמים. וכדי להגיע לשלום — צריך
להגיע לגבולות מוסכמים ובנייה-גנה, וכדי לחיות בשלום —
אין להפלות בזכות התיישבות ואין להתחייב להרוס יישובים,
כפי שעשה בסני.

ותמישית, ואחרונה: מהו הפתרון המדיני שהמערך מציע
ומה הם סיכויי הריאליזם? — אנחנו מודעים להסכם
קמפ-דייוויד ואנחנו, גם לכשנהיה ממשלה, נקיים את ההסכם
הזה במלואו. אילו היה מוטל עלינו היום לבצעו, היינו בהחלט
מסיימים את המשאומתן על האוטונומיה. אנו יודעים, ואין
אנחנו מסתירים את זה מעיני העם, שאי אפשר להגיע להסכם
עם מצרים אלא אם כן מצרים תעשה פשרות מספר, ואנחנו
נעשה פשרות מספר.

דוד מגן (הליכוד):

מה, למשל?

שמעון פרס (המערך):

השנתיים האחרונות, של ניהול המשאומתן הביאו
להתבצרות הצדדים בעמדות שלהם. אני מאמין שמצרים רוצה
בשלום מפני שהיא זקוקה לו, ואנחנו רוצים בשלום וזקוקים לו.

רוני מילוא (הליכוד):
לא צריך למהר.

שרה דורון (הליכוד):

בשבילנו ראש הממשלה — — —

שמעון פרס (המערך):

אני ככין, הגבירה שרה דורון — העם הצביע בעדך, ראה
אותך, שמע אותך, התאהב בך. איזה מין דיבורים אלה? נכון,
אני מודה.

דוד זייגמן (הליכוד):

איזה סגנון זה?

רוני מילוא (הליכוד):

בגלל הסגנון הזה שלך לא הצביעו בשבילך.

שמעון פרס (המערך):

הלוא אתם כולכם מסתחררים מאחורי השולב של מר מנחם
בגין.

יוסי שריר (המערך):

חבר הכנסת מילוא, אתה מדבר על סגנון? ראינו את הסגנון
בעיתון שלך. לא היה עדיין סגנון כזה בעיתונות הישראלית.
ביישת את העיתונות

שמעון פרס (המערך):

תפסיקו עם הדברים האלה, אז לא תקבלו תשובות כאלה.

ראשית, המדיניות כשטחים. כל זמן שאין אוטונומיה,
היינו דבקים במדיניות שיסודה הוא נורמליזציה של החיים בכל
התחומים: מתן תעסוקה, עידוד הפיתוח בתעשייה, בחקלאות
ובשירותים, חופש תנועה, גשרים פתוחים, אי-התערבות בחיים
הפנימיים של האוכלוסייה, ניהול ענייני התושבים על-ידי
עצמם, מגע חופשי עם ירדן, קיום בחירות וכיבוד התוצאות
שלן: עם זה — איסור ההשתייכות לא ש"ף, קיום הביטחון
והסדר והתיישבות יהודית באזורי ביטחון.

שנית, כיבוד המשטר הדמוקרטי: מתן אפשרות מלאה
לאמצעי התקשורת למלא את תפקידם כמדווחים וכמבקרים
ללא הפרעות, ללא לחץ, ללא מלות גנאי ואיומים, ובמקרים
הקיצוניים המחייבים צנזורה — להפעיל אותה תוך הידברות
חופשית עם ועד עורכי העיתונים, שהם אנשים אחראים.

שלישית — לא לפזר הבטחות לשם עשיית רושם: להציג
את הבטחות שלנו בגלוי לב: להבטיח רק מה שניתן לקיים,
ולקיים את אשר הבטיחו. אף פעם אחת לא דגלנו ב"תפסת
הכול ותפסת ככול".

ועל כן אנחנו אומרים, שמדיניות ההתנחלות צריכה להיות
באותם אזורים כיהודה בשומרון ובעזה, שבהם נעמוד על
הריבונות הדרושה מטעמי ביטחון, ולא ריבונות לתוד ויישובים
לחוד: סביבות ירושלים, בקעת הירדן, גוש-עציון, דרום
חבל-עזה, וכמובן רמת-הגולן. לעומת זה, יש להימנע
מלהתיישב באזורים צפופי אוכלוסייה ערבית — — —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מה השארת?

שמעון פרס (המערך):

— שכן סיפוח מאות אלפי ערבים בניגוד לרצונם עלול
להפוך את ישראל למדינה דו-לאומית בפועל, כלומר למדינה
שבה ילך ויתמשך הסכסוך בינוי לבין הערבים ללא מוצא,
כאשר האוכלוסייה הערבית תגדל לממדים שיסכנו את הרוב
האופרטיבי של האוכלוסייה היהודית.

— הודעת הממשלה על המצב המדיני: אישור צירוף של חבר הכנסת אהרן אהן לממשלה בתפקיד שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

אירופית, טכנולוגיה רוסית ואפילו טכנולוגיה אמריקנית. שלא תמיד יש כנחנו למנוע את בואה לערבים.

בעוד עשר שנים או בעוד עשרים שנה ישאלו ילדינו אותנו, את ההורים: הגידו, האם טחו עיניכם מראות כיצד הלך והתכנסר היסוד של המדינה היהודית? האם לא ראתם את הסכנה המצטברת לנגד עיניכם? מה עשיתם? האם גיסיסם לעשות? ואנחנו אומרים, ששאלה כזו צומחת ונשאלת גם בקרב הילדים הערבים, ומי שמתעלם ממנה ישלם, בסופו של דבר, מחיר יקר.

בסוף דברי אני רוצה לסכם את עמדת המערך בנקודות האלה: א. מדיניות ההתיישבות ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה צריכה להיות מודרכת על-ידי מפת הביטחון וההתיישבות של ישראל בגבולות בני-הגנה, הכוללת את סביבות ירושלים, בקעת-הירדן, גוש-עציון, דרום חבל-עזה ורמת-הגולן; ב. המערך שולל הקמת יישובים באזורים צפוני אוכלוסייה ערבית, העלולה להלוך, בדעבד, להפיכת ישראל למדינה דו-לאומית. בהקמת יישובים אלה נוטלת על עצמה הממשלה הנוכחית אחריות כבדה לגורל ישראל. בסכנה את קיומה כמדינה יהודית ודמוקרטית; ג. במשא-ומתן על שלום בין ישראל לשכנותיה, שיחקיים ללא תנאים מוקדמים, תיאבק ישראל על כך, שבכל הסדר ריבונות ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה, שיוסכם עליו בין הצדדים, יישארו יישובים יהודיים על כנם במסגרת ריבונות שעליה יוסכם במשא-ומתן על שלום. עמדת הממשלה, המוצעת עתה, היא נטולת חוקף מחייב, ואינה אלא הצהרה שלא בעתה, שכן הסכמי קמפ-דייוויד קובעים, כי לחמש השנים הקרובות הוקם אוטונומיה בשטחים, במסגרתה אין סוגיה זו עומדת כלל על סדר-היום; ד. פעולותיה של הממשלה בשטחים גורמות נזק קשה לתדמיתה של ישראל ולמעמדה הבין-לאומי, וינכידו על השגת הסדר מדיני בעתיד.

היו"ר מ' כבידור:

תורה לחבר הכנסת שמעון פרס, רשות הריכוז לחבר הכנסת דוד שיפמן, ואחריו — לחבר הכנסת אליעזר אכטבי.

דוד שיפמן (הליכוד):

אדוני הישב-ראש, כנסת נכבדה, חברי הכנסת, חבר הכנסת פרס פתח את דבריו בהצעה לראש הממשלה ואמר, שראש הממשלה, כנאוכו, לא הביא דבר עם הפנים אל העתיד.

האזנתי לדבריו של חבר הכנסת פרס, כפי שכולנו האזנו להם, ואני חייב לומר, שלא זו בלבד שהוא לא הביא דבר לעתיד, אלא הוא חזר כל הזמן לחשבון העבר.

קריאה:

לא שמעת אותו.

דוד שיפמן (הליכוד):

שמעת אותו היטב, הדברים שהוא אמר היו דברים שאבד עליהם כלם.

שבח וייס (המערך):

זה לא הוכח.

דוד שיפמן (הליכוד):

הדבר החמור ביותר שעשה חבר הכנסת פרס הוא הניסיון שלו לסלף את האמת של הכנסת. רבותי חברי הכנסת, ראש הממשלה מר מנחם בגין, בשוכו מארצות-הברית, אמר מפורשות בטור דרתו מה המטוס: אני רוצה להביא לכנסת שתי הצבעות נפרדות: האחת — בנושא הסכם השלום, והאחרת —

לאחר חתימת הסכם האוטונומיה היינו מחילים אותו קודם כול על רצועת-עזה, כאשר ישראל שומרת לעצמה רצועת ביטחון. לאחר מכן היינו מזמינים את ירדן יחד עם נציגי התושבים בשטחים לשולחן המשא-ומתן. ואל יטענו כלפינו את טענת השווא הישנה, שחוסין שולל משא-ומתן עם ישראל ושולל פשרה טריטוריאלית, כי על כך יש להשיב: מיכן מחייב משא-ומתן עם ישראל — חושבי השטחים? איש? מה האלטרנטיבה? יתר על כן, סאדאת עצמו, בטרם באו לירושלים, לא הצהיר חזר והצהר שהוא עומד מאחורי חרטום: לא משא-ומתן, לא הסדר, לא הכרה, לא שלום? האם הוא לא הצהיר, שהוא לא ינהל משא-ומתן אתנו כל זמן שיש חייל ישראלי אחד על אדמת סיני? האם הוא לא הצהיר, ש"מה שנלקח ככוח יחזור ככוח"? הצהיר וכא, כי האמת היא, שנהגרים? ומשום הצהרות, כאשר המצב משתנה. כל זמן ששינוי כזה אינו נראה באופק, אני מכין שבאמת חוסין לא יענה את הצהרותיו. הוא אינו רוצה אוכזר פנים בלי סיכור של הסדר ממשי.

מצרים — מובארק, צריכה לתמוך בכניסת ירדן למשא-ומתן — ולפי מה שידוע לי, היא אכן תומכת בכך — ואולי גם במדינות ערביות אחרות.

ואשר לירדן עצמה: לא צריך להקשים רק למיקרופונים שלה, צריך להתבונן במצבה. סוריה לוחצת עליה מנפון: בדרום החמיצו יחסיה עם מצרים; בכוח היא התחברה עם עירק, הסונגת מכות ואמנות מצבא אין הלוחם בשם ירושלים; במערב החלה ירדן ליישב שטחים-אלפי חקלאים משהל לאורך גדה הירדן. רק מי הירדן נפרידים היום בין החקלאים של ירדן לבין החקלאים שלנו. האם הם יכולים להסתכן באש, להדליק אש נוספת, לאחר שנצרכו באש שהדליק לפני שבצעירה שנים? 450,000 הערבים החיים ביהודה ושומרון הם כולם אורחים ירדנים. האם ירדן יזלה להתנער מאחריותה להם או מאחריותה לשטחים?

ואשר לנו: אנו ירדנים שתושבי השטחים אינם יכולים להחליט על דעתם, הם זקוקים להדרכה או לתמיכה של ארגון חיצוני — או איש? לא ירדן, איננו בא בחשבון. אין להעלות על הדעת, שישראל אחראי יסכים להקמתה של מדינה פלשתינאית בין ירדן לבינו, מדינה שבהכרח יהיה לה צבא ויהיה לה נשק ותהיה לה אוריינטציה, הצבא יהיה צבא ערבי, הנשק עלול להיות נשק סובייטי, וממילא תהיה זו מדינה בעלת אוריינטציה כלפי בריטניה-המועצות, כיצד אפשר להעלות על הדעת שנשכים לכך, שכשערי ירושלים, בחוכמי ציון, יחנה צבא מריר וערבי עם נשק מכוון ללבה של ישראל, בחמיכה סובייטית. תמיכה שהיא חדר-צדדית, שהינה נרתעת גם ממעשי איבה, תמיכה שאנו מכירים לא אופיה?

מי שרוצה לומר "לא" בפה מלא לאש"ף, חייב אפוא לומר "הן" בפה מלא לירדן ולתושבי השטחים. המערך היה מציע לתוסיף פשרה, אם כי לא פשרה בענייני ביטחון. הרייש מדינה ערבית, שכבר הסכימה שצה"ל יחנה באזורי ביטחון בתקופת האוטונומיה ומעבר לה. האם מצרים החלה את המשא-ומתן בהסכמה לכך? ואם היא הסכימה, לאחר משא-ומתן, מנין למר בגין שחוסין לא יסכים?

מה שמציע לנו הליכוד הוא התעלמות משתי סכנות חמורות הצפויות לישראל, לאופיה ולביטחונה. סכנה אחת נובעת מסיכון הרוב המפורש, שבעל-דיו ישראל לא תהא יהודית ולא תהא דמוקרטית. סכנה שנייה נובעת משילוב האיבה — שבהעדר הסדר חלק ותגור — בטכנולוגיה צבאית חדשה, ההולכת ומצטברת במחסני הצבאות הערביים. טכנולוגיה

חוכרת כ"ג, ישיבה ע"ט

— הודעת הממשלה על המצב המדיני; אישור צירופו של חבר הכנסת אהרן אהן לממשלה בתפקיד שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

ואילו פינוי היישובים ייחשב לגנותנו? זו היתה האווירה אז.

שבח וייס (המערך):

אני הייתי בדיון. לא היתה אווירה כזאת. כולם רצו בשלום. הרוכ הגדול רצה בשלום.

דוד שיפמן (הליכוד):

האווירה אז הייתה: האם אנחנו ניתן למר בגין להביא הסכם שלום, ואנו במערך נצביע כעד השלום וכעד פינוי היישובים?

שבח וייס (המערך):

לא היה דבר כזה.

דוד שיפמן (הליכוד):

חבר הכנסת שבח וייס, אני מבקש ממך. זה פורסם, זה ידוע, זה מופיע. היום אתם באים בהיתממות. בא חבר הכנסת שמעון פרס ואומך בהיתממות. שאינו רוצה לתת היום יד להצעת חבר הכנסת המר ומר בגין בעניין פינוי יישובים. הוא מדבר שוב נגד פינוי יישובים. כאשר זה בא למבחן הביצוע בכנסת, האם הוא התנהג אותו דבר? עוד אומר על זה כמה מלים.

מר פרס דיבר על הסתרת האמת ועשה השוואה, שלפי דעתי היא בלתי מכובדת למדינה ולכנסת: במצרים הסתירו את האמת בזמן המלחמה, וסיפרו את הסיפורים שמגדל שלום כבר נכבש; וכך לגבי הסתרת האמת בישראל. איזה אבסורד. אינני רוצה להשתמש בכיטוי שבו השתמש חבר הכנסת הלל, אבל איזה אבסורד זה? הרי זו מדינה הפתוחה לאורך ולרוחב, לגובה ולעומק, בכל האפשרויות.

שבח וייס (המערך):

לגובה עוד מעט לא.

משה שחל (המערך):

מותר לי להגיד משהו?

דוד שיפמן (הליכוד):

תרשה לי, אל תפריע לי. עוד מעט.

בעניין פרסום בעיתונות, ברדיו, בטלוויזיה — הלא כל העולם עוסק בנו מדי ערב בערב; כל העולם. כל מה שמתרחש אצלנו — העולם יודע. ישראלים החוזרים למדינה מחוץ-לארץ נושמים לרווחה, כי ממה שאומרים בחוץ-לארץ נרבה להם. ישראל מתמוטטת מעל ראשם. אז אתם תדברו פה על סתימת פיות, על מניעת אינפורמציה? היה למי שהיה שיקול שלא ללכות יצרים בימית, אני הייתי בימית וכאבתי את כאב ימית יותר ממר פרס, שלא היה שם. אני הייתי בימית, ואילו צבא העיתונאים הגדול הזה, שעמד שם, לא היה תורם לפינוי כפי שבוצע. עס יד על הלכ, תראו את הדברים כמו שהם. אילו היו נותנים לצבא העיתונאים להסתובב כרחובות ימית, כאשר כולם היו מוצתים בלהבה, הייתה פורצת, חסיון-שלום, שרפה במקום. את זה לקשור עם סתימת פיות? לא היה די כיסוי על המתרחש בימית ולא ראו בבתי ישראל ובחוץ-לארץ את המאבק עם החיילים, את הסולמות, את המים והסבון? מעט ראו במדינה הזאת? מעט ראו בעולם? זה נקרא "סתימת פיות"?

שולמית אלוני (המערך):

רק אתה לא שמעת מה נאמר בממשלה על הטלוויזיה, על מנכ"ל הטלוויזיה... כולם מסיתים. את כל זה לא שמעת?

דוד שיפמן (הליכוד):

גברת שולמית אלוני, יש לי יחסים טובים מאוד עם העיתונות, אבל אני רוצה להגיד לך, שכאשר הממשלה מתחמת

בנושא פינוי היישובים, אני רוצה לומר כאן, שבשיחות שהיו לנו, לחברים בליכוד שכאבו את כאב הפינוי, אמר מר בגין לא אחת: מכיוון שאני ראש ממשלה, לא אכרח מהאחריות להחלטות שקיבלנו. קיבלנו אותן יחד ואני אבצע אותן יחד. הוא הוסיף ואמר: אני הייתי זה שכאתי אל אנשי המערך ואמרתי להם — כנאו נפריד בין שתי ההצבעות. יותר מזה, הייתי חוזר אל מר קרט, נשיא ארצות-הברית, והייתי אומר לו, שלהסכם השלום — הכנסת מוכנה ומאוחדת, אשר לפינוי — הכנסת לא נתנה לי מנדט לפינוי. יגאל אלון המנוח תבע הפרדה ונמנע מהצבעה, משום שחבר הכנסת פרס תבע הצבעה אחת.

שלמה הלל (המערך):

חבר הכנסת שיפמן, היה אז רוכ לליכוד, מה אתה מיתמם? מה אתה מתחפר? אתה יודע שהיה לכם רוב ויכולתם להעביר החלטה שלכם.

דוד שיפמן (הליכוד):

מי ששיטה בציבור מעל כמה הכנסת הוא יושב-ראש התנועה שלכם, חבר הכנסת שמעון פרס.

יגאל כהן (הליכוד):

נכון, אלה העובדות אחת לאחת.

שלמה הלל (המערך):

אתה יודע שהיה לכם רוב. היה לכם רוב או לא היה לכם רוב? מה אתה מסתתר?

דוד שיפמן (הליכוד):

כאשר מדברים על הסכם השלום, אין רוצים להעביר אותו רק עליידי הצבעות ברוב קולות הקואליציה.

שלמה הלל (המערך):

כמו חוק רמת-הגולן.

דוד שיפמן (הליכוד):

אל תעשה השוואה בין הסכם השלום לבין חוק רמת-הגולן.

אני רוצה לומר, שכאשר עומד פה ראש הממשלה ומדבר עם הפנים אל העתיד — לאחר 25 באפריל הפנים אל העתיד הם הפנים אל השלום, ואתה, ידידי, חבר הכנסת הלל, צריך להביא בחשבון את התחושה שאני חש אותה. שאתם עדיין אינכם מוכנים להשלים עם העובדה, שמה שאתם לא השגתם מיום הקמת המדינה — השיגו הליכוד וראש הממשלה מר בגין.

שלמה הלל (המערך):

קשקוש.

דוד שיפמן (הליכוד):

אתה מקשקש. תקשקש לעצמך.

שבח וייס (המערך):

לו היתה הכרירה שלא לפנות יישובים ולא לחתום על הסכם השלום — מה היתה העמדה? זו השאלה העיקרית.

שושנה ארכלי-אלמזלינו (המערך):

המחיר הוא יקר. שלום כזה יכלו להביא מזמן.

דוד שיפמן (הליכוד):

ייתכן מאוד, שאילו היה ראש הממשלה חוזר ואומר, שכנסת ישראל רוצה בהסכם השלום אבל אינה מוכנה לפינוי יישובים — היתה ההיסטוריה נראית אחרת. ידידי, אתם לא נתתם את ההזדמנות הזאת. אחד הנימוקים של המערך באותה תקופה היה: האם אנחנו ניתן למר בגין להשיג את השלום.

י" באייר התשמ"ב (3 במאי 1982)
 — הודעת הממשלה על המצב המדיני: אישור
 צירופו של חבר הכנסת אהרן און לממשלה בתפקיד
 שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

המערך, יושב־ראש המפלגה.

דוד שיפמן (הליכוד):

אתה יודע מה, חבר הכנסת גיל, ידידי? יש לנו מנהיג, אנחנו מתגאים בו. מה יש?

יעקב גיל (המערך):

יפה מאוד.

דוד שיפמן (הליכוד):

מנהיגות היא דבר שצומת כל יום? יש לנו מנהיג, ואנחנו מתגאים בו. יהיה לכם מנהיג, תתגאו בו. מה רע בזה?

שולמית אלוני (המערך):

חשמע, איננו רוצים רוציה.

דוד שיפמן (הליכוד):

היה לכם בן־גוריון כמנהיג.

עכשיו אני רוצה לומר עוד דבר אחד, וחברת הכנסת אלוני, הייתי מאוד רוצה שתשמעי אותו.

שולמית אלוני (המערך):

אני שומעת אותך, ואותך אני מכבדת.

דוד שיפמן (הליכוד):

היה מקרה שרציני מאוד מאוד להביא אותו, וזה אולי הרגע לך. כאשר הגורמן הזה עשה את המעשה הנפשע שלו במסגרת בירושלים, כל עם ישראל — גם הממשלה בצורה אופיצאלית — הוציא אותו מקרב העדה, הוקיע אותו. לא היה יהודי אחד, שלא רק שלא הזדהה, אלא שלא הזדעזע מהמעשה הזה. במדינות ערב, לצערי הרב — ואני אומר את זה כדי שתחשבו איך אחם מדברים ואיך מאזינים לכם — — —

שולמית אלוני (המערך):

דוד שיפמן (הליכוד):

גברת שולמית אלוני, לא נמצא צדיק אחד בסדום בדמות יוסי שריר שיאמר: תפרידו בין מדינת ישראל, עם ישראל ובין הפרא־אדם הזה, המטורף הזה; צדיק אחד.

שולמית אלוני (המערך):

דוד שיפמן (הליכוד):

ואנחנו כאן מעל במת הכנסת מביאים בכל הודמנות ראיות מהצד השני, כדי לתקוף בהן את ממשלת ישראל.

שבה וייס (המערך):

אנחנו עם סגולה, וצריכים להישאר עם סגולה.

דוד שיפמן (הליכוד):

יפה מאוד.

שבה וייס (המערך):

אין לעשות השוואות.

יעקב גיל (המערך):

עם לכוד יששכר, כך כתוב.

דוד שיפמן (הליכוד):

אשר לנושא הזה של הורדת יישובים, אדוני היושב־ראש, הייתי בימים וכלל האזור יומיים־שלושה ימים לפני הפינוי. כאחי לשם מתוך הזדהות, יש לי הזדהות מלאה כעניין הזה, ואמרתי שם את מה שמצא בעצם היום על־ידי השר הכר, אך

ביקורת על צורת התבטאות לגבי נושאים של מדינת ישראל במכשיר ממלכתי, למרות היותו נתון בידים פרטיות לגמרי, כי כל עיתונאי הוא ממלכה בפני עצמה. מותר לממשלה להגיב ולומר, שיש לה מורח־דוד מכך. לא סגרו את הטלוויזיה, לא פיטרו אנשים. אי־אפשר להביע מורת רוח מצורת התבטאות במכשיר הממלכתי?

אני רוצה לומר לך בכל הכנות: כמה ישראלים מתרגזים על הטלוויזיה בכתיבתם בלילות שבת? ראש הממשלה מתרגז? הממשלה מתרגזת? האזרחים הם המתרגזים על הטלוויזיה, והם אינם פוליטיקאים. כואב להם לראות את המכשיר הממלכתי מציג את מדינת ישראל דרך קבע בצבעים כהים, ולא אחת בצבעים שחורים.

שולמית אלוני (המערך):

— — — היכו חיילים או לא היכו חיילים? כיוז את הצבא או לא כיוז את הצבא? עשו שם הצגה — — —

דוד שיפמן (הליכוד):

גברת שולמית אלוני, אינני עומד כאן להגן על אלה שהיכו חיילים. ראש הממשלה גינה אותם.

שולמית אלוני (המערך):

ראש הממשלה לא גינה אותם. הוא עומד להתפייס אתם.

דוד שיפמן (הליכוד):

סליחה, ראש הממשלה — אני ראיתי במו עיני וכל עם ישראל ראה אותו בטלוויזיה — גינה את התנהגות הקבוצה כלפי חיילי צה"ל, או אפילו הציג אותם בצורה מאוד קשה, ושיבח, בניגוד לזה, את התנהגות חיילי צה"ל. מותר גם להתפייס, ומותר גם להגיד דברים קשים ובוטים. אלה שני דברים נפרדים. הפיוס איננו פסול.

אלעזר גרנות (המערך):

גז מדמיע כלפי מפגנים יהודים אחרים.

דוד שיפמן (הליכוד):

אחם רוצים להביא כל הזמן דוגמאות מהגדה, מקום שבו שורפים צמיגים, שכו יורים.

שולמית אלוני (המערך):

ככיכר דיונון השתמשו כגז נגד מפגנים. אלה לא יהודים? רק הקנאים הפנטים הם יהודים?

דוד שיפמן (הליכוד):

הלוא עמד פה המנהיג שלך ודיבר על פינוי היישובים והאשים את ראש הממשלה. תרשי לי — המנהיג שלך.

שולמית אלוני (המערך):

דוד שיפמן (הליכוד):

אז את יכולה לתאר לך, שאלה שגרו ביישובים, היה להם משהו כלב. הם היו צריכים להביע את זה.

שולמית אלוני (המערך):

יעקב גיל (המערך):

היא אינה גורסת את הגרסה של מנהיג.

דוד שיפמן (הליכוד):

ראש המפלגה.

יעקב גיל (המערך):

אחם מדברים על מנהיג, אנחנו מדברים על יושב־ראש

חזרת כ"ג, ישיבה ע"ט

— הודעת הממשלה על המצב המדיני: אישור
צירופו של חבר הכנסת אהרן אהרן לממשלה בתפקיד
שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

לא רוצה לומר מסלף, אבל הוא טועה בעניין זה. יש התלהבות
אדירה, יש סוגי התיישבות שונים — עירונית, כפרית, עם
קרקע, בלי קרקע. מה פסול בהתיישבות עירונית? מה פסול
בהתיישבות כפרית עם משקי עזר?

שבח וייס (המערך):
מה יהיה על הגליל והנגב?

אריה נחמקין (המערך):
אפשר ליישב, לא לדבר.

היו"ר מ' סבידור:
חבר הכנסת שיפמן, אני מבקש שתסיים את דבריך.

דוד שיפמן (הליכוד):
אני כבר מסיים את דברי. אלמלא מה שנעשה בגליל, היה
המאזן שלילי עוד יותר.

חבר הכנסת פרס שאל: מנין יבואו יהודים? — מירושלים,
מתל-אביב, מחברון, מקריית-גת? איזה מין דיבור זה? יהודים
יבואו מכל העולם, מה שאמר היום חבר הכנסת פרס הוא
אכזבה מהצינונות. לא יבואו היום — יבואו מחר. לא יבואו
מחר — יבואו כעוד שנה. יהודים באו, אנחנו בונים את המדינה
הזאת ומקריבים כל מה שבכוחנו למען הדורות הבאים. אנחנו
סובלים כאן למען הדורות הבאים, שיבוא ראש אופוזיציה
בכנסת וישאל: מנין יבואו יהודים, תסגור את המדינה, די לנו?
איזה מין שאלה רטורית היא זאת אפילו?

יעקב גיל (המערך):
חבר הכנסת שיפמן, מה עושים כדי למנוע ירידה?

דוד שיפמן (הליכוד):
באמת, כדי למנוע ירידה וכדי להבטיח עלייה — הסכם
השלום, הנורמליזציה, האוטונומיה, שאנחנו מובילים אותם.
אם אלה יוגשמו — מיליונים יבואו לישראל. רק תנו יד לעניין.

אנחנו כאן, מהבמה הזאת, בדברים שעשינו, ובהסכם
השלום שהבאנו — היושב-ראש מבקש שאפסיק את דברי,
רציתי לומר דברים מספר גם על מצרים, אבל לא אומר אותם
עכשיו — אנחנו הבאנו את מדינת ישראל עם הפנים אל
העתיד, עם הפנים אל השלום, עם הפנים אל העלייה.

היו"ר מ' סבידור:
תודה לחבר הכנסת דוד שיפמן. רשות הדיבור לחבר
הכנסת אליעזר אבטחי, ואחריו — לחבר הכנסת דוד מגן.

אליעזר אבטחי (חזית דתית לאומית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מברך את הממשלה
על ההודעות שמסרה לכנסת באמצעות ראש הממשלה,
ובמיוחד ברעיון לברך את הרעיון של הממשלה ושל שר
החינוך והתרבות — שבכל משא-ומתן לא ייעקרו עוד יישובים
ולא יימצאו בריבונות זרה. ברעיון זה — שהגה שר החינוך
והתרבות — יש ערך רב, בעצם, רעיונו הוא לחיות יחד, יהודים
וערבים, כי אנו פה ואלה פה, והדרך לחיות יחד אינה להיעקר.
אנו צריכים להימצא בשטחי ארץ-ישראל, כך ניישב אותה. לכן
לא נוכל להיעקר מכאן. הדרך לחיות יחד היא שנהיה שם.
בעצם היותנו שם נוכל לחיות יחד: ולא — נימצא, חלילה,
כמצב של אי-רצאות. אי-רצאות יכולה לגרום לאי-הבנות
ולמלחמות בלתי פוסקות.

כל אזרחי המדינה התרגשו מהאירוע ומהמאורעות שהיו
בעת הפנינו, שבא בעקבות כיבוד הסכמי קמפ-דייוויד, שנחתמו
בין מדינת ישראל לבין מצרים. כל אחד, על-פי דרכו ועל-פי

לא אמרתי את הדברים בצורה כזאת. אמרתי, שחבל שלא הגיע
לימית שום חבר הכנסת מהמפלגות הציניות, כדי לראות מה
קורה כאן ולהגיד, כמעט לגדור נדר, שבכנסת ישראל לא ירים
הבר כנסת ציוני יד להורדת יישובים, שם היה המקום להגיד את
זה. אמרתי זאת קבל עם ועדה.

יעקב גיל (המערך):
מי הוריד את היישובים? כתוב בתלונה אל השולחן ההוא.
מה אתה כותב?

דוד שיפמן (הליכוד):
סלח לי, עדיין יש הבדל גדול מאוד בין נושא סיני, בין
פינוי סיני, בין הסכם השלום עם מצרים — לבין יהודה,
ושומרון ועזה. זה לכל הדעות, עם כל הכאב והצער.

שבח וייס (המערך):
אתה תסכים — — —

דוד שיפמן (הליכוד):
ואיני רוצה שאתם תסלפו את דעת העם ותסיטו את העם
מן העניין הזה.

יעקב גיל (המערך):
חבר הכנסת שיפמן, כי שעושה זאת זה אתה, וחבל שאתה
נתפס לזה.

דוד שיפמן (הליכוד):
הרשה לי, או אני בא ואומר: היום, כשבא שר החינוך
והתרבות, וראש הממשלה תומך בו, ומציע לכנסת הזאת
לפתוח לקבל החלטה, כי מה שעבר עלינו בגין להציע לא
נסכים לו עוד, כי שוב לא נהיה מוכנים להציע האלה, ושחברי
הכנסת מהמפלגות הציניות — והרי אתם מדברים על
התיישבות עוד מהיום שהתחלתם, ואני מעריך את זה — — —

יעקב גיל (המערך):
לא מדברים, עושים.

שבח וייס (המערך):
— — —

יעקב גיל (המערך):
אתה לא היית אממול בארץ. לכן כדאי שתדע, שלעניין
הזה לא היה רוב בממשלה.

אריה נחמקין (המערך):
לא מדברים, עושים התיישבות.

שבח וייס (המערך):
— — —

דוד שיפמן (הליכוד):
אין על זה ויכוח — את יהודה ושומרון גאל הליכוד ויישב
אותה.

אריה נחמקין (המערך):
לא גאל, אלא ייישב.

דוד שיפמן (הליכוד):
וייישב אותה. את יהודה ושומרון הוא ממשיך ליישב.

אריה נחמקין (המערך):
אני בעד.

דוד שיפמן (הליכוד):
מה שאמר פה היום חבר הכנסת פרס — הוא פשוט, אני

— הודעת הממשלה על המצב המדיני: אישור צירוף של חבר הכנסת אהרן און לממשלה בתפקיד שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

הרי איש לא היה יכול לחבוע מאתנו לשבת ולא לעשות דבר. ההחלטה של היום היא החלטה של כנסת ישראל, וגם אם איננה הצעת חוק, הרי בבחינת קו כוונה ובעלת חשיבות ומשמעות רבות. עלינו לתת למתיישבים מקסימום של ביטחון — ביטחון ביישבתם במקומות שהממשלה החליטה עליהם, אותו ביטחון שכל אחד ידע שהוא בורש במקומו, שהמדינה נותנת את חסותה עליו, שמקומו ומיקומו בטוחים מכל הבחינות.

חנין לערכי התיישבות איננו בבחינת שלילה. הרצון ליישב יישוב חדש איננו ראוי לשום גנאי. אהבת הכולדת ואהבת ארץ-ישראל הן ערך עליון, שיש לכבד אותו.

מורי ורבותי, במסגרת כל הסכם יש דבריה חיוני, שמאחד את דרכ רובם של חברי הבית הזה, והוא — שלא תקום כדינה ערבית נוספת בינינו לבין ירדן. קונסנזוס זה, אחרות דעים זו, הם שנותנים לנו את הכוח והתקווה, שיש סיכוי להנחיל את אחדות הדעים גם בתחומים אחרים. הבה נעשה את המאמץ להביא לכך, אם רובנו מאוחדים בדעה זו, ואכן אנו מאוחדים בכך, אזי יש למלא קונסנזוס זה בתוכן, והתוכן הוא התיישבות בארץ-ישראל, קווי-היסוד של הממשלה קובעים, שהזכות להתיישב בארץ איננה רק זכות אלא חובה. יישוב כזה — עת לעוררו ועת להורידו ממפתנו, אני מקווה, שלא נתגסה בעתיד בניסיון הנושא של פירוק יישובים, ניסיון שהשאיר הרבה כאב צלקות ומשקעים — כמוכן, למען השלום הנכסף, אין בתוכנו אחד, שאינו רוצה בשלום כינינו לבין ארצות ערב, אולם עלינו להיות נכונים ונכונים, כדי שלא יהיו הפרות חוזרות ונשנות של חוזה השלום שנחתם.

ממשלת ישראל עשתה נכון בהעמידה את המצרים על ההפרות השונות, שהרי אם נשחק ונחריש לגבי הפרה קטנה — אזי יכואו גם הפרות גדולות, יש לשכור ולהקפיד הקפדה יתירה על כל תנע כל צעד, כדי להשלים לא אייפן למצב של אי-לוחמה בלבד ויתכנס לאט לאט, לכן, טוב יהיה אם נקפיד על כל פרטי הפרטים, לרבות ניהול המשאומתן על האוטונומיה בירושלים בלבד.

ראש הממשלה גם הציע בהודעתו בצרף לממשלה את החבר אהרן און, ואני רוצה לכתוב אותו כאן על מיניו לשר העבודה, ולקליטת העלייה, און היה בעבר שר בממשלה וביהן כשר החקלאות, כיום הוא מקבל על עצמו תפקיד חדש, ועד כמה שאני מכיר אותו, אין הוא זר לתפקיד והתפקיד אינו חדש לגמרי בשבילו, כי הוא מתמצא בנוכחי החברה בישראל, מכיר ומקויר כל אדם באשר הוא אדם, על השקפותיו ודעותיו, אני מצפים ממנו, שאכן יתמסר במלוא כוחו, כדי לצמצם את הפערים בחברה, כי כולנו רוצים ושואפים להגיע לחברה בריאה יותר וטובה יותר בכל תחומי חינוך.

אני מאחל לו מכל הלב הצלחה בתפקידו החדש. הצלחתו בתפקידיו הציבוריים בעבר היא ערובה להצלחתו גם בעתיד, הצלחה שכולנו מאחלים לו.

היו"ר מ' סבירור:

תודה רבה לחדר הכנסת אליעזר אבטבי, רשות הדיבור לחבר הכנסת דוד מגן, ואחריו — לחבר הכנסת ויקטור שם-טוב.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, כנס הקיץ של הכנסת נפתח בסיומן טוב, נעים היה לראות את ראש ממשלתנו

השקפתו, שופט את האירוע — מי לשבת ומי לחדש, אף שכבר אין מקום לדון בנושא זה, שהסתים כפי שהסתים, לעולם אין להורידו מסדר-יומנו, כדי שלא נקבל בעתיד, חלילה, החלטות שיגרמו כאב ראש וצעד הן למתיישבים והן לאזרחי מדינת ישראל, אשר מילאו שליחות לאומית ממדרגה ראשונה.

מורי ורבותי, הליכה להתיישבות היתה והינה שליחות לאומית, איש אינו לוקח על עצמו באופן פרטי או באופן אישי ללכת וליישב חבל ארץ זה או זה, אלא באישור הממשלה והמוסדות המיישבים מקבלי את ההחלטות. ההחלטה ליישב חבל זה או זה, כאמור, היא של המוסדות הלאומיים, המוסדות המיישבים של המדינה, אולם לא פחות חשובה החלטתם של היחיד או הזוג כהליכתם להתיישבות. בהחלטה זו שזורים לבטים, השקפות, אמונות ואהבה ארץ והמולדת, לגבי רבים ההחלטה היא חלק בלתי-נפרד מחינוכם, לגבי אחרים — גם אם היו לבטים, הרי אלה היו בנבולות מה שאנו ככנים: חברה וכלכלה וביטחון. איש לא העלה על דעתו, ששליחות לאומית יכולה חלילה להסתים בעקירה.

לכן חשוב שנעזוב לרגע את ההשקפות הפוליטיות, ונתרכז באותו מחייש שנוער, אם נרד להיכנס לנככי לבו ולתחושתו המיוחדת על אותו עש שנעל, שהלך וגדל במשקו ובחצרו, על העמל והמאמץ שהשקיע, הרי שנודע להתיישב אליו באופן שונה מכפי שהתיישבנו אליו בעבר.

הצעד של הממשלה — גם אם יש מי שיגדירים אותו היום באורח שלילי, כפי שהדבר בא לידי ביטוי, שהממשלה רוצה לרחוק בניקיון כפיה עקב פניו-ימית — הרי יש בו משהו מן החיוב, כבר אמרתי, כי ימית ופניו היישובים הם בבחינת חלב שנשפך, ניחן להיסטוריונים לשפוט את המהלכים, אולם עלינו לדעת, שמה שקרה הוא בבחינת הכרח בלי-גונה, וכי עלינו להבטיח לפחות, שמעשה כזה לא יישנה בעתיד, שלא יהיה עוד פניו יישובים בחלקי ארץ-ישראל.

מורי ורבותי, יישובים מוקמים שלא על-מנת להורידם או לפנותם, יש להתייחס אליהם כפי שכל אחד כתייחס לביתו, למשקו ולסביבתו, כמוכן, יש גם לשבת את המעשה החלוצי והפטריוטי של הגשמת הציונות ואהבת הכולדת, מאז מלחמת ששת הימים אמרו להבטיח, לרבות מביטלה זו — ראש הממשלה הודיע כך לא אחת מעל במה זו ומעל במות אחרות — שפנינו מועדות לשלום, ושישראל מוכנה לנהל משאומתן עם כל מדינות ערב ללא תנאים מוקדמים, המסר היה מופנה כראש-ובראשונה למדינות הערביות השכנות לנו, לצערנו, הדי המושטת לשלום, שגם היום מושטת לשלום, נדחתה על-ידי שליטי ערב, לא מזמן הודיע חאפז אל-אסאד, שגם בעוד מאה שנה לא יכיר במדינת ישראל, האם על הודעה כזו או הצהרות מעין אלה נשכ בחיבור ידיים, בבחינת "שב ואל תעשה"? ודאי שיווצרו ונוצרו ועבדו, כל עובדה היא קודרת יישוב, יישוב הוא אוכלוסייה, לאוכלוסייה יש השקפות ואמונות ושליחות בתחשיבות, שחוסנה המוסרי הוא בכך, שבעת קריאת העם לשליחות לאומית בא הנוער הטוב והצעיר ונענה לקריאה זו, הבה נבחר את עצמנו ונתבחר באנשים כאלה, שהאידיאלים שלהם הם חזקים, והם נכונים ללכת ולהפריח את השממה מחד גיסא, ולבנות בית ולהקים משפחה בכל רחבי ארץ-ישראל מאידך גיסא.

נכון הוא, שאחריו כל הצעת סיכום כזו או כזו יהיו בעולם כאלה אשר ידברו בנושאים, עלינו להיות מוכנים לניהול הסברה רצינית, ולומר שזה 15 שנה, מאז מלחמת ששת הימים, אנו רוצים לשבת עם מדינות ערב ולנהל אתן משאומתן, ואילו הן מסרבות לעשות כן.

חוכרת כ"ג, ישיבה ע"ט

— הודעת הממשלה על המצב המדיני; אישור צירופו של חבר הכנסת אהרן אהן לממשלה בתפקיד שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

ומבוסס. אומות העולם היו מפעילות עלינו לחץ, למען ייגזר עוד חלק מארצנו ויועבר לרשות ארגוני המרצחים ולירדן. שבאחרונה החלה לטפח אותם מחשד. אותה ירדן, אשר יושב ראש מפלגת העבודה הזכיר אותה לפני דקות מספר מעל הדוכן: אותה ירדן, אשר חלק נוסף מחברי הכנסת מציגים אותה כמדינה מתונה יחסית — מודיעה באמצעות חוכניות הטלוויזיה שלה בשפה העברית לתושבי הגליל: נטשו את בתים, הימלטו דרומה מחיפה, שאליה יגיעו תותחנים. והמלים הללו נאמרות בצורה הגלויה ביותר. גם מוקש שמתגלה לפני ימים מספר סמוך לבית-ספר בבאר-שבע, כל החששות הם, כי הוא הגיע ממחבלים מעבר-הירדן. והנה אנחנו שומעים שיש מחשבות בממשלה ארצות-הברית על אספקת נשק בהיקף חסר-תקדים ודווקא לירדן, אותה ירדן "מתונה". הצורך החיוני ביותר היה, שהכנסת אכן תתייצב מאחורי המחשבה והרעיון המקורי של הממשלה, תחליט להתאחד סביב החלטת הממשלה, כדי שלא לאפשר אפילו מחשבה של אויבנו, כי יצליחו לנצל את תקדים פינני ימיה, וישי, כביכול, סיכוי כלשהו לעקור יישובים נוספים מארץ-ישראל.

את כל האווירה הבין-לאומית הזאת קשה לסכם בלי להזכיר גם את "האיום הגדול" של קנצלר גרמניה, אשר דווקא סמוך ליום הזיכרון לשואה ולגבורה, לפני שבועיים, החליט "להעניש" את ממשלת ישראל ואת עם ישראל והודיע, כי לא יבקר במדינת ישראל עוד מנחם בגין הוא ראש הממשלה. סמוך לאותה הודעה בגרמניה, כחודש לפני כן, בפברואר 1982, התפרסם באותה ארץ אנטישמית כרוז, שבו תואר ראש ממשלת ישראל, כ"קניבל, ארכי-פושע, וולל גרמנים". אין ספק, כי על כולנו, ללא הבדל סיעה, לקבל החלטות אמיצות ותד-משמעיות ולהוכיח לאויבים שמעבר לגבול הקרוב ומעבר לים הרחוק, כי עם ישראל מאוחד בדעותיו ובמלחמתו לשמור על שלמותה של ישראל.

בהודעת הממשלה שמענו, כי עומד להתמנות שר חדש, השר אוזן. בהודעות זו אני מאחל לו הצלחה, ובנשימה אחת אני רוצה לבקש ממנו, כי השגיאות, שנשעו על-ידי חמ"מ בימי הראשונים של הממשלה שכוננה בכנסת העשירית, לא יישנו, ושהאווירה כיסית העבודה, במינויים ובפיטורים — אם צריך — בצמרת המשרדים תהיה רגועה, בדרך חוקית ובצורה תרבותית. אני בטוח שאכן כך יעשו, לאחר הניסיון שנרכש.

ובאשר למלחמת השבת, או, כפי שיש המכנים אותה, מלחמת "אל על", גם אני חייב להביע דעתי ולתמוך בקו שעליו הודיע ראש הממשלה, כי במלחמת העם למען קדושת השבת אין חשבון כלכלי. מעניין היכן היו חברי הכנסת כאשר התקיימה השבתה האחרונה של "אל על", שביתת העובדים בינואר 1982, אשר הסבה נזק של 17 מיליון דולר. מעניין אם מישו מחברי הכנסת פצה את פיו כאשר ידע, של"אל על" גירעון מצטבר ב־1981 בהיקף של 200 מיליון דולר. היום, בלי שהנתונים הכלכליים נבחנו כראוי, יש גרסה שעדיין לא נבדקה, שאם חלילה "אל על" לא חטוט בשבת, יגרס הפסד של 40 מיליון דולר.

רבותי חברי הכנסת, מי שמכיר היטב את חברת "אל על" יודע, שלמעשה מבחינה כלכלית אין לה זכות קיום. אולם, לא ייתכן שמדינת ישראל לא תפעיל חברת תעופה משלה, ו"אל על" היא למעשה הדגל של מדינת ישראל. אנחנו גאים במטוסים הכחולים-הלבנים, הטיסים בשמי תבל ומביאים את שמה של ישראל לארצות העולם. את שמה של ישראל לארצות העולם צריכים להביא מטוסים משמכיתים את הטיסות יום אחר בשבוע בשבוע כניסת השבת, אותה שבת שאחד-העם אמר

כר כנחם בגין, לאחר פגרה מאונס, עומד כאן איתן על הדוכן, ניצב פיסית על שתי רגליו, ובשתי ידיו מחזיק בהגה המדינה ומנווטת בישקט ובטחחה, אני מבקש לאחל לראש הממשלה כריאות טובה, ולנו אריכות ימים תחת הנהגתו של מנחם בגין. התמינה החיונית היתה יכולה להיות שלמה, אילו נפתח כנס זה של הכנסת בחקיקת חוק ההחלת החוק הישראלי ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה. אני מבין בהחלט את מניעיה של הממשלה להסתפק, לנוכח הנסיבות, בכסירת ההודעה, כפי שטיענה היום מפי ראש הממשלה, לאמור: לא יעקרו עוד יישובים בארץ-ישראל.

את מניעיה של הממשלה להסתפק בכך, אני מבין. במקום נחשבי כאולם המליאה התבוננת, בעת נאומו של ראש הממשלה, בפניהם של עמיתי חברי הכנסת והבינוני, כי לא רק ה־61 חברי הקואליציה תומכים בהצעת ראש הממשלה ושר החינוך ורעישה בממשלה כולה, כי אם בנוסף על 66 חברי הכנסת התומכים בקו הלאומי-הממלכתי, יש כאן עוד 38 חברי הכנסת, אשר בתוכם חוסם —

דב זכין (המעצד):

ספרת בדיוק?

דוד מגן (הליכוד):

בדיוק, אני גם אעשה לך מיד את החשבון.

— כזוהים עם הקו והרעיון, אולם שלמות המפלגה והמשקל הברית עם מפ"ם, ר"צ וחבר הכנסת שריר מונעים מהם להצטרף להצעה, אשר היתה יכולה להיות מיוחזרת ומוחזרת, להשיג קבל עם ועדה, כי למעלה מ־100 חברי כנסת ישראל החליטו, שלא יעקרו עוד יישובים יהודיים בארץ-ישראל השלמה.

יעקב גיל (המעצד):

חבר הכנסת כגן, איפה אתה שם את מר משל ואותי?

דוד מגן (הליכוד):

אני מונה את מפלגת העבודה, לנוכח הוויכוח שהיה בסיעה ולנוכח היריעה שמפ"ם הטילה וטו, אני מבין, כי שלמות המעצד חשובה למפלגת העבודה, ואני מבין את ההתפשרות והנסיגה מהקו, שרבים מחברי מפלגת העבודה מאמינים בו — ושמענו את ההצהרות בקומות שונים ורבים גם בימים האחרונים, וכך, אם הרוב האמיתי הוא באמת של למעלה מ־100 קולות, חשבה הממשלה, בצדק, כי לא יהיה זה כן התבונה להפגין דווקא רוב שהוא קטן מ־100. אני מקווה, שתהיה הודמנות לכך.

דב זכין (המעצד):

הוא יהיה שבוע-דיון אם יהיו לו 61.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני הושב-ראש, אני מבקש שתדע, כי לולא מלחמת עירק באירן, בריטניה — שדן-אגב זכתה לקבל "מקום ראשון" בגילויים אנטישמיים ב־1941 והחליפה בכך את צרפת — ומלחמתה בארגנטינה, כאשר ארגנטינה "מחזיקה בשיא" של הגילויים האנטישמיים ביבשת אמריקה בשנת 1981, ולולא בעיות רוסייה עם ארגון "סולידריות" בפולין אפילו בשבת ומועד, כ"ו במאי, כפי שראינו רק לפני יומיים — היינו כבר היום — שבוע לאחר הוויתור, הפנינו עקירת היישובים היהודיים בחבל-לימית, שבוע ימים בלבד לאחר חילום המחיר הכבד אשר נאלצנו לשלם בגין הסכמי קמפ-דייוויד — כורעים תחת עומס הלחצים, שהיו מופלים עלינו בעידודם של קומץ חברי הכנסת, המציגים את כאב פינני ימית כאילו היה מלאכותי

— הודעת הממשלה על המצב המדיני: אישור צירופו של חבר הכנסת אהרן אהן לממשלה בתפקיד שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה.

עליה: יותר משישראל שמרו עליה, היא שמרה על ישראל.

היור"מ כהן-אבידן:

רשות הדיבור לחבר הכנסת ויקטור שם-טוב, ואחריו — לחבר הכנסת מנחם פרוש.

ויקטור שם-טוב (המערך):

אדוני היושב-ראש, הרשה לי לומר, בשיחה האינטימית הזאת שאנחנו מקיימים בנוכחותם של עוד כמה חברי הכנסת, שראש הממשלה נאם היום נאום מאכזב מאוד — — —

היור"מ כהן-אבידן:

אני רוצה להודות להם, שהואילו להיות נוכחים.

ויקטור שם-טוב (המערך):

יפה מאוד.

ראש הממשלה לא היה היום במיטבו. אני כבר שמעתי מפיו נאומים טובים יותר. אחת מהקטע בנאומו, שהוקדש למשבר ב"אל על", אינו מתכוון לציטטות שהביא ראש הממשלה מדברי חז"ל ואחר-העם על קדושת השבת ועל חשיבות השבת לשמירת עם ישראל בהיסטוריה. הציטטות היו יפות, אבל דברי ראש הממשלה לא היו משכנעים כלל וכלל. אילו אמר ראש הממשלה בפשטות: "יש הסכם קואליציוני, ואנחנו חייבים לקיים אותו" — היינו מקבלים את דבריו כמוכנים מאליהם. אבל בכיסוי של ציטטות על קדושת השבת הוא התעלם מכל, ובמספר 34 שנים כל ממשלות ישראל, לרבות ממשלת הליכוד במשך חמש שנים, בהשתתפות מפלגות דתיות, קיימו את סדר הטיטות של "אל על", הטיטות הסדירות באמצע השבוע, והמוחזקות והבלתי-סדירות בשבת. אי-אפשר בשם קדושת השבת להצדיק מצב — אם באמת בקדושת השבת מדובר — שכל שבוע כ-250,000 אזרחי מדינת ישראל — רבע מיליון — מתחילים את השבת במגרשי הכדורגל, למרות כל הציטטות היפות של ראש הממשלה, ובאותה שבת בערך 1,000 עד 1,500 נוסעים כדרך מחללים את השבת בגלל טיטות ב"אל על". איזו כנות יש בהנמקה של ראש הממשלה על סגירת "אל על" בשבת, המביאה הרס למוכילי הלאומי של מדינת ישראל, בנוסף על הסכנות הביטחוניות שיש לסגירת שדה התעופה היחיד שלנו כשבתות?

ראש הממשלה הגדיל לעשות, כאשר ברדיו ובטלוויזיה הטיל על עובדי חברת "אל על" את האשמה, שהם הרסו את החברה הזאת, בעוד השר דוד לוי, אך לפני כמה חודשים, כאשר טיפל בסכסוך שהיה ב"אל על" אמר, שעובדי "אל על" הם בונייה של החברה הזאת, וזה נכון. מי משיניה מדבר אמת? מה הם עובדי "אל על" — בונייה של החברה או הורסים? על-פי תורת הליכוד — בזמן בחירות הם בונייה של "אל על", בזמנים רגילים הם הורסים של "אל על".

לכן אני רוצה לומר לראש הממשלה, שאנחנו נתייצב, יחד עם ההסתדרות ויתר עם עובדי "אל על" ויתר עם כל הציבור בישראל, נגד החלטת הממשלה, נגד סגירת "אל על" בשבת.

דוד מגן (הליכוד):

אפשר לשאול שאלה?

ויקטור שם-טוב (המערך):

אני מצטער, יש לי זמן קצר מאוד. שמעתי אותך, לא אשיב על שאלות.

אין לדון על מדיניות החוץ של הממשלה, כפי שראש הממשלה הציג אותה, בלי לומר קודם-כול מלים מספר על מה שמרחש במדינה בעבר הלא-רחוק, ואני מתכוון לכישלונות.

לרשלנות ולמעשי השטות של הממשלה בכל הנוגע לפינאנסי. שהגיעו לשיא עם הריסת ימית. מהבדל שהממשלה, שלא הצליחה להקים אפילו עיר אחת בישראל, הצליחה להרוס עיר בתוך 24 שעות.

דוד מגן: (הליכוד):

זה לא נכון עובדתית.

ויקטור שם-טוב (המערך):

זהו מעשה נורלי, שאין לו תקדים. שאינו ידוע בהיסטוריה של שום עם אחר, של הריסת עיר לא על רקע של מלחמה אלא על רקע של תחילת עידן של שלום בינינו לבין מצרים, והדבר המדאיג ביותר הוא, שלא ידוע מי החליט על כך, מי קיבל את ההחלטה הזאת.

קריאה:

— — —

ויקטור שם-טוב (המערך):

מובאק קיבל את ההחלטה. הממשלה לא החליטה. אני מצטער לומר, שכעצם מי שגרם לכך שימית נהרסה ונוצרה עובדה מכוערת כזאת, שאין לה תקדים בתולדות העמים, של הריסת עיר בעידן של שלום, זו ללא ספק התנועה לעצירת הנסיגה בעזרת הממשלה, שדרכה את התנועה, טיפחה אותה וגידלה אותה במשך שנתיים, וכך נוצר מצב שהביא להריסת עיר. הממשלה חיוקה תנועה של מפירי חוק ומסיתים נגד צה"ל, אנשים שפגעו פיסית בחיילי ישראל ובכבודם, והחוצאה היא סלחנות כלפי מפירי חוק, לא מוציאים את הקיצונים האלה מחוץ לחוק, אלא מעמידים אותם מעל לכל חוק.

זוהי תופעה מדאיגה ביותר: הממשלה הזאת מגלה סלחנות כלפי ימין קיצוני מפר חוק, יוד קשה כלפי שמאל שומר חוק וסדר. ואני רוצה שירשם ב"דברי הכנסת", שהפגנה שקטה וחוקית של "שלום עכשיו", של אזרחים שרצו להגיע לכינוס פתוח לקהל, על-פי הזמנת הממשלה, פורזה בפצצות של גז מדמיע, כאשר בימית לא פוצצה אפילו פצצת עשן אחת. אם אני מצרף לזה את מה שמתרחש בשטחים, את שפיכות הדמים ואת הפרת החוק, ואת הכפייה ברמת-הגולן, אני רוצה לומר, שיש הידרדרות מסוכנת מאוד כמשטר הדמוקרטי כמדינת ישראל, וזה צריך להדאיג את כל אזרחי המדינה.

חברי הכנסת, ראש הממשלה עסק בנאומו בתהליך השלום. עם השלמת הפיגוי בסני הסתיים שלב בתהליך השלום ונפתח שלב חדש, בשלב השניים, ראש הממשלה עמד בכל ההתחייבויות שהוא קיבל, שהממשלה קיבלה והכנסת אישרה. הוא עמד בלחצים של שרים משלו, שהוציאו הצהרות ערב הנסיגה ויצרו דרמטיזציה של עצירת הנסיגה, אבל אני סבור, שכוח חם-ונשם תפקידו החיוני של ראש הממשלה בתהליך השלום, תפקידו הקונסטרוקטיבי, ראש הממשלה, שהוא גם ראש תנועת התורה, אינו מסוגל עוד לתרום תרומה לפיתוח התהליך המדיני בשלב החדש שנפתח עכשיו, שהוא שלב של פתיחת אופציות חדשות.

ההיסטוריון יקבע, אני בטוח, שאלו קם ראש הממשלה בשלב זה והתפטר, ופינה דרך לממשלה אחרת, שמסוגלת לפתוח את התהליך המדיני, היה עושה את הדבר החשוב ביותר בחייו. אבל הוא אינו מסוגל לעשות זאת. אני חושב, שממשלה שאיננה יכולה להתקדם לפתרון "הבעיה הפלשתיאית על כל היבטיה", כפי שהתייבה בהסכמי קמפ-דייוויד, ושאננה מסוגלת לדאוג להגשמת הזכויות הלגיטימיות של העם הפלשתיאני ותביעותיו הצודקות, כפי שנכתב בהסכמי

חבורת כ"ג, ישיבה ע"ט

— הודעת הממשלה על המצב המדיני: אישור
ציורו של חבר הכנסת אהרן אחן לממשלה בתפקיד
שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

אחד של אדמה המהגדה המערבית לא יימסר לריבונות ערבית.
הרי לכם מכוי סתום. שיובל למלחמות נוספות.

יאר צבן (המערך):

לפי הניסיון של סיני, רק אם 100% יורדו — הוא יסכים
לשלום.

יקטור שטייטוב (המערך):

זה מה שאני רוצה לומר. מי שמציע פה הצעות קיצוניות
של "תפסת מרובה", בסופו של דבר אינו תופס כלום. והו הלך
של הסכם השלום עם מצרים.

ועכשיו, חברי הכנסת, מה קרה פה? חבל שחבר הכנסת
מגן אינו כאן. כי הוא דיבר על כך.

קריאה:

אין כאן איש מהליכוד.

יקטור שטייטוב (המערך):

הממשלה התכוונה להביא לכנסת הצעת חוק, האוסר
הורדת יישובים. שר החינוך רצה להציע הצעת חוק נגד הורדת
יישובים. ראו שלהצעת חוק כזאת אין כל סיכוי לקבל אפילו
רוב של 61. החליפו את הרעיון, ובמקום הצעת חוק אמרו,
שיביאו הצעת החלטה לכנסת. ואנחנו יודעים מה זה המבטלות
של הצעות החלטה מסוג זה. אבל גם להצעת החלטה לא היה
רוב, לכן ירד ראש הממשלה גם מההצעה הזאת. ולבסוף
החליט לכולל בנואמו הודעה, שהכנסת בוודאי תרשום אותה
לפניה, אם יהיה לממשלה רוב. האין זה אומר, שהממשלה
חשה, שהצהרה מסוג זה היא חסרת כיסוי ומובילה למבוי
סתום?

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לסכם ולומר, כי לשלום יש
מחיר שצריך לשלם אותו. שהיישובים לא הוקמו כדי שיהיו
מכשול לשלום. הם הוקמו מתוך רצונה של ישראל לבוא
לשולחן הדיונים עם אפשרות לתיקוני גבול ביטחוניים,
שיבטיחו את ביטחוננו. אבל עתידם של היישובים ייקבע
במשאומתן. אני זוכר שגם ראש הממשלה הגברת גולדה
מאיר, זיכרונה לברכה, כאשר שאלו אותה אם נושא ירושלים
פתוח למשאומתן, אמרה שגם נושא ירושלים פתוח
למשאומתן — אם כי בעניין ירושלים יש לנו עמדות משלנו.
מה שאנחנו מציעים לממשלה הוא, שלא לסגור אופציות, אלא
לפתוח אותן. שאם לא כך — היא תביא למבוי סתום, שיסכן גם
את השלום עם מצרים.

היו"ר מ' כהן-אביב:

תודה לחבר הכנסת יקטור שטייטוב. רשות הדיבור לחבר
הכנסת מנחם פרוש. ואחריו — לחבר הכנסת בני שליסל, חבר
הכנסת שאקרא בשמו ולא יהיה נוכח באולם, לא אתן לו רשות
הדיבור.

יאר צבן (המערך):

אולי סיעת הליכוד מחרימה את הישיבה?

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, סיעתנו, סיעת אגודת
ישראל, תומכת במדיניותה של הממשלה. בגלל ייחודה, כאשר
זו ממשלה המקיימת הסכמים. מה שהיא חותמת עליו — היא
מכבדת. היא אינה חותמת בקלות דעת. היא מתווכחת,
מתקמת, אבל כאשר היא חותמת — היא מקיימת, גם אם זה
לא קל. קראליציה זו מבצעת משימות כבירות. לפיכך היא
הגיעה להישגים כבירים.

בדיון הנוכחי השתלבו שני נושאים עיקריים — פינוי סיני

קמפ-דייוויד — וראש הממשלה הזה, ראש תנועת החרות.
והממשלה הזאת אינם מסוגלים לפתור את הבעיות האלה —
הרי ממשלה כזאת מובילה למבוי סתום.

ואם דרושה לכך הוכחה. הרי ההוכחה הטובה ביותר היא
הצהרתו של ראש הממשלה היום, שהוא מתחייב בפני הכנסת,
שבתהליך השלום שלפנינו לא יורד אף יישוב אחד. אני רוצה
לשאל, אדוני היושב-ראש, למי מכוונת הצהרה זאת של ראש
הממשלה בגין, ששמענו אותה היום? האם היא מכוונת לעולם
הערבי? האם העולם הערבי יתרשם מההצהרה שלו היום. שלא
יורדו אף יישוב אחד? הוא יתחשב בכך? האם הצהרת ראש
הממשלה מכוונת לארצות-הברית של אמריקה? ארצות-הברית
לא התרשמה אפילו מהעובדות שהקימו בשטח, מהיישובים
החדשים שהוקמו. האם היא תתרשם מההצהרה של ראש
הממשלה? הצהרתו של ראש הממשלה מכוונת נגד ראש
הממשלה עצמו, שאיבד כל אמינות בעיני חברי מפלגתו בכל
הנגוע להורדת יישובים.

ממשלת בגין יצרה בחוזה השלום עם מצרים תקדים של
פינוי כל השטחים. עד המיליטרי האחרון, ותקדים של הורדת
כל היישובים עד היישוב האחרון. במשאומתן עתידו על
שלום, התקדים הזה יכבד במשקל של טונות על המשאומתן.
בעצם, מה הוא הלחץ המהווה שראש הממשלה בגין חתם
עליו, שהכנסת אישרה והוא הגשים אותו? הלחץ הוא, ששם
יישוב לא יכול להיות מכשול לשלום. עובדה היא, שכאשר
הבאתם לכנסת הצעת שלום, שהיתה כרוכה בהורדת כל
היישובים, הצביעה הכנסת בעד הסכם השלום. למרות
ההתחייבות להורדת היישובים. זהו הלחץ שאתם יצרתם, ושום
ההתחייבות נוספות לא יהיו אמינות יותר מההתחייבות
שראש הממשלה קיבל עליו לפני הסכמי קמפ-דייוויד. שלא
יחזיר את ימית ויתיישב בעצמו כאחד המושבים בפתחת-רפיח.

לכן, חברי הכנסת, אנחנו סבורים, שמי שינהל את
המשאומתן העתידי לשלום, כדי שנתקדם לקראת שלום כולל,
שאינו אפשרי בלי פתרון הבעיה הפלסטינית על כל היבטיה,
אסור לו לכבול את ידיו בשרשראות. הצהרת ראש הממשלה
היום מזכירה את אותו אדם, שכבד את עצמו בשרשרת. כדי
שלא יזיזו אותו גם אם ירצה לזוז. תהליך השלום מחייב פתיחת
אופציות. צריך שהכול יהיה פתוח למשאומתן. שעתידי
היישובים כולם ייקבע במשאומתן.

אני מבדיל בין יישובים שהממשלה המערך הקימו —
ואיני מסתיר מהכנסת. שלא בכל ההתיישבות הזאת תמכנו.
אנחנו לא תמכנו בהתיישבות בבקעת-הירדן — ובין
ההתיישבות של הליכוד, התיישבות באזורים צפופים בגדה
המערבית, שבעיני היא כבייה לדורות. זו התיישבות, שאם
נעמוד על מה שראש הממשלה רוצה לעמוד, היא לא חובלת
לשלום, היא תגרום לחיכוכים ולמוקדי עימות בין שני העמים.
גם אני אינני אומר, שצריך לנפנף כדגל של הורדת יישובים,
אבל כמחיר לשלום יש להביא בחשבון, שנצטרך גם להוריד
יישובים כדי להעבירם ממקום למקום.

מה אמר לנו ראש הממשלה היום? נניח שתימצא מחר
ממשלה ערבית, שמוכנה לחתום על חוזה שלום עם ישראל.
בתנאי ש-90% מהיישובים שהקימונו יישאר, ו-10%
מהיישובים יורדו. על-פי ראש הממשלה, צריך לומר "לא"
להצעה זו — לא מורידים אף לא יישוב אחד. ונניח שתהיה
ממשלה ערבית, שתסכים 90% מהיישובים שהקימונו
יישארו בריבונות ישראל ו-10% בריבונות ערבית. ראש
הממשלה אומר "לא" לשלום כזה, כי הוא אומר שאף סנטימטר

— הודעת הממשלה על המצב המדיני: אישור צירופו של חבר הכנסת אהרן אורן לממשלה בתפקיד שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

והחלטת הממשלה להפסיק את טיסות "אל על" בשבת ובמועד. אדון בדברים לפי הסדר שהועלה בדיון.

פינוי סיני היה, ללא כל ספק, אחת המשימות הקשות ביותר, אבל הדמוקרטיה ביותר. על פינוי סיני הוחלט עוד בכנסת הקודמת. אף שהיתה זו הכרעה קרדנילית ביותר, השכיל ראש הממשלה לעשות בכך שלא דרש אז משמעת קואליציונית. היינו עדים לתופעה, שאישים מן הבכירים ביותר בקואליציה התנגדו אז ומנעו בהצבעה. כל אחד הצביע לפי מצפוניו, והכנסת החליטה ברוב מכריע, שמעטים דומה לו. להחליטה היו שותפים לא רק חברי הקואליציה אלא גם רוב רובה של האופוזיציה. בינתיים הלכנו לבחירות. ציבור הבוחרים ידע, שבכנסת זו יצטרכו לבצע את ההחלטה, ציבור הבוחרים נתן אמון בממשלה וחזק את ידיה לבצע את ההחלטה הפנימי. ברור שהפנימי כאב מאוד מאוד, כאב לראות יישובים, שנבנו כדם וביזע נהרסים ונעוצים, אבל אין זו הפעם הראשונה שאנו נסוגים מסיני.

אין זה מקרי, שגם בעבר נסוגה ישראל מסיני ולא משטחים אחרים, אולם שונה נסיגה זו מקודמותיה. בנסיגות הקודמות נסוגנו ללא חמורה, אלא בגלל לחצים שהופעלו עלינו, הפעם קיבלנו תמורת הנסיגה את הסכם השלום. לדור זה ולדורות הבאים תירשם העובדה, שממשלה זו, בראשותו של מר מנחם בגין, חתמה על הסכם השלום הראשון, הסכם עם הגדולה במדינות ערב. גם אם זה צוין לא פעם אחת בשנים האחרונות, יש ריש תחושת סיפוק לחזון ולומר זאת, לציין את ההישג הגדול, אשר בזכותו אנו נמצאים, בדרך ה', זו השנה החמישית ללא מלחמה. זו הממשלה הראשונה, מאז כינון המדינה, שלא היתה צריכה לצאת למלחמה. דבר זה כשלעצמו שקול כנגד כל השיקולים האחרים, וההערכה לממשלה היא הערכה שאין דומה לה, כאשר זו ממשלה השולטת בלי מלחמה. לא נעלם מעיני אף אחת מן המדינות השכנות, ואף אחת מן המדינות במערב או במזרח, כי ממשלה זו, ראש הממשלה ושר הביטחון מחושלים, עירינים ומוכשרים לרוחם, אבל פניהם לשלום. משום כך אנו תומכים במדיניות הממשלה ומוצאים בה עידוד.

אין אמר לי ראש הממשלה? — אם קיימנו הסכם עם אומות העולם, על אחת כמה וכמה ששכבר את ההסכם שחתמו עם יהודים, ההסכם הקואליציוני על הפסקת טיסות "אל על" בשבת.

אני רוצה להגיד לראש הממשלה: כל הכבוד לך, ראש הממשלה, מר מנחם בגין, על עמדתך ועל עמידתך האיתנה בעניין הפסקת חילולי השבת והמועדים עליי "אל על". היינו מעודדים לשמור ממך, מאז שיחתנו הראשונה בעניין זה, כעת כינון הקואליציה — תמיד אחת מדיגש זאת — כי החלטתך להפסיק את חילולי השבת עליי "אל על" נובעת מהכרתך העמוקה בצורך בשמירת קדושת השבת, ושגם בלעדי ההסכם הקואליציוני היית עושה זאת. הכרתך זו היא תפארתך. אנו בטוחים במה שהכרות היום מעל במת הכנסת, שהמשמעות של ועדת השרים הזאת היא, שזו ועדה שתבצע, ושבתם שלושת החודשים, ללא כל ספק, תקדם החלטת הממשלה מאתמול, ומטוסי "אל על" יפסיקו לחלל את השבת.

כאן אני רוצה לעבור לאלה הלוחמים נגד החלטת הממשלה. חכמינו וזכרונם לברכה אומרים — ומצער מאוד להגיד זאת: ישראל כשהם עולים, הם עולים עד לרקיע, וכשהם יורדים הם יורדים, חלילה, עד לתהום.

מרדכי גור (המערך):

כלפי מי זה נאמר, חבר הכנסת פרוש?

מנחם פרוש (אגודת ישראל):
כלפי הנושא הנדון, אדוני היקר.

מרדכי גור (המערך):
לגבי הצביעות של היום.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):
אני מייצג את אגודת ישראל, אתה בוודאי מסכים אתי, שאני אומר זאת בכנות.

מרדכי גור (המערך):
— — —

מנחם פרוש (אגודת ישראל):
כהמשך דברי אנסה להתייחס לדבריו, אבל אני רוצה להגיד מה שמציק עלי.

רבותי, אם אנו מתעמקים ומתבוננים בסערה הגדולה שקמה, בזעקות ההיסטריות שקמו נגד הפסקת טיסות "אל על" — ובתי רוצים להפסיק את הטיסות? ביום השבת קודש — מתפלץ הלב של יהודי מאמין, מה קורה כאן? מי הם הצועקים? מי הם הזועקים? מי הם המסעירים עולמות?

שולמית אלוני (המערך):
— — —

מנחם פרוש (אגודת ישראל):
אני מדבר אליך, אל תחשבי שאני מדבר אליך. את אצלי מחוץ לגדר.

מי הם המסעירים עולמות? — יהודים, יהודים שרגליהם עכרו על הרי"סיני, יהודים, עד כדי כך ירדתם פלאים, ששכתם את השבת בבית הוריהם, בבית הורי הוריהם? השבת הופכת את הבית היהודי לכית'מקדש, שבת קודש זוהי נקודת המנוחה, הקדושה והכבדה של עם ישראל, שבת קודש היא ציר היקום, מרכז הכוח העילאי, סוד החיים, סמל היצירה, כתר המלכות, מעיין הקדושה והטהרה, השבת יצרה ושמרה את רוח ישראל, היא יצרה את הנפש שבחיים, השבת היתה המקור שממנו שאב היהודי חיות וכוה השירה והתלהבות. רבותי, חז"ל אמרו, שקדושת השבת עולה על קדושת בית המקדש, השבת היא הבשורה הגדולה של עם ישראל לעם העולם.

אני חוזר ושואל: רבותי, מה קורה כאן? האם עד כדי כך ירדנו פלאים? ברור שכאשר מדובר על שמירת קדושת השבת, מנוחך לעשות חישובים כספיים: אני חוזר ואומר: מנוחך לעשות חישובים כספיים, אם מפסידים או מרוויחים. מאימתי שוקלים את שמירת השבת בשיקול של רווחים כספיים?

אין לי כל ספק — אני אומר זאת אחרי שלמדתי את הנושא היטב — שכל המספרים על הפסדים הם כופתים, אני אחראי למה שאני אומר, ליתר דיוק, המספרים הם מופרכים, לא אתונכח בנושא זה.

מרדכי גור (המערך):
אבקש לשאול שאלה, אתך אין לי אותו ויכוח שיש לי עם ראש הממשלה, אדבר באופן ישיר לגבי מה שאתה מתייחס.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):
הרהיבת בדינו, זה מדבר בעד עצמו.

מרדכי גור (המערך):
לא מצא חן בעיני, שאמרת לחברת הכנסת שולמית אלוני, שהיא מחוץ לגדר.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

חוברת כ"ג, ישיבה ע"ט

— הודעת הממשלה על המצב המדיני: אישור
צירופו של חבר הכנסת אהרן אהן לממשלה בתפקיד
שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

דבריו. וחברי הכנסת הוותיקים זוכרים בוודאי את הסערה
שקמה באולם. כשאני הגבתי אז כלפי שר התחבורה מר כרמל
באומרי, שהוא משקר. תסלחו לי, הוא שיקר, חברי המערך
צעקו, כיצד אני מרהיב עוז לומר, שמר כרמל משקר. אבל,
במחילה מכבודו, הוא אמר אז לא־אמת, או אגיד את הדבר
במלואו — הוא שיקר. ייתכן שחברת "אל על" הטעתה אותו
בשקר.

חברי הכנסת הנכבדים, שערורייה שלא היתה כמותה היא
שערוריית הפעלתה של חברת "אל על" בשבת. מעולם לא
ניתנה ל"אל על" רשות לטוס בשבת. התחילו בשתיים־שלוש
טיסות, ואתם יודעים מה המצב היום. אצל כל חברות התעופה
מטיסים בשבת ביום של אחד לשבעה, דהיינו אין הבלד בין
שבת ובין יום חול, אך כל ארס רביעי מוטס על־ידי "אל על"
מוטס בשבת. כי אל על מפעילה בשבת את כל מטוסיה, וזולת
מטוס אחד, המטוס היוצא מגניריווק, שאינו טס בשבת ומחכה
לשעה 23:00 כדי לשרת יהודים שאינם רוצים לנסוע בשבת.

רבותי, הביטו וראו את חרפתנו: חברות נוכריות אינן
פועלות ביום השבת כרגיל. ואילו חברת התעופה הלאומית
הישראלית מפעילה ביום זה כמעט את כל מטוסיה. ואין זה
סוד, כי עובדי "אל על" מקבלים בעד עבודה בשבת פיארכעה
ואף יותר, ובגלל השכר האסטרנומי בעד עבודה בשבת כאים
ומסעירים עולמות ומתקוממים נגד שמירת קדושת השבת.

שבת קודש היא אחד היסודות העיקריים שעליהם
מבוססים חיי העם היהודי. בזכות השבת קיים עמנו אלפי שנים.
בשעות הקשות ביותר בחיי עמנו, בימי הגלות המרים
והנוראים, כשגזירות רעות ואכזריות ניתכו עלינו מכל עבר,
כשנדרפנו על צוואנו על־ידי עוונותינו בנפש, שימשה השבת
עוגן הצלה. כך הבין היהודי את ערכה של שבת קודש ומסר את
נפשו עליה.

אני פונה מעל כמה זו לעובדים הדתיים שומרי שבת,
הנקראים לפעולות מסוימות על־ידי ראשי שלושה־עשר
הוועדים וכל יתר הגורמים המתסיסים: אני מבין את
פעולותיהם המשותפות ככל העובדים למען שמירה על
זכויותיהם הסוציאליות. אבל זאת הפעם המלחמה היא נגד יום
השבת, יום המנוחה, שהוא הערך הסוציאלי הגדול ביותר.
בשכילנו השבת היא יום מנוחה וקדושה. אני פונה אליכם: אל
חיתנו יד לפגוע בצפור הנפש של עם ישראל. גורו לכם, גורו
לכם מקדושת השבת.

ואני פונה מעל בימת הכנסת לראשי ההסתדרות: למה
ומדוע תסטו מהדרך שההסתדרות, כהסתדרות כללית, צריכה
ללכת בה? כיצד ייתכן שאתם, המגינים על זכויות סוציאליות,
זכויות חברתיות, תילחמו נגד עקרון שמירת יום המנוחה
לעובדים? כיכוע לכם, בשכילנו השבת היא נשמת רוח אפנו.
אתם נוהגים יד לעובדים, שפגעו פגיעה חמורה ביותר בקדושת
השבת, יום המנוחה והקדושה של עם ישראל.

ולראשי המערך אני פונה, לאור התגובה של צוות
התגובות שלכם: לא אחת אתם מכריזים, שבכד המערך מצביע
מספר גדול יותר של דתיים ממספר הדתיים המצביעים בעד
המפלגות הדתיות. לצערנו, זה נכון. כיוון שיהודים דתיים
שומרי שבת בוחרים בכם, מדוע תנאעו אתם בשמירת קדושת
השבת, עיקר העיקרים של עמנו? האם אומנם אתם רוצים
להחזיק גם בעתיד בתדמית של מפלגה הלוותמת נגד הדת,
תדמית שכבר התנקמה בכם? גם למענכם, אנה חידלו ממלחמה
נגד הדת, והפעם ממלחמה נגד שמירת קדושת השבת.

אמרתי זאת, מפני שהיא אמרה בשעתה על הכותל
המערבי, שכל־כך ריגש את עם ישראל — ואתה זכית להיות
הכובש של הכותל המערבי — מה שאמרה. מאז, תסלחו לי,
היא מחזק לגדר אצלי.

הי"ר מ' כהן־אביב:
סלח לי, חבר הכנסת פרוש, מי כמוך יודע מהו הביטוי הזה
"מחזק לגדר".

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

אני חוזר ב".

הי"ר מ' כהן־אביב:

חוזר בך ואל תחזור על דברים אלה.

מדרכי גור (המערך):

עזוב את "אל על". האם באמת, בחיי המדינה, בחיי
הכלכליים — יש עוד עשרות, אם לא מאות, תחומים שבהם
עובדים בשבת, והם חלק מחיי התברה והכלכלה — אפשר
לסגור את כולם בשבת? מה לעשות אתם?

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

אתה שואל שאלה. אני בטוח שאתה יגיש לנושא זה כעת
מתוך רצון וגוישה להבין את העניין. אתה בעצמך יכול להבין
את ההבדל העצום בין טיסות של "אל על" לבין הפעלה, נניח,
של חברת הטלפונים. כפי שנשאלנו אתמול, או של חברת
החשמל. כיהודים דתיים לא השלמנו עם זה, אבל אנחנו יודעים
את המצב שלנו. יש הבדל בין זה ובין הפעלת טיסות "אל על".
ואיש לא נתן רשות לכך. למדתי את הנושא.

אני רוצה להגיד לכם, רבותי: אומנם לא אתווכח בנושא
זה, אבל מעולם לא נעשה חישוב שהראה, שעבודה של יום
שביעי, נוסף על ששת הימים, היא הכנסה נוספת, וכי מי שאינו
עובד ביום השביעי — מפסיד. נכון אמר ראש הממשלה: אילו
חלילה היתה התחבורה הציבורית — "אגד" — פועלת שבעה
ימים, האם היינו רואים ביום המנוחה השביעי גורם להפסד?
נכון, כל מפעל ומפעל שהיה פועל שבעה ימים בשבוע, יכול
היה להגיע להכנסה גדולה יותר מזה שיש לו משישה ימי עבודה
כלבד בשבוע. אבל, כאמור, לא אתווכח בנושא זה, כי עם
ישראל ידע בכל הדורות, כי השבת היא מקור הברכה.

אני רוצה לשאול אותך, חבר הכנסת גור: נקבעו שמונה
שעות עבודה ביום. ברור כי מי שיעבוד שעה תשיעית, ישחקר
יותר, האם יבוא מישור ויגיד, כי בשל ההגבלה של שמונה
שעות עבודה, אתם גורמים הפסדים למשק? האם מפלגת
העבודה תבוא ותטען נגד זכות זו של יום מנוחה בשבוע?
השבת היא המתנה שנתן הקדוש־ברוך־הוא לישראל. בשכילנו
השבת היא יום מנוחה וקדושה. אבל כל עמי העולם קיבלו גם
הם יום מנוחה, ואינם חושבים כי יום מנוחה אחד בשבוע מונע
רווחים, או כלשון עובדי "אל על": "גורם להפסדים".

מרדכי לא ייאמר כאן בגלוי: "אל על" מפעילה את מטוסיה
בשבתות ללא רשות. אני קובע, כי כל הממשלות של מפלגת
העבודה, אף אחת מהן לא נטלה תחת חסותה להתיר ל"אל על"
להפעיל את מטוסיה בשבת, הסתירו זאת, העלימו זאת. אני
הייתי מי שהעלה את הנושא בהצעה לסדר־היום בכנסת בשנת
התשכ"ט. כשנודע לי מפרסום ב"גרוסלס פוסט" על שני
תאריכים של ימי שבת שבהם הפעילה "אל על" מטוסים. לאחר
שהבאתי את ההצעה לסדר־היום, עלה לדוכן שר התחבורה
דאז, מר משה כרמל, והכחיש זאת. הוא אמר ש"אל על" שומרת
את השבת, אף שהדבר גורם לה הפסדים. שמעתם את כל דברי
שר התחבורה דאז, מר כרמל. ראש הממשלה ציטט את כל

— הודעת הממשלה על המצב המדיני: אישור ציורו של חבר הכנסת אהרן און לממשלה בתפקיד שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

היו"ר מ' כהן-אבידב:

חבר הכנסת פרוש, אבקשך לסיים את דברך.

מנחם פרוש (אגודה ישראל):

אני פונה אליכם, ראשי המערך: חידלו לכם ממעשה זה, חשבו מעשיכם. הפסיקו את המערכה נגד החלטתה של ממשלת ישראל. אל תיגעו בקדושת השבת.

אני רוצה לסיים את דברי בהבעת הוקרה והערכה לראש הממשלה, על החלטתה הברורה להסיר את הכתם והחרפה מעם ישראל, והיינו — להפסיק את טיסת מטוסי "אל על" בשבת. המועד הסופי שנבקע לכך הוא לא יאוחר משלושה חודשים מיום ההחלטה. בשמירת השבת יתגדל ויתקדש שם ישראל בעולם.

ולבסוף, עם מינויו של סגן השר און לשר העבודה והרווחה — ואני מקווה שתיקים אלה יהיו בידי כפיקדון עד לשובו של חבר הכנסת אהרן אבוחצירא לתפקידו — אנו מברכים אותו להצלחה בתפקידו הרם. זהו תפקיד חשוב מאוד. כיושב-ראש ועדת העבודה והרווחה אני מבטיח לו שיתן פעולה מלא לגבי היעדים הגדולים העומדים לפנינו. עלה והצלח.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

רשות הדיבור לחבר הכנסת בני שליטא, ואחריו — לחברת הכנסת שולמית אלנוי.

בני שליטא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני הכול ברצוני להזכיר מעשה שאירע בעצם הימים האלה, ומשום מה עבר בשתיקה. שגריר ישראל בבריטניה הוזמן לשר החוץ הבריטי, כדי לקבל נזיפה על שישאל מספקת — אם בכלל — נשק לארגנטינה. שימו לב, שר החוץ של בריטניה הגדולה, שאינה, כמונו, תלויה ביצוא — והוא סס חיים לנו — מספקת נשק לכל אויבי ישראל, נשק שעשוי להיות קטלני ומכריע במערכות שונות, נשק המאיים על קיומה של מדינת ישראל — ממש כך — הוא בא בטענות למדינת ישראל, שמא סיפקה נשק לארגנטינה. אנחנו רגילים להרכה מאוד צביעות בעולם שלנו. אך זה היה השיא, אולי את השיא. ומוטב שממשלת ישראל תאמר לממשלת בריטניה, שאם הם רוצים לשוחח אתנו על אי-אספקה הדדית של נשק, שירצו קודם את ידיהם ויבואו בידיים נקיות.

עכשיו לעניין הסכם השלום עם מצרים. שהולך וקורס עור וגידים. כימים ראיתי, במסגרת הנסיעה באוטובוס הראשון לקהיר, את חושבי מצרים. אין ספק שהאוכלוסייה רוצה שלום. רואים ומרגישים זאת בכל שדרות העם. נכון, העם הזה נתון גם לשינויים של מצב-רוח, והוא עשוי לשנות את דעתו בהתאם למשגותיו של שליט זה או זה. אבל אין ספק שגזרנו זרעים, זרעים חשובים, והקו של "אגד", אוטובוס בקו יבשתי עממי בין תל-אביב לקהיר הוא ביטוי עליון של נורמליזציה. אומנם היו קשיים חמורים, חמורים מאוד, אבל אני קושר אותם לחוסר יעילות, לחוסר ניסיון, לאי-ידיעה, לאי-הבנה. אמרו לנו, שהמצרים עדיין לא רגילים לרברים כאלה, אין להם שום גבולות פתוחים עם שום מדינה אחרת, הם אינם יודעים מה הם אוטובוסים שעוברים. היו קשיים חמורים. אני מקווה שאנחנו היינו רק שפני-ניסיון, ושאוטובוסים ימשיכו לנוע לקהיר וחזרה ויבטאו את הנורמליזציה דרך הגלגלים. אנחנו יכולים לנצח את הכביש, לנצח את המרחק ולנצח בענייני ארגון. כלומר "אגד" והמדינה כולה, אבל אנחנו לא נוכל לנצח בקלות את הביורוקרטיה. אני מקווה שאנחנו בדרך, ואם נתגבר על זה,

יהפוך קו תל-אביב-קהיר לקו כלכלי, בריא, מסודר, שיביא לארץ גם אזרחים מצרים.

לקראת שיחות האוטונומיה, שבוודאי ייפתחו בקרוב — הנשיא מובארכ כבר הודיע, שהוא צופה ומייחל לשיחות כאלה בהקדם — צריכה ישראל להחליט באמצעות הכנסת, שהיא לא תרשה עוד להוריד יישובים, אינני מבין מה הבהלה, אינני מבין מה הפחד במערך. מדוע להשאיר את הדברים בלתי-סגורים, בלתי-בהירים, לא ברורים? כדי שאפשר יהיה, אולי, בעתיד להחליט איזו החלטה, שיחתמו עליה גם הגברת ארבל-אלמזליני, שאני מכבד אותה מאוד, וגם הגברת אלנוי, שאני מכבד אותה מאוד, והאת תהיה איזו החלטה מימית, שלמעשה אינה מחליטה דבר? הדמוקרטיה הישראלית בוודאי חעשה את שלה ברבות השנים, יהיו גם חילופי שלטון במדינה והאת. זאת תמצית הדמוקרטיה. מדוע לא נסגור היום את הדרך בפני ממשלה שתהיה לה עוצמה חלשה יותר, כחירצון חלש יותר?

אבא אבן (המערך):

כפי שראש הממשלה סגר את זה בחבל-ימית.

בני שליטא (הליכוד):

לפחות היום העולם יודע, שאנחנו עשינו ויתור רציני. תתכנו בבשר החי, זה הכול.

אבא אבן (המערך):

הוא יודע שאין מתייחסים ברצינות למה שאנחנו אומרים.

בני שליטא (הליכוד):

תתכנו בבשר החי, ומפ"ם מציעה שאנחנו נחליט, כך שמעתי היום באמצעי התקשורת, כי ייעשה מאמץ, מה פיזוש "ייעשה מאמץ"? לא נוותר על היישובים כיום הראשון — נוותר עליהם כעבור שבועיים. נפלא, יוצא מן הכלל.

אלעזר גרנות (המערך):

אתם ויתרתם ביום הראשון.

שלמה הלל (המערך):

אתם גיבורי קמפ-דייוויד.

בני שליטא (הליכוד):

חבר הכנסת הלל, אתה היית מוותר מהר עוד יותר.

שלמה הלל (המערך):

חס וחלילה.

בני שליטא (הליכוד):

אולי לא אתה אישית, אבל מפלגתך, מפלגתך היתה מוותרת.

שלמה הלל (המערך):

אי-אפשר להתחרות עם גיבורי קמפ-דייוויד, אף אחד לא יכול להשיג אותם.

בני שליטא (הליכוד):

רכותי, בעצם ההתנגדות שלכם להחלטה של הכנסת כולה, אתם מאותמים לירון ולסוריה, שהויתור בדרך, זהו איתור ברור, שהויתור בדרך.

שלמה הלל (המערך):

הפשרה בדרך, לא הויתור. הויתור — זה אתם: אנחנו — זה פשרה.

בני שליטא (הליכוד):

ומי שמאותת איתותים כאלה — — —

חבורת כ"ג, ישיבה ע"ט

— הודעת הממשלה על המצב המדיני; אישור צירוף של חבר הכנסת אהרן און לממשלה בתפקיד שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

בני שליטא (הליכוד):

חבר הכנסת גור, אני רוצה לומר לך, שגם אני לא מסכים לכל מלה שכתובה שם, בסדר, אבל זה לא משנה את העובדה. לכן אני קורא לכם, למען, להתעלות בימים האלה ולנסות לקבל הצעה משותפת, עם הליכוד, עם הכנסת כולה, עם הרוב — החלטה שתבטיח את עתידם של היישובים לעידן ועידנים.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

תודה לחבר הכנסת בני שליטא, רשות הדיבור לחברת הכנסת שולמית אלוני, ואחריה — לחבר הכנסת מאיר וילנר.

שולמית אלוני (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, בדרך כלל אני אוהבת לדבר לפרוטוקול, אבל נדמה לי שחשוב שיירשם בפרוטוקול, שאין שום כסיוו אלקטורלי להתנשאות של ראש הממשלה ולשיטת המקרתיות האנטי-דמוקרטית שהוא הנהיג. כדאי לזכור, שמספר מצביעי "רק לא ליכוד" עולה על מספר מצביעי הליכוד. אף שהוא היה ראש הממשלה בבחירות הקודמות, למרות ההופעות בכירות, מעל מרפסות ומגנות, הוא לא נבחר שנית לראשות הממשלה, הוא קנה את התפקיד במחיר זכויותינו — —

שר התקשורת מ' צפורי:

איוו ממשלה נבחרה ישירות?

שולמית אלוני (המערך):

— — והוא קנה את זה ממפלגה אנטי-ציונית במחיר של קיום החברה הזאת כחברה דמוקרטית. אגודת ישראל, שבניה ובנותיה אינם משרתים בצבא; אגודת ישראל, שמערכת החינוך שלה נפרדת וגם כיאליק ועגנון פסולים בה; אגודת ישראל, שמעולם לא התעניינה במה שקורה במדינה הזאת אלא כעלוקה, אמרה "הב הב" לעצמה; שבתי-המשפט שלנו הם בעיניה בתי-משפט של עכורים — היא ההשראה המביאה את ראש הממשלה להחזיר אותנו לגעגועים לגטו ולתקופה הטרום-ציונית. כאילו לא מדינה מפותחת, לא מדינה דמוקרטית, לא מדינה מתקדמת אנו.

ודאי שהשבת קרושה וחשובה לכולם, ודאי שיום שבתון הוא חשוב, חשוב מאוד — אני הצעתי כזמני שהיה חוקי-סוד: השבת — אבל מי יכתוב לנו מהו עונג השבת? מי יכתוב לנו באיזו חברה נחיה כאן? — אנשים שפרשו מהזיכור וחיים כמו עלוקות על חשבוננו, ושראש הממשלה נהנה מכך?

מהי ההודעה המדינית ששמענו ממנו היום? שמענו ממנו שהוא מביא, ללא סמכות אלקטורלית — לגלי הוא לא חמיד לגיטימי, ומה שהוא עושה הוא לגלי, אבל לא לגיטימי, ודאי לא מוסרי, ודאי לא צודק, וחכמים כבר אמרו על זה, שיש לך לפעמים אסמכתא בתורה, ויש גם נבל ברשות התורה, מה הוא תיאר לנו שהוא הולך להקים פה? — מדינה שהיא תערוכת של אירן ודרום-אפריקה; עם-אדונים שישלטו על איוו שהיא אוטונומיה, ללא זכויות, ללא הגדרה עצמית. כחברה דמוקרטית מגיעה זכות הגדרה עצמית לכל יחיד, ודאי לקבוצה לאומית. מה יהיו הגבולות? מה יהיה הביטוי? אם זה יהיה קונפדרציה עם ירדן או מחוץ לירדן או בדרך זו או זו — זה נושא למשא-ומתן, אבל גם אנחנו היינו פעם פלשתינאים וזכינו להגדרה עצמית. פה יש לנו עם-אדונים ברשות התורה, כאשר חביבי טובי הנוער הם מאיר כהנא והרב אריאל והבחורים שם בישיבות שלא גיוסו לצבא — להם מושיטים יד, מפני שהם אלה העושים בגדה וקוראים אנשים שם "עמלק". הם קוראים להם "שבעת העממים" — החרם התריסר, השמד תשמידם. איוו מדיניות שמענו כאן? — תיאוקרטיה של עם-אדונים, והאחרים — גבעונים. מה היא המדיניות שאנחנו רואים היום?

אלעזר גרנות (המערך):

תוקע סכין בגב המדינה.

בני שליטא (הליכוד):

את זה לא אמרתי. אני חושב אותך לצינוי טוב מאוד. את זה לא אמרתי. אבל, מי שמאותת איתותים כאלה עושה משגה פוליטי ממדרגה ראשונה.

אלעזר גרנות (המערך):

ימים ידברו.

בני שליטא (הליכוד):

מה פירוש אי-הודרת יישובים נוסח המערך? — המערך, כביכול כלפי חוץ, הוא גם כן נגד הודרת יישובים — זו הטעיה, כשלא מצטרפות אליה החלטות חזקות, ממשיות, תקפות. וההחלטה של הכנסת היום תהיה לה משמעות חזקה מאד לגבי העתיד.

חבר הכנסת פרס דיבר פה על פינוי היישובים. הוא שלח ברכה לצה"ל. מדוע הוא לא שלח ברכה גם לרמטכ"ל? מדוע הוא לא שלח ברכה לשר הביטחון? אני חושב, שזאת היתה אחת ההצלחות הגדולות ביותר של ממשלת ישראל.

שלמה הלל (המערך):

לפנות את סיני.

בני שליטא (הליכוד):

כל רואי השחורות התבדו. לא היו נפגעים, לא היו קורבנות, חלילה. היה פינוי מסודר, חרף כל הקשיים, והיו קשיים איומים.

אלעזר גרנות (המערך):

היו נפגעים והיו קורבנות. הדמוקרטיה נפגעה, כבודו של צה"ל נפגע. ראשיהם של חיילים נפגעו. מה אתה אומר שלא היו נפגעים?

בני שליטא (הליכוד):

אני מוכן לתת לך, חבר הכנסת אלעזר גרנות, לשמור על הרבה דברים, רק לא על ראש הדמוקרטיה. אל תשמור לי על הדמוקרטיה.

אני מציע לחבר הכנסת פרס שלא יסתפק רק בצה"ל. יש לצה"ל גם ממונים.

מרדכי גור (המערך):

לא בטוח שהם זוכרים שהם ממונים עליו. אם הם הפעילו נגדו כוחות, הם לא זוכרים שהם ממונים עליו.

בני שליטא (הליכוד):

וחבר הכנסת ויקטור שם-טוב אמר, שבהסכמי קמפ-דייוויד כתוב, שיש ליישם את הזכויות הצודקות והלגיטימיות של העם הפלשתינאי. לי לא ידוע, שדבר כזה רשום בהסכמי קמפ-דייוויד.

שולמית אלוני (המערך):

קרא את ההסמך.

מרדכי גור (המערך):

באמת, חבר הכנסת שליטא, אפשר להתווכח על הערכות, כאשר משה דיין ניהל את המשא-ומתן בני-יורק, ביקרתי אצל ראש הממשלה כשהיה חולה. הוא אמר לי: להכיר בזכויות של הפלשתינאים? אנחנו נקרא לו חזרה, אכן כתוב בהסכם, מלה במלה. ואם אתה רוצה, הוא עוד מספר איך ראש הממשלה תייך את הדבר הזה.

— הודעת הממשלה על המצב והמדיני: אישור צירופו של חבר הכנסת אהרן און לממשלה כחפזי שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

יושב פה שר התקשורת, והוא יעיד, שלא על דעתו ולא בידעו ניהו טלפונים — לכולם. בשיטה קולקטיבית. ולוחצים את האנשים לאין ברירה גם כיהודה ובשומרון, גם ברצועת עזה, גם בגולן. זו מדיניות? ללא תשובה, ללא תקווה? זה מה שראש הממשלה תיאר כאן לפנינו.

האם מותר לנו להסכים, שבשל סחר-מכר שנעשה כאן, באים ומשנים מדינה מחברה דמוקרטית, באים ומשנים את המחשבה הציונית ההומניסטית שנולדה בחלונות, לתקופה הטרום-ציונית, לשיטה של חלוקה, לשיטה של גטו? ראש הממשלה הביע פה את הגעגועים שלו לגטו, את זיכרונותיו מהגטו, שם נסגרו כל היהודים יחד. כך מדינה מודרנית יכולה להתקיים? מדוע מזכירים לנו את ימי משה כרמל מ-1965?

שר התקשורת מ' צפורי:
1969.

שולמית אלוני (המערכ):
1969.

מה קרה לתעופה בעולם ובארץ מאז? באיזו צביעות אפשר לבוא ולדבר כאן על "אל על" — ולא להזכיר כלל את מה שאלקטורלית אולי לא נוח לכיכרות השונים — את הכדורגל?

שלמה הלל (המערכ):
ואת בית"ר ירושלים.

שולמית אלוני (המערכ):

כן, את בית"ר ירושלים ואת חופי הרחצה, וכל העם שומע את הקולות. האם אנחנו מטומטמים? מי שאומר איזו נולה — זה זורק אותך מחוץ לגדר, זה קובע שאתה אש"ף וזה קובע שאתה חומץ בהפקת המדינה במחניה ביטחוניים.

רבותי חברי הכנסת, לא שמענו מחשבה לעתיד, לא שמענו תשובה. מה ששמענו כאן הוא דבר מפחיד ומבהיל של מדינה שיהיה בה אפסטייד, שיהיה בה עם-עבדים — או גבעות, אם אתם רוצים, או עמלקים, כפי שאומרים תבינו של ראש הממשלה, שאחם הוא מתפייס — ועם-אדונים.

מי רוצה לחיות במדינה כזאת? האם זה פלא, שאנשי כהנא למיניהם ושאר המשוגעים מגיעים לכאן, ואילו כל אדם המאמין בחירות האדם, כל איש צעיר הרוצה לקדם את עצמו, את מחשבתו, את המדע, את הארכיאולוגיה, את הזיקה ההיסטורית הנכונה של עם תרבותי — אין לו מה לעשות פה, מצביעים עליו כעל לא-שייך? וכל עוד הגבולות פתוחים — ימשיכו לצאת מכאן. עלייה לא תבוא לארץ כזאת, אין לה תקווה בארץ כזאת.

נדמה לי, שהגיע הזמן שגם בשורות האלה, שהן ריקות עכשיו, יתחילו האנשים להתנער ולעשות חשבון-נפש, איזו חברה אנחנו רוצים ואיזו מדינה אנחנו רוצים. תבטלו את הסגנון שלכם, כל מי שמבקר אתכם וכל מי שמזעיק מפני הסכנה האורכת לקיומה של מדינת ישראל כמדינת לאום דמוקרטית מתוקנת בצד עמים אחרים שוחים שלום — לא יכול להסכים עם המדיניות הזאת. הפסיקו לבנות.

היו"ר מ' כהן-אבידב:
חברת הכנסת, אלוני, אני מבקש ממך לסיים.

שולמית אלוני (המערכ):
אני מסיימת אדוני, אני מסיימת.

האם הקונפליקט היום בגדה המערבית, בשטחים המוחזקים על-ידי הצבא, הוא קונפליקט בין הצבא לבין הנהגה, או לבין פורעים, לבין מחבלים? היום הקונפליקט הוא בין שתי עדות, כי מושבים יישובים בתוך היישוב הערבי, בפנים, ואלה נוסעים ואלה מפגנים, והנשק נעשה כלי של מי שמשתמש בו מתוך כהלה, ומי? — אורחים עושים זאת. רציתם לבנות הנהגה חדשה ולא הצלחתם, או הרסתם את ההנהגה הקיימת. האם היום הקונפליקט הוא עם הנהגה? היום לאנשים אין דרך אחרת.

לאיזה מצב הבאתם את הדרוזים בגולן? — לאין ברירה. מה עשיתם לצבא שם? תעודות זהויות הצבאיות היו כחוקף עד 1 באפריל, ואתם עשיתם הסגר בראשית חודש מרס, ונכנסים לפרטים אם ילד מת או לא מת? לא היתה ענישה קולקטיבית? מים לא סגרו? חשמל זה לא מצרך חיוני? לאוכלוסייה שלמה לסגור חשמל, בקור, מחמש בערב עד עשר בבוקר? לפי איזה חוק? זה לא חוק כרכרי? מה "עליתם" על חיים כהן? מקרתיום פותר את כל הבעיות? כל מי שמבקר את הממשלה הזאת הוא או איש אש"ף או כוגד או שאיננו יודע מה הוא סח?

מרדכי גור (המערכ):
השופט כהן צריך לבדוק את דבריו לפני שהוא פוסק משפט, בייחוד מפני שהוא שופט.

שולמית אלוני (המערכ):
אני מבקשת ממך, חבר הכנסת גור, אתה יודע מניסיוןך, שפעמים אתה אומר דבר אחד, והעיתונות מפרסמת דבר אחר. השופט כהן, בעניין הילד הזה — — —

מרדכי גור (המערכ):
שמעתי אותו, ראיתי אותו בטלוויזיה, הוא אמר: אפילו נוריד מזה שישים אחושים, עדיין נותר הרכה. מה זה לגבי חייל צה"ל — מורידים לו שישים אחושים, מוסיפים לו ארבעים אחושים?

שולמית אלוני (המערכ):
הוא לא דיבר על חייל, הוא דיבר על המדיניות שבוצעה בשטח.

מרדכי גור (המערכ):
הוא דיבר על מעשים שנעשו.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מי פקד עליהם?

שולמית אלוני (המערכ):
חבר הכנסת גור, אני הייתי בשטח, אני נפגשתי שם גם עם הנשים, גם עם הגברים, אינני רוצה כלל להיכנס לפרטים.

מרדכי גור (המערכ):
את צודקת.

שולמית אלוני (המערכ):
הטיוען שלי הוא, שההסגר היה בלתי חוקי, מפני שמי שאינו נושא תעודת זהות יש להביא אותו לדין ולקנוס אותו.

מרדכי גור (המערכ):
כל מה שאת אומרת על המדיניות — אני חותם עליה.

תופיק יואד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זאת היתה זרועה.

שולמית אלוני (המערכ):
היו לאנשים תעודות, היתה להם אפשרות של זיהוי.

תוכרת כ"ג, ישיבה ע"ט

— הודעת הממשלה על המצב המדיני; אישור צירוף של חבר הכנסת אהרן אהן לממשלה בתפקיד שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

במקומה, במזרח-ירושלים ובצפון-העזה, בערכיות בין לאומיות וסידורי ביטחון — האם זה יתגשם אחרי מלחמה או מלחמות נוספות, או שזה יתגשם לטובת שני העמים בלי מלחמה נוספת. בלי בחי-קורות נוספים, בלי עוד אלפי יתומים ואלמנות. זאת היא הברירה האמיתית. כל השאר הן אשליות שווא של אנשים ומנהיגים, שאינם עומדים ברמת האחריות ההיסטורית, ודוממות הפטריוטיזם וזאתה ישראל בפניהם. הם מוליכים את ישראל לאסון.

מה שאנחנו מציעים הוא בניגוד למה שאמרו כאן בגין ופרס. הם אמרו: מדינה פלשתינאית — אסון; לדבר עם אש"ף — אסון. מה היה ההבדל ביניהם? ההבדל היה בזה, ששבגין אמר: ארץ-ישראל השלמה פלוס רמת-הגולן, ופרס אמר: כמעט ארץ-ישראל השלמה פלוס רמת-הגולן. האם זה רציני? ופרס סוחב כאחזניים את חוסיין. אם אמרו עליו שהוא "לחור", זה לא רק בגלל הכישלון בכחירות, אלא גם בגלל המדיניות הזאת. כשכל העולם יודע שאין היא רצינית.

נוסף על זה, מר פרס היה היום מי שרצה לעבור על בגין: הוא התקין את הממשלה מצד ימין, מה שנקרא פה בכנסת "מצד התתייה". כל הנוכחות ביניהם היה על השאלה — מי אשם בהורדת היישובים. בגין אומר: פרס אשם, ואילו פרס אומר: בגין אשם. זה הוויכוח? זאת האלטרנטיבה? אחר-כך הוויכוח הוא — איזו תוכנית תביא לשלום? גם תוכניתו של פרס לא תביא לשלום, כפי שלא הביאה לשלום במשך 29 שנים.

והלא כבר מתכוננים למלחמה. הכול כבר מוכן לחקפת לבנון. לעקידה מן השורש את הפלשתינאים שם, את הכוחות הפרוגרסיביים בלבנון, להשליט את הפלגנות, להביא לעימות עם סוריה, להפיל את המשטר הגנאי בסוריה. זהו טירוף מלחמתי. אבל זאת התוכנית של הממשלה.

יש להם תוכנית נוספת: בזמן המלחמה הבאה לגרש 700 עד 800 אלף פלשתינאים מהשטחים הכבושים, וזאת התשובה שלהם למערך בקשר לשאלה הדמוגרפית ולמה שהגיד פרס כסכנה של הפיכת המדינה לדו-לאומית. אני שואל גם את הסיפוט הדתית, הלוחמת בחירות נפש גדול כל-כך על סגירת "אל על" בשבתות ובתגים בשם התורה, בשם הדת. כתוב: "לא תרצח". זה לא שייך לכם? רוצחים עכשיו, יורים יום יום בלילים, בתלמידים, בנשים בגדה, קהות-החושים הזאת פשוט מדאיגה. מרגלים את בני ה-18 וה-19 שלנו למחשבה, שלהרוג תלמיד ערבי, לירות בתוך בית-ספר, לפגוע בילדה בת 14 — זה בסדר. אין שום חקירות, זאת מדיניות הממשלה. את הממשלה אני מאשים, "לא תרצח" כתוב. איפה המוסר שלכם?

אתם גם אינכם מצליחים להשליט את המינהל האזרחי. קציני צבא מנהלים עיריות. עכשיו הדחתם עוד ראש עירייה בענבתה. לא יעזור לכם דבר. כל הקולוניאליסטים, אשר השתמשו באמצעי דיכוי אכזריים ביותר — נכשלו. עכשיו סוף המאה ה-20 ולא המאה ה-18 או ה-19. לא תחזיקו בקולוניות האלה.

אני מדבר כאן בשם האינטרס של העם, של העם הישראלי. של עמי, שאחם עלולים להביא עליו אסון. אתם מסכנים את עצם קיומה של מדינת ישראל, ושום הסתה אנטי-סובייטית, לא של בגין ולא של פרס, לא תחפה על זה, שאתם הולכים באמוק אלי תהום. אילו רק אתם הייתם הולכים אלי תהום, לא היה כדאי אפילו לדבר על זה. אבל אתם מוליכים אלי תהום את העם שלנו, ועל כן אנו דוחים את מה שאמרו והציע — זה לא חדש — מר בגין.

היזהרו לכם מהנושא של אגודת ישראל.

אני רוצה לומר עוד הערה אחת. פתחתי בכך, שמצביעי "רק לא לייכוד" רבים יותר ממצביעי הליכוד. אתה אומר, שלגיטימי שראש הממשלה ירכיב את הממשלה, והיה כאן מי שאמר — — —

שר התקשורת מ' צפורי:

— — —

היו"ר מ' כהן-אביב:

אדוני השר, יש לי בקשה אליך, אני מבקש מחברת הכנסת אלוני לסיים.

שולמית אלוני (המערכ):

אני יסיימת. כל אימת שאומרים לכם על המכירה הזאת של זכויות ושל שינוי המשטר, אתם אומרים: המערך היה עושה אותו דבר, הוא לא היה עושה אותו דבר, ולא היו נותנים לו לעשות אותו דבר. זהו הטעם היחיד שנגללו הצלחתם לעשות זאת. אבל אתם תשארו כאן אדמה תוכה, אם לא תתפסו את עצמכם ותחזרו למצע האמיתי שלכם, לרבות של הליברלים שבכם, שקולם לא נשמע בזמן האחרון, ותפסיקו להיגרר לחקופה הטרנס-ציונית ולקולות הקנאים של כהנא ושל הרב אריאל תודה.

היו"ר מ' כהן-אביב:

תודה לחברת הכנסת שולמית אלוני. רשות הדיבור לחבר הכנסת מאיר וילנר, ואחריו — לחבר הכנסת דני רוזוליו.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הקשבתי לדברי ראש הממשלה אחרי הנסיגה מסיני לגבול הבין-לאומי. נוכחתי לדעת, שראש הממשלה מנחם בגין וממשלתו לא למדו ולא כלום מהניסיון של הנסיגה מסיני. הנסיגה בוצעה בקלות, אפילו ההחלטה הברכית של ימית היתה בקלות. לא היתה שום טרגדיה. זו היתה הצגה בשביל הטלוויזיה בארץ ובעולם, כדי שלא ילחצו על ישראל לסיגות נוספות ולעקירת יישובים מהשטחים הכבושים. ההצגה נכשלה. כשם שנכשלו הרבה הצגות גרוועות, כל אחד בארץ ובעולם הכין, שהיה הסכם בין מי שמכונים "מתנגדי הנסיגה" ובין הממשלה, כדי להציג הצגה לפני העם. לאחר מכן הכריזו ראש הממשלה ושר הביטחון, שזהו גבול הוויתורים, ושלא יהיו שום סיגות נוספות ולא תהיה שום הורדה נוספת של יישובים מהשטחים הכבושים. אלה הם, כמובן, דברי הבל. הם אמרו זאת גם קודם לגבי שרם אל-שיח' ולגבי ימית.

אם יש לקח, הרי הוא אחד: אם רוצים בשלום, צריכים לסגת מכל השטחים שנכבשו ב-1967. צריכים לפרק את כל ההתנחלויות; וזה לא כל-כך קשה. רק אז יהיה לישראל ביטחון, רק אז נוכל לחיות חיים נורמליים, תרבותיים, אנושיים, ולא נחיה תחת הסייט המתמיד, שעוד מעט תהיה עוד מלחמה ועוד מלחמה.

הוא בין כך ובין כך תקום מדינה פלשתינאית. זה צו ההיסטוריה. אין כוח שימנע זאת, אבל אין הנגדה, לא בליכוד ולא במערך, אשר מכינה מה שקורה בעולם, אשר מכינה את כיוון ההתפתחות ההיסטורית.

הכחירה האמיתית היא לא בין מה שמציע פרס ובין מה שמציע בגין — שניהם מוליכים למלחמה. הכחירה האמיתית היא: האם נניח שלום ישראלי-פלשתינאי צודק על בסיס של הכרה הדדית, על בסיס של מדינה פלשתינאית לצד ישראל, לא

— הורעת הממשלה על המצב המדיני; אישור צירופו של חבר הכנסת אהרן און לממשלה כחפזי שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

היו"ר מ' כהן-אבידב:

חבר הכנסת וילנר, אני רואה שלפניך יש הרבה דפים.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אינני קורא מן הכתב.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

אני רק רוצה לשאול, כי עשר הדקות שלך כבר הסתיימו, ואם עדיין יש לך דפים רבים לקרוא, לא חספיק.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אינני מביט בדפים כלל.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

בסדר, אבל עשר הדקות הסתיימו.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

תראו, הם ואחם הצבעתם בעד ימית.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

מי זה "הם" — אין אף אחד.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

הכיסאות ריקים.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

זה נכון, לפי דעתי, יש להם גם מוחות ריקים, לא רק ספסלים ריקים, אבל זה נושא אחר. אני מתכוון לכך, שכל הכנסת הצביעה, נדמה לי ב-1971, בעד הקמת ימית, איזו התלהבות היתה כאן, ואנחנו, הקומוניסטים, ישבנו כאן ואמרנו: אינכם יודעים מה שאתם עושים. אתם שמים מכשול לשלום, ותבזבוזו מיליארדים, וכולכם הצבעתם בעד, ואנחנו היינו מיעוט.

דניאל רוזוליו (המערך):

לכן הצבעתם נגד הסכם השלום עם מצרים?

היו"ר מ' כהן-אבידב:

חבר הכנסת רוזוליו, אתה מאריך את הזמן של חבר הכנסת וילנר, אני מבקש ממך.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אנחנו הצבענו נגד שלילת הזכות של העם הפלשטינאי להגדרה עצמית, זה כלול בהסכמי קמפ-דייוויד. לוא היה רק הסכם שלום עם מצרים, כל השאלה היתה אחרת.

דניאל רוזוליו (המערך):

— — —

היו"ר מ' כהן-אבידב:

רגע, חבר הכנסת וילנר, תרשה לי להגן עליך, אני מבקש שלא להפריע לחבר הכנסת וילנר.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אתה חושד בנו, שאנחנו היינו נגד פיגוע ימית.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

חבר הכנסת טובי, אבקש ממך שלא להפריע לחבר הכנסת וילנר, בבקשה, אפשר לחבר הסיעה שלך להמשיך בדבריו.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

רציתי רק להבהיר את מחשבותי של חבר הכנסת רוזוליו.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

ובכן מי צדק? איך פעלה ההיסטוריה?

שלמה הלל (המערך):

תגיד, כמה זה הפריע לשלום בכל זאת?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

להפיק, אני בעד פירוק כל ההתנחלויות ונסיגה לקווי 4 ביוני.

שלמה הלל (המערך):

אבל כמה הפריעה ימית לשלום?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כל העניין של קמפ-דייוויד הרחיק את השלום הכולל, את השלום הישראלי-פלשטינאי, בלי שלום ישראל-פלשטינאי אין שום שלום אמתי. הלוא אחם יודעים, שהממשלה מכינה מלחמה חדשה, אם אחם אומרים שקמפ-דייוויד היה צעד קדימה, הרי הוא היה בכחינת עשרה צעדים אחורה. בסך הכול הרחקנו עלידי קמפ-דייוויד את השלום הישראלי-פלשטינאי, בלי שלום ישראל-פלשטינאי שום שלום לא יהיה בריקיימא, ואין לו ערך. עובדה היא, שקמפ-דייוויד לא הסיר את סכנת המלחמה, עובדה היא, שהממשלה רק מחכה לתירוץ כדי לפלוש ללבנון. אז איפה השלום?

היו"ר מ' כהן-אבידב:

חבר הכנסת וילנר, אני מבקש ממך בכל לשון של בקשה לסיים, כי עברת את זמןך בשלוש דקות.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

ובכן, הסכנה, לפי שני הנאומים, היא של ממשלת אחדות לאומית נגד שלום ישראל-פלשטינאי, נגד מדינה פלשטינאית ובעצם נגד ביטחון אמיתי לישראל. אנחנו אומרים לכם: דרוש שינוי יסודי במחשבה, אנחנו חיים במזרח התיכון, יכול מר פרס לדבר נגד מדינה פלשטינאית ככסיס סובייטי — כאילו הוא בעד מדינה פלשטינאית פרו-אמריקנית — אבל הדמגוגיה האנטי-סובייטית לא תפתור כאן דבר, האמת היא, שכרית-המועצות היא בעד זכות קיומה הריבונית של מדינת ישראל בגבולות 4 ביוני, וכאותו זמן היא בעד מדינה פלשטינאית עצמאית. זהו אינטרס לא של מישור אחר, אלא זה אינטרס ישראלי לא פחות משהוא אינטרס פלשטינאי. המערך לא הציע שום מדיניות אלטרנטיבית.

מה שאנו מציעים זו המדיניות האלטרנטיבית, ורק לה יש סיכוי ריאלי להתגשם ולהביא לשלום, לביטחון ולפיתוח בעיות כלכליות וחברתיות. אנו מציעים מדיניות של שלום, עצמאות לאומית ונייטרליות במדיניות החוץ, איננו רואים אפשרות של שינוי ממשי בכנסת הזאת, לכן אנחנו מצדדים בבחירות מוקדמות, והמטרה העיקרית צריכה להיות להביא להפלת ממשלת הליכוד, שהיא האויב העיקרי של השלום, של הדמוקרטיה ושל זכויות העובדים, אבל יש ללכת לבחירות לפי מצעים ברורים, ולא במפלגות של סופרמרקט.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

תודה לחבר הכנסת וילנר, רשות הדיבור לחבר הכנסת דניאל רוזוליו, ואחריו — לחבר הכנסת יובל נאמן.

דניאל רוזוליו (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אחרי הפגרה, שבה עברנו כולנו, כעם וכמדינה, את החוויות הקשות של פיגוע חבלי-ימית — — —

היו"ר מ' כהן-אבידב:

אפשר לקרוא לדיון זה דיון אופוזיציוני טהור, כוונתי היא, שנוכחים באולם רק חברי האופוזיציה.

דניאל רוזוליו (המערך):

יש לי מחשבות על הדרך שבה הממשלה והליכוד — סיעות הקואליציה — מתייחסים לבית-הנבחרים ולחובות

חוכרת כ"ג, ישיבה ע"ט

— הודעת הממשלה על המצב המדיני: אישור
צירופו של חבר הכנסת אהרן און לממשלה בתפקיד
שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

כאן — מגוללים זאת עלינו, ואחר כך פותרים את הבעיה
בהחלטה, שלא יעקרו יישובים. איזה מין צניות זאת?

חברי הכנסת. אני — עם חברים נוספים כאן — שייך
לתנועה, שכאשר אנחנו מתכוונים להתיישבות, אנחנו מצעים
אותה. התנועה הקיבוצית המאוחדת קיבלה לפני שבוע החלטה
על הקמת 20 יישובים באזורים האלה. אנחנו לא שולחים את
האנשים שלנו כדי לעקור אותם. אנחנו שולחים אותם כדי
להיאבק על כך, שהאזורים האלה, שאנחנו חושבים שהם
צריכים להיות בתחומי גבולות הביטחון, יהיו בריבונותה של
ישראל. זה כתוב במצע שלנו.

לכן, אנחנו לא נהיה הפרטנרים לכך. לא יאשימו אותנו ולא
יגוללו עלינו את האחריות למצב, שבו הטיפול חסר-האחריות
שנובע מכאן, מראש הממשלה, משריו, מממשלתו ומדרכה של
תנועתו, הביא לטרגדיה המיותרת שקרתה בימינו.

חברי הכנסת. הבעיה שלנו היום אינה הורדת יישובים,
אלא הורדת הממשלה. הבעיה היא, כיצד נוריד את הממשלה
מהר, כדי שלא נמשיך בחזון התעתועים אשר מדינת ישראל
חווה.

תופיק יזאד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
את שניהם — את היישובים ואת הממשלה.

היו"ר מ' כהן-אביב:

תודה לחבר הכנסת רוזוליו. אני מבין שחבר הכנסת נאמן
הסכים להתחלף עם חבר הכנסת ברילב. רשות הדיבור לחבר
הכנסת חיים ברילב, ואחריו — לחבר הכנסת יובל נאמן.

חיים ברילב (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת — — —

יעקב גיל (המערך):

אולי תוותר ונצביע?

חיים ברילב (המערך):

הדיון הוא דיון מדיני, ועל אף דברי הפתיחה של ראש
הממשלה, שלא היו דווקא פתיחה לדיון מדיני, בדקות
הספורות העומדות לרשותי אני רוצה להתייחס ישירות אך ורק
לפתרון הקבע שאלינו אנחנו צריכים לשאוף בגבול המזרחי
שלנו.

לדעתי, פתרון שלום מלא במזרח אפשרי כתנאי אחד,
והוא: שכל הצדדים המעורבים יהיו מוכנים לפשרה. אין סיכוי,
לדעתי, להגיע לשלום — ואני מדבר על שלום — כל עוד אחד
הצדדים גורם מדיניות קיצונית, משמע: הכול שלי. אינני
מאמין, שישראל יכולה להגיע לשלום עם ירדן כל עוד ישראל
תובעת את כל ארץ-ישראל המערבית; במלים אחרות, כל עוד
ישראל איננה מוכנה לוותר על חלק מיהודה ומשומרון. ירדן לא
תחתום על חוזה שלום אתנו, אם אנחנו נשליט ונדרוש ריבונות
עד הירדן. באותה מידה בדיוק לא תחתום ישראל על שלום עם
ירדן על בסיס דרישתה של ירדן לקבל את כל השטחים שהיא
הפסידה במלחמת ששת-הימים. גם ישראל וגם ירדן חזקות די
מבחינה צבאית ופוליטית, כדי למנוע כפייה של שלום, כאשר
כל מאת האתחיים של השטח הם בצד השני, ולכן, לדעתי,
הסיכוי היחיד להגיע לשלום עם ירדן הוא על בסיס פשרה;
פשרה שלא תיתן אף לאחד מן הצדדים מאה אחוז של
שאיפותיו, אבל תיתן לכל אחד מהצדדים את החיזיון לו ביותר;
פשרה שתיתן לישראל את הדרוש לה לביטחון, אך לא תיתן לה
את כל ארץ אבותינו; פשרה שתיתן לירדן חלק מן השטחים עם
האוכלוסייה, רוב האוכלוסייה, אבל לא תיתן לה את כל

הנובעות מכך. אבל אינני דן בנושא זה היום, בנושא זה יהיה
אולי, דיון ביום רביעי, כאשר נדון על הפרלמנטרים.

אני רוצה לומר, שעליתי היום על הבמה לנאום מתוך
הרגשה כבדה, מתוך צורך להבהיר שני דברים. אני שמח שחבר
הכנסת יובל נאמן נמצא כאולם, אני חושב, שאם אנחנו עושים
את מאזן המעשים בחודשים האחרונים ובחודש האחרון
כפתחה — הטרגדיה שכולנו חזינו בה בטלוויזיה — לעינינו
המשמעות של עם ישראל הוחרו דברים בלתי-מתקבלים על
הדעת, כאשר הוטלה על צה"ל משימה, אולי מהקשות
שהוטלה עליו, עזר שר הביטחון נתן סיוע רשמי או חצי-רשמי
למתנגדי העצירה כסני, אשר משרד החינוך והתרבות סיפק
להם שירותי חינוך כאמירה: במקום שיש ילדי ישראל — צריך
לחנך; וחברת-החשמל התחברה לבתים, כאמורה, שעלפי
חוזה חברת-החשמל, מקום שבו גרים אנשים, — יש לחברו
לרשת החשמל, וכל זה כדי להביא קצינים בכירים וחיילים
צעירים למלא את התפקיד הבלתי-אפשרי והמסוכן, אין זה
נכון, שזה היה משחק מסודר בלבד. היה פה סיכון גדול. ואחר
כך בא ראש הממשלה ואומר בנאום ליום העצמאות, שבמערך
יש אנשים שציפו לראות דם בפתחה, וזהו עלילה מסוג
עלילת-דם.

חברי הכנסת, היתה לי שיחה, לפני מספר חודשים לא רב,
עם חבר הכנסת, לא מן המערך — — —

יעקב גיל (המערך):

הוא איננו פה.

שולמית אלוני (המערך):

ישנו פה.

דניאל רוזוליו (המערך):

לא אמרתי שהוא איננו כאן. הוא אמר לי בצורה שקטה
מאוד: כדי ליצור טראומה לאומית כזאת, שלא יעלה על הדעת
שאפשר לחזור על פיגוע כמו בפתח-תרפיה, הוא אינו דוחה
אפשרות שיהיה דם. חברי הכנסת, אני דיווחתי על כך בפורום
מתאים לשר הביטחון, ותבעתי, שמיד, כאשר מספרם של
מתנגדי הנסיגה עדיין קטן יחסית, יטופל בפיגועים, מדוע
מעלילים על המערך, שהיו שם חברים שרצו לראות דם?

ראש הממשלה מטיל על המערך את האחריות לפינוי
היישובים בפתח-תרפיה, ובכן, ראש הממשלה צריך להסביר
לי, לי אישית, על איזה בסיס ועל איזה יסוד הוא אמר את
הדברים האלה. הרי הוא שאל את הרב גורן, והרב גורן אמר לו
שהוא לא ארץ-ישראל. אחר-כך באים ומגוללים על המערך את
האשמה של פיגוע היישובים.

השיטה של השקר הגדול יחד עם ריב מדינים, שסע בעם, זו
שיטה שלא הומצאה במדינת ישראל בשנת 1977. זאת שיטה
נוראה, ואני מציע לכולנו להיזהר ממנה, גם לראש הממשלה.

חברי הכנסת, למען ולתנועות ההתיישבות של המערך,
הקשורות למערך, יש תוכנית התיישבות. הן מבצעות אותה. הן
מבטאות תפיסה מדינית, שניסח אותה יפה כל-יך ובבהירות
חבר הכנסת לשעבר, השר לשעבר, חברנו לשעבר, יגאל אלון
זיכרונו לברכה. בחוקר התפיסה הזאת הלכנו לרמת-הגולן
והלכנו לבקעת-הירדן והלכנו לצפון-ים-המלח והלכנו לשיפולי
ההרים במערב יהודה ושומרון ובדרום אזור הרי יהודה רוממה
מחברון — וגם ידענו, שאין ברירה, שצריך לוותר על אזורים
מרכזיים ואוכלוסייה ביהודה ובשומרון. אז כאים אלה שפינו את
היישובים, ללא משא-ומתן — ישוּבֵי פתח-תרפיה וייתו
עוד בטרם בואו של סאדאת לישראל וכלילה הראשון לשהותו

— הודעת הממשלה על המצב המדיני: אישור צירוף של חבר הכנסת אהרן און לממשלה בתפקיד שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

אני מאמין, שמאחר שמעגל המלחמה נפרץ, ועם מצרים נוחם הסכם שלום — ואני סבור שאין למצרים של היום מניעים למלחמה נגד ישראל — אני מאמין, שהדינמיקה של השלום תפעל, במשך הזמן, על אף מכשולים שעלולים להופיע, אפילו נסיגות בתהליך השלום שתיכנה, אני מאמין, שהמגמה הכללית תהיה לכיוון של הרחבת שלום, שלום על בסיס של פשרה, וכל עוד בישראל יש מבשלה, גשורסת עמדה קיצונית בעניין הזה, אין, לצערי הרב, סיכוי לשלום, לדבר על שלום אפשר, אבל אם להיות מעשיים, לפי דעתי, אין סיכוי להגיע לשלום בלי שישראל תהיה מוכנה לוותר על המדיניות של "אף שעל".

אני רוצה לקוות, שבמוקדם או במאוחר — או מוטב במוקדם — תהיה לישראל ממשלה שתדאג לכך, ששורכי הביטחון של ישראל יבואו על סיפוקם, ועל בסיס של פשרה תהיה מוכנה להסדר של שלום, והדבר יביא גם את ירדן לכך.

היור"מ כהן-אבידב:

תודה לחבר הכנסת בר-לב. רשות הדיבור לחבר הכנסת יובל נאמן, ואחריו — לחבר הכנסת אברהם כ"ץ-עוז.

יובל נאמן (התחיה):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, מאז המושב הקודם נגדעו שני חבלים בישראל. שמענו שאלות על ה"אך" לגבי הגדיעה, המערך שאל אותן, אנתנו, ב"תחיה", לחמנו בגדיעה עצמה. הבוחר לא אפשר לנו לעשות זאת בניצחון פרלמנטרי בכנסת. ציבור שהאמין כי צריך להילחם בגזירת הגדיעה והעקירה התגייס למאבק עממי, מאבק עיקש, אותו מאבק של התנועה לעצירת הנסיגה. המאבק הזה, חברי הכנסת, גילם בתוכו תנועת התנדבות שלא קמה כמותה מאז הקמת המדינה. יש ציבור של כמה מאות משפחות, שעזבו את בתיהם ועקרו לחבל-ימית לפני עשרה חודשים, כדי להיות שם גם לעד. כדי להציל את החבל, אלה המשפחות שנכנסו לתלמי-יוסף, לניר-אברהם ואחר-כך לימית עצמה. אליהן הצטרפו, בשלב מאוחר יותר, כחודשיים-שלושה חודשים לפני השלב המקורי, מספר רב של אנשים, הציבור הראשון היה בעיקרו דתי, אחר-כך הגיעו גם חילונים מכל הארץ, ובגופם ניסו להילחם באותה גדיעה של חבל מתבלי ארץ-ישראל.

המאבק היה בחלקו מאבק פסיכי לחלוטין. חזיתם בו, חברי הכנסת, על מסכי הטלוויזיה, כאשר פינו את חצר-אדר, את תלמי-יוסף; ראייתם את גרירת האמהות וכבי הילדים.

המאבק הגיע לשלב חם יותר בעלייה על בריקות — בישראל הגנות משמשים בריקות — כאשר על הגנות התרכזו, ציבור, שהפניו עמידתו שם את נחישותו להטלתו, ציבור שגם הוכיח אופיו, מעל במת הכנסת אני רוצה להודיע, שתחילי צה"ל אכן גילו אופיו רב, המתנגדים לנסיגה אף הם גילו אופיו רב מאוד. בכל הזעם שלהם הם שמרו על כך, שהבריקות לא תהינה חמושות, ועובדה — אנחנו עומדים היום במצב שבו העניין עבר ללא אכזות.

אמר ששאר, שבארץ אחרת היה אפשר להעמיד מכונת ירייה והיו מורידים, שאם לא יורדים מהגן — מכונת היריה תופעל. גם על הגן יכלה להיות מכונת ירייה. אותו צה"ל היה גם למעלה וגם למטה. אותו ציבור עלה על בריקות בלתי-חמושות, ובגופו הפניו את רצון עמידתו במקום.

היו חריגים. היו בין המתנגדים כאלה, שזרקו אבנים בודדות. אבל, היו חריגים גם בצד השני: אני יכול לספר אפילו על אלופי-משנה שהיו חריגים, ורק הנוכחות שלי מנעה מדי

השטחים. ירדן החיה בשלום עם ישראל יכולה להרוויח מוצא לים, יכולה, מבחינה כלכלית, להרוויח משלום עם ישראל יותר מכל שכנה אחרת שלנו, והעיקר — ירדן, על-ידי הסכמה לפשרה, תיפטר מהסכנה של קיום מדינה אש"פית ממערב לנהר, התושבים הפלשתינאים, כעקבות פשרה, לא ישיגו מדינה ערבית נוספת, עוד מדינה פלשתינאית חדשה, אבל הם ישתחררו משלטונה של ישראל, והם יצאו את עצמם במדינה ריבונית ערבית, שבה הם מהווים את הרוב.

כל עוד אחד הצדדים הללו ידרוש את הכול — אין, להערכת, סיכוי להגיע לשלום. יכולים לנחך על הפשרה הטריטוריאלית או על האופציה הירדנית כמה שרוצים, אבל, חברי הכנסת, אין עם מי לעשות שלום אלא עם ירדן. אם אתה פוסל את אש"ף, איך יכול לעשות שלום בגבול המזרחי שלנו עם ארגנטינה, עם פולין או עם מצרים. במזרח, אם אתה פוסל את אש"ף — ואנחנו פוסלים מדינה פלשתינאית — נשאר לך פרטנר אחד, כלומר אופציה אחת ויחידה, והיא ירדן. וכל מי שחושב, שירדן תעשה אתנו שלום כל עוד אנחנו מחזיקים בכל השטח עד הירדן, אני אינני מסכים אתו. נכון שהיום ירדן אינה פרטנר שלנו, אבל ירדן גם אינה פרטנר שלנו בתוכניות אחרות, לא רק בתוכנית הפשרה הטריטוריאלית, וכבר נאמר היום בדיון, שהעמדה הירדנית של היום איננה בהכרח העמדה הסופית. נכון שירדן אומרת: אש"ף אחראי לפלשתינאים והוא המייצג אותם, אבל אילו היתה ירדן עקבית מעמדה, היא היתה צריכה, לפי ההיגיון שלי, לנהוג בשטח בצורה שונה. היא היתה צריכה לסגור את הגשרים: היא היתה צריכה לקחת את הפספורטים הירדניים מ-900,000 פלשתינאים שגרים בגדה המערבית: היא היתה צריכה להפסיק להזרים כספים: היא היתה צריכה להפסיק לקיים מניסטריון לעושים הכבושים, כפי שהם קוראים לה. את כל זה אני ירדן עושה. ובעיני, המעשים של ירדן מצביעים על כוונותיה האמיתיות יותר מן שהמלים האמורות: אש"ף הוא אחראי והוא שידאג.

אני רוצה לומר, שכל עוד הממשלות הנוגעות בדבר, כלומר ממשלת ירדן מזה וממשלת ישראל מזה, לא יהיו מוכנות לפשרה, אין סיכוי לשלום. וכל מי שחושב, שהמצב הנוכחי יכול להימשך עד בוא המשיח וכל היתר יתגלה כסדרו, טועה גם כאן, לדעתי. המצב הנוכחי יכול להימשך עוד שנה, עוד שלוש שנים, עוד חמש שנים ואולי יותר — הוא לא יכול להימשך עד עולם. הוא מוכרח להביא לכיוון מדינה פלשתינאית אש"פית

— או להתפוצצות. לפי דעתי, גם כדי לשמור על האופי היהודי והדמוקרטי של ישראל וגם כדי להגיע לידי שלום במזרח, צריך שתהיה לישראל ממשלה שתהיה מוכנה להתפשר, שתהיה מוכנה להסתפק בשטחים החיוניים לביטחון, והם קודם-כָּל: בקעת-הירדן במית-שאן ועד עין-גדי, ונוסף על זה ירושלים, ושינויים אחרים לאורך הקו הירוק, כאשר שאר השטח, השטח המאוכלס בצפיפות — מפורז, בזה צורכי הביטחון החיוניים שלנו באים על סיפוקם. כאשר תהיה ממשלה כזאת בישראל, יש סיכוי להביא גם את ירדן לעמדה של פשרה, כי ממשלה כזאת תציע הסדר ביניים בצורת אוטונומיה או בצורה אחרת, והוא יהיה פרודור להסדר של פשרה. בהעדר הסכם ביניים היא תנהיג בשטחים מדיניות, שתכנה אמן בין הצדדים, שתפרק מתחים, ולא תיצור את המצב, כפי שאנו רואים עכשיו יום יום. צריך להיות ברור, שראיית הסדר-הקבע מכתובה את פתרון הביניים, כלומר את האוטונומיה, ראיית הסדר-הקבע והאוטונומיה הן המכתובות את המדיניות של היום-יום. מה שאנו רואים במדיניות של היום — עקביות בראיית פתרון-הקבע, אבל, חברי הכנסת, אין בכך שום סיכוי להביא לשלום.

חוכרת כ"ג, ישיבה ע"ט

— הודעת הממשלה על המצב המדיני; אישור צירופו של חבר הכנסת אהרן אחן לממשלה בתפקיד שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

הבטחות גם לוועד היישובים, גם הבטחות מדיניות, ובסופו של דבר זוז מהן.

אני מאמין שראש הממשלה כן כשהוא חושב, שכאמת יעמוד בדבריהם האלה, אבל אחר כך העובדות מוכיחות אחרת. אנחנו ב"התחיה" רואים לנו למשימה להמשיך במאבק, מאבק שמטרתו להחיל את החוק הישראלי ביהודה ובשומרון ובעזה, להחיל גם את הנוכחות הישראלית על-ידי התיישבות מסיבית. אנחנו ניאבק בממשלה כאשר היא חפצה אחרת. נזכור, שהמלים אינן צריכות להתקבל כקובעות — כי יש מלים ויש מעשים. אנחנו לא נלך שולל אחרי הבטחות ומלים, אלא נלחץ וניאבק על מעשים שיובילו לריבונות ישראלית ביהודה, בשומרון ובעזה, ושתשמר הריבונות הישראלית, שכבר הוחלה על הגולן. "התחיה" תגיש הצעה כזאת להצבעה בכנסת.

חברי הכנסת, בדברים שנשמעו היה ניסיון לדבר רק על מניעה של עקירת יישובים, ולא לדבר על אי-מסירה של חבלים מחבלי ארץ-ישראל ושל יישובים לשלטון זר או לריבונות זרה. אנחנו זוכרים, שגם לגבי חבלי-ימית היה מדובר תחילה, שהיישובים יימסרו לריבונות זרה ולא ייעקרו.

חברי הכנסת, "התחיה" תיאבק נגד המשך תוכנית קמפ-דייוויד, ותסייע לממשלה רק במידה שזו תעשה צעדים שיוילכו לריבונות ישראלית בכל השטחים.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

רשות הדיבור לחבר הכנסת אברהם כ"ץ-צו, ואחריו — לחבר הכנסת מרדכי בן-פורת.

משה שחל (המערך):

ברשותך אדוני היושב-ראש, הצעה לסדר-היום. אני מציע לסיים את הישיבה. אני יודע, שיושב-ראש הכנסת ביקש לסיים היום את הדיון ולשמור מחר את תשובת ראש הממשלה, אבל נדמה לי, שבישיבה ראשונה של הכנסת לאחר פגרת הפסח, אם הספסלים יריקו, אם אין אף נציג אחד של הממשלה באולם, בדיון מדיני שיש לו חשיבות מכרעת, זה איננו לכבוד הכנסת. אני מציע את הצעתי לשיקולך, אדוני היושב-ראש.

אני מציע, שיעשה מחר מאמץ על-ידי יושב-ראש הכנסת בסיעות ובממשלה, כדי שתהיה נציגות הולמת בדיון.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

האמת היא, שאיני שלם עם נפשי ולא הייתי שלם. הערתי גם כמה פעמים במהלך הישיבה, ואמרתי שלא ייתכן דיון מדיני בלי השתתפות של כמה חברים לפחות מהקואליציה. אולם סדר-היום נקבע, ואני צמוד אליו.

מיכאל קליינר (הליכוד):

יש שחברים מהקואליציה.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

זמן רב לא היה איש על ספסלי הליכוד, רק כעת באו שניים. ניהלתי את הישיבה זמן רב בלא נוכחות חבר אחד מהקואליציה, אף לא אחד. הערתי על כך לא פעם אחת. מתוך אמונה שהמסר יגיע, אבל הוא לא הגיע; ואולי הגיע וכאן שני חברי כנסת.

חבר הכנסת שחל, קבענו לסיים היום את הדיון. כי מחר אנחנו חייבים לדון על משרד התקשורת. שר התקשורת חייב לעזוב, כדי להשתתף בכנס הנכים, וכדוראי לא נמנע זאת ממנו. לא נותרו נואמים רבים, גם אין ערובה, שמחר תהיה נוכחות גדולה יותר בכנסת.

פעם דברים, שהיו עלולים לעבור על מידת האלימות הצפויה. הציבור הזה עמד, ובעמידתו — גם הפסיבית, של אלה שפנו מן היישובים וגם של אלה שעמדו על הגנות — הוא אחראי לכך, חברי הכנסת, שהיום אנחנו שומעים בכנסת הצעות על אי-עקירת יישובים, אם הציבור הזה לא היה נאבק, חברי הכנסת, כל פרשת חבלי-ימית היחה זכורה בעם ישראל כפרשת המאבק על הפיצויים.

רק המאבק על ארץ-ישראל, שנעשה על-ידי חלק מתושבי החבל הוותיקים, יחד עם אלה שהצטרפו, הוא שהביא לתודעת עם ישראל את הכאב ואת הזעם והעלה את פרשת חבלי-ימית, חבלי-אופירה, סיני, מעל הרמה של השגרה של תשלום הפיצויים או ההסכמים שנעשים בין מדינה למדינה. המאבק הוא שהפך פרשה זו לטרגדיה של עם שעוקרים אותו, של חבל שעוקרים אותו מעל אדמתו.

היה כאן קודם חבר הכנסת דני רוזנליץ, שהזכיר שיתה שהיתה לנו בתחילת המאבק הזה. אני תמה לדעת, מה היה קורה בקיבוץ ככרי, אילו היו באים לפנות אותו.

משה שחל (המערך):

הוא כבר עבר טראומה אחת של פיגור.

יובל נאמן (התחיה):

נכון, בכית-הערבה, זה זכור לי. זה נעשה על-ידי אויב, בצורה אחרת. אני מניח, שגם בככרי הוא היה מתנגד לפחות כמו מתנגדי הנסיגה מימית. אני יודע מאחד החברים, כי כנרת, שהיה על אחד הגנות בימית, על משאל שנעשה במושב כנרת, כאשר עיקר הציבור אמר, שאילו באו להוריד אותו — הוא היה פועל אחרת, בנשק.

הפעם, חברי הכנסת, זה עבר כשלוש. המסר של המאבק נקלט, לפחות חלקית. הוזכר כאן עוזר שר הביטחון, אני יכול לומר לחברים מהתנועה הקיבוצית שנוכחים פה, כי גם בתוכם מצויה אהבת ארץ-ישראל רבה, ושהיו רבים ביניהם שסייעו למתנגדי הנסיגה.

קריאה:

כולם פה אוהבי ארץ-ישראל.

יובל נאמן (התחיה):

יש כאלה שסייעו, וסייעו למאבק, שלא לדבר על דני מקיבוץ חולית, שעשה את המאבק שלו כיחיד במקום.

התנועה לעצירת הנסיגה לא עצרה את הנסיגה מסיני. אני מקווה, חברי הכנסת, שהיא תזמה תרומה לעצירת הנסיגה הכוללת. הנאומים, ששמענו היום גם מראש הממשלה וגם מחבר הכנסת פרס הראו, בחלקם, שהמסר — ומשתמשים עכשיו הרבה במדינה כמלה טראומה — שהטראומה הזאת אכן הגיעה, וכל העם שותף בה.

היום אנחנו עומדים בפני המשימה של עצירת הנסיגה ביתר הגזרות. ממשלת ישראל הנוכחית —

היו"ר מ' כהן-אבידב:

הזמן שלך חם.

יובל נאמן (התחיה):

אשתדל.

— ממשלת הליכוד היא עדיין ממשלת קמפ-דייוויד, ונושא האוטונומיה של קמפ-דייוויד חרות על דגלה. הסיפור, שסיני לא הייתה ארץ-ישראל וכאן יהיה אחרת, איננו אמין. חבר הכנסת פרס הזכיר את כל ההתחייבויות שניתנו לגבי סיני,

— הודעת הממשלה על המצב המדיני: אישור צירוף של חבר הכנסת אהרן אהוז לממשלה בתפקיד שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

משה שחל (המערך):

לא נרשמו רבים לדיון על משרד התקשורת. אני מציע את הצעתו לכבוד הכנסת, כי לדעתי אין זה מכובד לקיים דיון מדיני בצורה כזאת.

היו"ר מ' כהן-אביב:

אם מדובר על כבוד הכנסת, אדרבא, אולי הדיון וההודעה הזאת יהיו מסר גם לחברי הקואליציה, שיזילו בטובם להופיע באולם המליאה, כשיש דיון מדיני חשוב בפתיחת מושב הקיץ. אני הערת הערות, ואולי אומר דברים אלה, אם תיתן לירשות הדיבור ביום רביעי, כשהיה דיון על הפרלמנטריזם; את כל ההערות, שאיני יכול לומר חמיד מעל כיסא היושבי-ראש, אשתדל לומר מעל דוכן הנאומים.

לא נותרו עוד הרבה נאומים. אנחנו כבר מסיימים. אקפיד יותר גם על הזמן. אולי אני אשם, שלא הקפדתי על הזמן די הצורך. לפי הקפדתי יותר על הזמן, אולי היינו מסיימים את הדיון כבר לפני חצי שעה.

רשות הדיבור לחבר הכנסת אברהם כ"ץ-עוז, ואחריו — לחבר הכנסת מירכי בן-פורת.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):

אני מבין, שחבר הכנסת שחל רצה לעשות שירות חשוב גם לכנסת וגם לחברים שעוד צריכים לדבר — —

היו"ר מ' כהן-אביב:

השירות נעשה.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):

אני בטוח, אבל אני מציע שהוא לא יסתכם בזה שאתה, אדוני היושבי-ראש, תפקיד ביתר תוקף על לוח הזמנים.

אדוני היושבי-ראש, חברי הכנסת, הייתי רוצה להתייחס בפתיחת הדברים לתחושה ולצורך להסביר כמה אמיתות, או לחזור ולהסביר כמה אמיתות, שלעיתים יש רושם שאינן ברורות, או שמנסים להשכיח אותן, או שפשוט מנסים לעוות אותן.

חברי הכנסת, שמשרתים כחברי הכנסת או כאנשי ציבור תקופה ארוכה, יודעים בוודאי, שהתפיסה המקורית והיסודית של תנועת העבודה, שמיצגת כאן עליידי המערך, שונה לחלוטין מתפיסת-היסוד שהיתה, ואולי עדיין הינה, של הליכוד. אני אומר אולי, כי אני בטוח, שתפיסת-היסוד של הליכוד היום היא אותה תפיסה שהיתה להם בשנים של טרום-מדינה, כאשר על קופסת הקרן-הקיימת היתה מצוירת מפת ארץ-ישראל המערבית, ואילו על דגלו של האצ"ל ועל מפת "חרות" היתה מצוירת מפה של שתי גדות הירדן. מפה כזאת לא היתה מצוירת על קופסת הקרן-הקיימת וגם לא על מפתה של תנועת העבודה בכל גלגוליה השונים.

אבל יותר מזה, אני רוצה להזכיר לעצמי, לציבור ולחברי הכנסת, שבאותו מועד, באותו צומת פוליטי, ציבורי, לאומי ובין-לאומי, שבו נתקבלה ההכרעה בדבר חלוקת ארץ-ישראל — החלטה שנתקבלה לאחר מכן באומות-המאוחדות — זו היתה תנועת העבודה, שהובילה את ההסכמה לחלוקת ארץ-ישראל. תנועת העבודה לא נסוגה מהסכמתה זו. בסיסה של הסכמה זו היה גם הרצון והצורך להבטיח ריבונות יהודית-ישראלית ככזאת ארץ זו, אבל לא פחות מזה — גם תפיסה חברתית, תפיסת הצדק הסוציאלי הלאומי או הבין-לאומי, שהיתה חלק מהמסד ומהעקרונות של תנועת העבודה בארץ. מי שמנסה היום בארץ להגיד, כי אין הבדל בין

התפיסות, ו"מה בעצם כבר המרחק בין הליכוד למערך", ו"מה בעצם ההבדלים בתפיסת ההתיישבות", אינו אלא מנסה לכלכל את הציבור. ההסכמה הזאת לחלוקת הארץ היתה מתוך הכנה, וההכנה היתה לכל אורך דרכה של הציונות העובדת בארץ-ישראל, מאז תחילת רכישת האדמות על-ידי המוסדות הלאומיים, הבנה כי בארץ הזאת חיים עוד תושבים — יש אומרים מעטים, היו שאמרו רבים, יש שמביאים לעצמם אסמכתאות שהם מאות שנים בארץ, אני איני רוצה להיגנס לוויכוח הזה, אבל התפיסה היסודית היתה ברורה. יחד עם ההכנה, הידיעה והרצון לקיומה של ישות מדינית יהודית בארץ-ישראל, היתה הבנה והסכמה, שיש צורך גם לתת, בצורה זו או זו, מקום של חיים לאותה קבוצת אוכלוסייה שאינה יהודית.

חברי הכנסת, כידוע, לא מדינת ישראל התחילה בכל המלחמות שהיו לאחר מכן. ארבע — חמש המלחמות שהיו לאחר מלחמת השחרור, או נוסף על מלחמת השחרור, היו מלחמות שנכפו עלינו מבחוץ. כבר ב-1967 הבהירה תנועת העבודה, עליידי ממשלתה וראש ממשלתה, שתנועת העבודה מסתפקת גם בגבולות 1967. אשכול המנות, כראש ממשלה, אפילו הזהיר את המלך שנמצא ממזרח לנו מפני כניסה למלחמה. לא היתה לנו שאיפה לספינות ולא היתה שאיפה לשטחים נוספים מעבר לאותם שטחים שהיו במסגרת מדינת ישראל הריבונית מ-1967. אין זה אומר, שלא היו קבוצות אחרות: אין זה אומר, שלא היו בתוכנו קבוצות, ששאפו ליותר. אף אין זה אומר, שלו ארץ-ישראל היתה ריקה מתושבים שאינם יהודים, המצב לא היה שונה, אבל עובדה היא, שאנחנו נמצאים במצב הדמוגرافي המיוחד, ולא שנה-שנתיים, גם לא מ-1973, בוודאי לא מאז התחילה ממשלת הליכוד את כהונתה במדינת ישראל.

אני אומר את הדברים האלה, כדי להבהיר, שאין אפשרות ואין צורך להשוות, או לנסות לדמות, לא את תוכניות ההתיישבות ולא את תפיסות-היסוד של המערך לאלה של הליכוד, או של התחת או של כל גורם אחר, לרבות שלי או קבוצות דומות לה. אותה תפיסה, שהובעה עליידי חבר הכנסת דניאל רוזנלוי ואחרים, שידועה בציבור כתפיסת הביטחון וההתיישבות של המערך, של תנועת העבודה, מקורה איננו בכך שאנחנו שאפנו לספינות מתחילה, אלא מקורה ובסיסה הוא בהתייחסות לצורך להבטיח את מדינת ישראל בגבולותיה השונים: זאת כלקח לאחר אותן חמש מלחמות שנכפו על מדינת ישראל. זה בסיסה של תוכנית ההתיישבות שלנו. היא אינה ההתיישבות לשם ההתיישבות — לא בכקעת-הירדן ולא בגוש-עציון, אף לא היתה כזאת בפחת-ח'רפית וגם לא ברמת-הגולן. לא היינו תאבי סיפוח ואיננו תאבי סיפוח. ההתיישבות הזאת, כל כולה, היא אלמנט חיוני בתור עטח ביטחון, אבל עיקרה של התפיסה הוא הצורך באזורי ביטחון למדינת ישראל, כדי שבעתיד — יהיה כפי שיהיה ומתי שיהיה — אם תיכפה עלינו מלחמה נוספת עם שכנינו, נהיה במצב שונה מכפי שהיינו ב-1967.

חשוב מאוד, שעמדות-יסוד אלו יובהרו, כי תפיסת ההתיישבות של המערך — הידועה בשמות כמו "תוכנית אלון", "תוכנית "שדרה נוספת", "תוכנית זאת שכל מיני שמות — היא, בעיקרה, תפיסת ביטחון ולא תפיסת ההתיישבות. ההתיישבות באה לממש, כמו אלמנטים נוספים, את הביטחון. גם בפחת-ח'רפית, נוסף על נושא ההתיישבות היו אלמנטים אחרים, כמו מחנות צה"ל, שדות-תעופה, ועוד כהנה וכהנה אלמנטים הדרושים לביטחוננו של שטח. גם ההתיישבות היא

חברת כ"ג, ישיבה ע"ט

— הודעת הממשלה על המצב המדיני; אישור
ציורו של חבר הכנסת אהרן און לממשלה בתפקיד
שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

והישיבות בגב ההר ביהודה ובשומרון הם היינו הך. לכן, קיים
הסיכון, שאני אראה ביום בהיר אחד את חברי יוסי שריר,
ממפלגתי, ואת ראש הממשלה, כאשר הם מנהלים משאומות
בעניין האוטונומיה והולכים יחד. וזו בדיוק הנקודה, שלה
המערך אינו מסכים. המערך עושה את ההבחנה, האוטונומיה,
אליבא דמערך, שונה מהאוטונומיה כפי שדובר בה היום.
המערך עושה הבחנה ברורה בין יישובים שצריכים להישאר

היור מ' כהן-אבידב:

אבקש לסיים. לא תשכנע את חברי המערך. חברי הליכוד
אינם באולם.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):

אני מסכים. בהבחנה זו, אני משוכנע, שהתפיסה של
המערך, הגורסת יישובים באזורי ביטחון, שיהיו כריבונות
ישראל, ויישובים שיוכלו להישאר גם באזור שאיננו בהכרח
כריבונות ישראל — זו התפיסה הנכונה, שצריכה להציע את
מדינת ישראל לקראת הסכם של שלום נוסף ולמצב שתוכל
לחיות בו בביטחון בעתיד.

היור מ' כהן-אבידב:

רשות הדיבור לחבר הכנסת מרדכי בן-פורת, ואחריו —
לחבר הכנסת אמנון לין. חבר הכנסת לין איננו באולם; אחריו
— חברת הכנסת עדנה סולודר.

מרדכי בן-פורת (תל"ם):

כבוד היושב-ראש, כיסאות הממשלה הריקים, קומץ חברי
הכנסת, קצורית נכבדה, אשר היא היחידה שתנציח את הדברים
שלנו.

רבותי, חברי הכנסת, אני מצטער צער רב על כי ראש
הממשלה עשה מלאכתו קלה, בהביאו לכנסת את מדיניות
הממשלה. לא שמענו את דעתו על צורת הפינוי של ימית, לא
שמענו את מדיניות הממשלה לגבי הנעשה כשטחים, לא
שמענו הסבר על שובו של הממשל הצבאי לרמת-הגולן.

לעומת זאת שמענו על האניימאמין של כולנו ביחס
לשבת. שמענו על מדיניות הממשלה בכנסת ה-11 או בכנסת
ה-12 אבל לא בכנסת העשירית.

רבותי חברי הכנסת, מה שראש הממשלה לא השמיע,
חייבים אנו — חברי הכנסת — להשמיע בכל הכנות והכבוד.

מדינה, שנציגיה חתמו על הסכם קמפ-דייוויד, חייבת
בכיבוד החתימה, כבידוד כאשר הרוב המכריע של הבית תמך
בהסכם. אני, שהייתי חרוק מהכנסת התשיעית, אך קרוב
לאדריכל ההסכם, לזי נצטב בי, כשהובטחה הנסיגה
מחבל-ימית. קיימתי ויכוח קשה עם המנוח משה דיין בעניין
זה, וטענתו הייתה, שבלי ההבטחה לפינוי, סאדאת לא היה בא
לירושלים. קשה לי להסכים לקביעה זו, כשם שקשה לי
להוכיחה כמוטעית. זו שאלה היפותטית, שאפילו סאדאת היה
מתקשה להשיב עליה.

יחזקאל זכאי (המערך):

אתה מאמין שהוסכם על הפינוי לפני שסאדאת הגיע
לירושלים?

מרדכי בן-פורת (תל"ם):

זה איננו סוד, זה מופיע בכתובים.

רוני מילוא (הליכוד):

כזאת. אינני מנסה, חברי הכנסת, לגמד אותה, אינני מנסה
להקטין אותה, אבל אני מנסה לשים אותה במקום הנכון, ולא
להפוך את הדיון עם תנועת העבודה ומפלגת העבודה לדיון על
התיישבות והסרת יישובים. הכאב העמוק והאמיתי הנובע
מהפינוי בפתח-הרפ"ח אינו רק בפינוי היישובים, אלא בחיסולו
או בכיטולו של שטח ביטחון למדינת ישראל, כי התיישבנו שם
בשל היותו שטח ביטחון, ולא הגנו על שטח כיוון שיש בו
התיישבות.

אני רוצה לומר, שהתפיסה הזאת, אותה תפיסה חברתית
סוציאליסטית, היא זו שמנחה אותנו גם בפעילותנו,
בהתייחסותנו ובמגעינו השונים עם אותה אוכלוסייה שאיננה
יהודית, לכן יש השלכות גם במישור מערכת היחסים עם
מדינות שכנות, והרצון למצוא פתרונות אלה ואלה לאוכלוסיית
הפליטים, האוכלוסייה ביהודה, בשומרון וברצועת-עזה. אנו
חיים אתם עד לאותו רגע, שבו ימצא פתרון של קבע בינינו
לבינם.

הייתכן, חברי הכנסת, כי הדבר הזה אינו מובן? אני סבור
כי הוא בעצם מובן, אלא שהליכוד מנסה לטשטש אותו. מי
שמבטא היום את העמדה הקיצונית השנייה בצורה ברורה, זה
לא בהכרח הליכוד, הם כבר הוכיחו, שהם לא כאלה הצמודים
לעמדותיהם, וכי מה שהם אומרים אינו בהכרח האמת שלהם,
שאתה הם הולכים. העמדה הנגדית לעמדת תנועת העבודה
מוכנעת על-ידי התחילי ולא על-ידי הליכוד. אני מבין, שהדבר
הזה כראש מאור לראש ממשלתנו, מר מנחם בגין. זה מציק לו
מאור, כי הוא היה זה שלא עמד בדבריו, והוא היה זה שלא היה
מסוגל להגן על עמדותיו, כאשר הדברים הגיעו לאותו רגע,
שראש ממשלה חייב לממש מה שהוא אומר.

אני רוצה להתייחס לשתי נקודות נוספות, גם הפעם בנוסח
עקרוני, בראש ובראשונה לעניין הפשרה הטריטוריאלית בנוסח
המערך. הפשרה הטריטוריאלית היא אולי, במידה מסוימת,
מושג מטעה. כי פשרה היא בעצם מושג, שמבאי משאומות
לידי אמצע, לידי איזה מרכז. הייתי רוצה שהדברים יהיו
מוכנים, לפחות דעתי שלי לגביהם, ואני משוכנע שזו הדעה של
רוב אנשי המערך: כאשר אנחנו מדברים על פשרה
טריטוריאלית ביהודה ובשומרון, אין משמע שאנחנו רוצים את
כל יהודה ושומרון, ומוכנים להתפשר על החצי. לא כך הם פני
הדברים. כפי שאני מבין את הדברים, אפילו יתנו את יהודה
ושומרון היום במתנה לישראל על מגש של כסף, אני חושב
שאלבא דתפיסת המערך, אין לקבל אותם כמצבה הנוכחית של
מדינת ישראל, וזאת כאשר האוכלוסייה הנמצאת שם היא כפי
שהיא, עם כל רצונותיה וכל השאר. לכן אין כאן כעצם פשרה.
יש דברים שאנחנו אומרים: כן, ועליהם ניאבק עד הסוף. יש
דברים שאנחנו אומרים: לא, ואיננו רוצים אותם אפילו במתנה.

היור מ' כהן-אבידב:

חבר הכנסת כ"ץ-עוז, אבקש לסיים את דברך.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):

אני רוצה לסיים בנושא האוטונומיה. כרימיקה
המתפתחת כיום, לפי הערכתי, לשני הקטבים של הקשת
הפוליטית במדינת ישראל מגמה אחידה בגיהול המשאומות
על האוטונומיה. מתד גיסא, תפיסת הליכוד, הגורסת
אוטונומיה כשלב לספוח כל ארץ-ישראל, כל הגדה המערבית,
לתחום מדינת ישראל — תפיסה זו איננה עושה הבחנה בין
יישובים שהוקמו באזור ביטחון ולצורכי ביטחון וכין יישובים
במרכז אוכלוסייה צפופה ביהודה ובשומרון; ומאידך גיסא,
אותה קבוצה, שסבורה שיש צורך לחזור לגבולות 1967, גם
היא איננה עושה הבחנה, כי גם בחתונה היישובים בבקעה

י" באייר התשמ"ב (3 במאי 1982)
— הודעת הממשלה על המצב המדיני: אישור
צירופו של חבר הכנסת אהרן און לממשלה בתפקיד
שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

מרדכי בן-פורת (תל"ם):

ממשלה זו היא המשך של הממשלה הקודמת, והיא הבינה שעליה לכבד את החתימה. אך התנהגותה והיסוסיה גרמו לאי-הבנות רבות ולאשליות, שלא ניתן לסלות עליהן. זמן קצר לפני הפיגור עמדו שלושה שרים בכירים של הליכוד בוועידת הצעירים של חרות והצהירו הצהרות, שמהן השתמע, כי ניצנצו בפני קרע חמור. אינני יודע לשם מה היתה הצגה זו, לשם מה היתה נחוצה ולמי היתה נחוצה:

כל מסכת הטיפול בפנינו ובפיצוי היתה מהתלה אחת גדולה. שרשרת קבלת ההחלטות היתה מנוגדת לכל תהליך נכון. הושלכו אשליות בלב הרושכים, וניתן עידוד למאמינים מתנגדי הגנטיקה, עד שחינו, בכאב גורל, בצורה שבה פונתה ימית. צריך שיהיה לממשלת האומץ להודיע את האמת לגבי הריסת הבתים — מי חטא ולמדו. המחווה המבישים של הכאת חיילים, השלכת אבנים והפלת סולמות, כאשר חיילים ניצבים עליהם, התעללות בחיילות — שלבנו היה נתון להן. ולא יכולנו להבין כיצד מעוזה בחזרה מהתנועה לעצירת הנסיגה לקרוע חולצה של חיילת ולגרום לה שתבכה מעלבון ומכרסה — אילו זה היה קורה באחת השכונות, היו פותחים חקים לעשרות ומכנים את המתפרעים ככל שמות הגנאי האפשריים. במקרה של ימית, ראש הממשלה חרג מסמכותו כשהביע את דעתו נגד הבאת לידן של החיילות שבמתפרעים. אסור ליועץ המשפטי להישמע לעצה כזאת, כי בכך הוא יתחייב, שגם במקרים דומים ייסלח.

דב שילנסקי (הליכוד):

לא יכולים להיות מקרים דומים. זה מקרה מיוחד במינו.

מרדכי בן-פורת (תל"ם):

הכול תלוי בנקודת המבט: מי שחרד שביטוי ייהרס, מבחינתו המדינה כולה עומדת מולו. זה תלוי בנקודת המבט. אבל אם אתה מתחיל לטפל באי-סדר, אי-הסדר ואי-השמירה על החוק שווים ככל מקרה. ברגע שהעם מתקומם נגד החוק, אין סדר במדינה, ואז לא חשוב מה המטרה. כאן לא כבוד ראש הממשלה או כבודו של היועץ המשפטי לממשלה נפגע, אלא כבוד החוק והסדר. אם היועץ המשפטי יסלח, הרי הוא שומט מתחת ידיו את הסמכות לתבוע את משמיצי החברה והמדינה במרכז תמ"י — ושמחתי לשמוע את הסתייגותם של ראשיה מכתובות הנאצה שנכתבו על קירות בית המשפט, כפי שראינו בטלוויזיה.

ומה בגולן? — כאשר הוכאה הצעת החוק להחלת החוק והמשפט הישראלי על רמת-הגולן לאישור הכנסת. לא הייתה בין החוגגים — הצבעתי נגדה. 15 שנה חיינו כל החוק. איש לא חסם בפנינו את הדרך להרחבת ההתיישבות ולביסוס ישיבתנו שם. חיינו בשלום ובשלווה עם הדרוזים תושבי הגולן. ומה קרה לאחר קבלתו של החוק? — הסגר, הגבלות חמורות. ריב עם אמצעי התקשורת והחזרתו של הממשל הצבאי לרמת-הגולן. אף שלבאורה הסמכויות הן בידי שר הפנים, הסמכויות לגבי רמת-הגולן הן בידי הצבא ולא בידי שר הפנים.

ומה ביהודה ובשומרון? אני נמנה עם אלה שתמכו בהטלת הגבלות מסוימות על כלי התקשורת, שבחלקם ביימו תקריות כדי לצלם תסיסה. תמכתי בכנסות קודמות בפיצור בחים ובגלילית מתפרעים ומתסיסים. אך גם תמכתי במדיניות של רכישת עם החושבים. משה ריין המנוח, אשר הורה על פיצור בחים והגליית מתסיסים, הוא זה שהיה האמין והנערץ ביותר בקרב תושבי השטחים, כי ידע להשתמש באמצעים האלה כעיתוי הנכון, והבין את הצורך בחיים יחד.

אני ער למגמתו של אש"ף להחסיס את התושבים בשטחים, ואני מסכים להשלטת סדר, אך לא במחיר הרוגים יום יום.

תל"ם קבעה במצעה: "ביהודה ושומרון וחבל-עזה, בתקופת המעבר, לא תקום ריבונות זרה, וישראל אף היא לא תכפה את ריבונותה על האוכלוסייה הערבית בשטחים אלה."

"תורכב ותוגבר ההתיישבות ביהודה, שומרון, חבל-עזה ורמת-הגולן, היישובים יקומו בהתאם להחלטות הממשלה ועל בסיס הכנון כולל. הקרקע שתוקצה לשם כך, תהיה קרקע שבעלות המדינה וכן אדמות שנרכשו מבעליהן."

בכפוף לשני עקרונות אלה השמיע המנוח משה דיין ביום 24 בדצמבר 1980 בכנסת את תפיסתו על המינהל העצמי בשטחים כאמור:

"העברת הסמכויות מהממשל הצבאי למינהל העצמי של הערבים תושבי השטחים המוחזקים לא תחרוג מהנאכר במסגרת השלום שנקבעה בקמפ-דייוויד ונתחמה על-ידי ראש ממשלת ישראל."

"העברת הסמכויות תיעשה על-ידי ישראל כאמצעות הממשל הצבאי ללא תלות ולא כמקום המשא-ומתן המתנהל בין ישראל, מצרים וארצות-הברית בדבר הגשמת הסכם האוטונומיה."

"מקור הסמכות יישאר בידי ישראל, והיא תהיה רשאית לחזור לסטטוס הקיים עתה במקומות ובמקרים שתמצא כי יש צורך חיוני לעשות זאת."

"מערכי השטחים המוחזקים לא תידרש הודעה פומבית בכתב או בעלפה על הסכמתם לתוכנית זו."

"הנאמר כאן חל על מינהל עצמי לאנשים, ולא על שטחים."

"סמכויותיהן הנוכחיות של זרועות הביטחון האחראיות לכיטחון פנים (ושכ"כ) תישאנה בתוקפן. זה"ל יהיה הצבא היחיד שיימצא בשטחים, וייקבע את בסיסיו כפי שיראה לנכון על-מנת לשמור על ביטחונה של ישראל. יחידותיו תימצאנו לאורך כל הגבולות (על גבול מצרים בהתאם להסכם השלום אתה), ומעבר הגבול לאנשים ולסחורות יהיה כפוף להוראותיו."

רבותי, אינני יכול להמשיך, כי י"ן לי זמן. מי שירצה להתעניין אף פעם יתעניין בדברים שאמר משה דיין. מה נאמר כאן? בדברים האלה מעצגים עקרונות האלה: נגד ריבונות זרה בשטחים; מקור הסמכות יישאר בידי ישראל; זרועות הביטחון כסמכויותיהן ימשיכו בתפקידן; זה"ל הוא הצבא היחיד שיהיה בשטחים; המשך תנופת ההתיישבות ככל החבלים. עקרונות אלה לא באו לידי ביטוי ברור בהצהרותיה של נציגי הממשלה ונציגי האופוזיציה גם יחד, ואנו לא נתמך בהצהרות של שני הגושים; אנחנו נתמך בהצהרה שלנו, שתוגש בסיכום הדין.

היו"ר מ' כהן-אביב:

חודה לחבר הכנסת מרדכי בן-פורת. רשות הדיבור לחברת הכנסת עדנה סולודר, ואחריה — לחבר הכנסת אמנון רובינשטיין.

עדנה סולודר (העורך):

כבוד היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, בדחילו-ורחימו אני עולה בפעם הראשונה על במת הכנסת. הייתי זקוקה לשם כך לאומץ רב, במיוחד בדיון מדיני, ואם אורתי את האומץ הזה,

חברת כ"ג, ישיבה ע"ט

— הודעת הממשלה על המצב המדיני; אישור
צירופו של חבר הכנסת אהרן און לממשלה בתפקיד
שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

הכנסת מאמון רובינשטיין.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, עונג הוא לי לכבד את
חברת הכנסת עדנה סולודר כיום הכבודה שלה. חברת
הכנסת החדשה היא ילידת קיבוץ גשר, חברת הקיבוץ, קיבוץ
השתייך בעבר לקיבוץ המאוחד. היום לתנועה הקיבוצית
המאוחדת, המצוי, כפי שכולנו יודעים, על גבול הירדן. קיבוץ
זה ידע שנים קשות בכל מלחמות ישראל ומאורעותיו. חברת
הכנסת סולודר היתה במשך שנים רבות מורה למוסיקה
ופסנתרנית. בשנים האחרונות היתה פעמים מספר מזכירת גשר.
גם במשך כל תקופת ההתחשה הקשה שידע הקיבוץ בשנים
1968 עד 1971. יחד עם חבר הכנסת רוזוליו היתה מזכירת פנים
של הקיבוץ המאוחד. אני חושב, שכל חברי הכנסת, ששמעו
את נאומה הקצר והקולע, ידעו שנאום זה בא לא רק מפיה, אלא
מפיהם של אנשי ההתיישבות, שכגופם, בכל מאדם, המחישו
והדגישו אותם מעשים, שביססו ביסוס אמת את ביטחונה ואת
שלומה של ישראל, שראו בהתיישבות לא רק פעולה במשמעות
של כיבוש הקרקע אלא גם של כיבוש ערכים, ערכים אנושיים,
ערכים יהודיים, ערכי השלום, ואם מותר לי להוסיף הערה
אישית אחת, אני חושב שערכים אלה חשובים דווקא היום,
כאשר בשם ההתיישבות כביכול נעשים דברים, שדבר אין להם
עם עולם המשגשג שתיארה כאן בפנינו ככשרון ובכוח רטורי
חברת הכנסת עדנה סולודר.

אדוני היושב ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מבקש קודם
כול להביע את אכזבתי — אני חושב שהיא לא רק אכזבתי
האישית — מנאומי של ראש הממשלה, לראש הממשלה יש
כידוע לכולנו, כשרון רטורי גדול מאוד, אבל משום מה אין הוא
משתמש בו כלל לעניינים, שחייבים להעסיק את הכנסת ואת
היורה הציבורית, הוא משתמש ככשרון שיש לו לעריכת
חשבונות אישיים, לעתים — אני מוכרח לומר — מזויזים
ביותר. החשבון שהוא עושה לגבי פינוי היישובים אין לו כל
קשר למציאות, אני הייתי כאותן שנים חבר בוועדת התון
והביטחון, ואני יכול להעיד, ששמענו את ראש הממשלה, ואת
ההסבר המזויז הזה — שהוא התנגד לפינוי היישובים — הוא
לא העלה על דל שפתיו, להיפך, לא בהביר לכולנו, כי יש
לראות את פינוי היישובים כחלק מההליך השלום, ושאין כל
ברירה אלא להתייחס לכך כאל עסקת חבילה אחת.

אבל לא רק על מה שאמר ראש הממשלה אני קובל, אלא
גם על מה שלא אמר. הנה, מתכנסת הכנסת לאחר ימים סוערים
וקשים בתולדות ישראל, לאחר המחנות של פינוי יישובי
הפתחה, לאחר מחנות של הרס בתים ועקירת עצים, לאחר
חששות גדולים שיש בלב כולנו לגבי מה שעלול להתרחש
לאחר השלמת פינוי סיני — ולגבי כל הדברים האלה אין לראש
הממשלה מה לומר אלא כמה משפטים סתומים ותמוהים,
שאנים עונים כלל על חילור הדיון כדיון מדיני. העובדה שראש
הממשלה ציטט את מכתבו של הנשיא ריגן — אנחנו יודעים
שראש הממשלה אוהב לצטט מסמכים מסוג זה — היא, עם כל
הכבוד, בלתי מספקת כדי להביא בפני הכנסת, אפילו על גל
אחת, את הבעיות שבפניהן ניצבת היום ישראל. מפליא הדבר
כענין, שראש הממשלה לא טרח לשחק את הכנסת בשאלות
הגדולות שמתעוררות לאחר השלמת פינוי סיני, ואני אומר זאת
כמי שתמך בתהליך השלום, למרות המחיר הכבד והקשה
שנאלצנו לשלם תמורת שלום זה.

אילו עשה ראש הממשלה חשבון נפש כלשהו, אני חושב
שהוא היה צריך להבין, שהשלמת הנסיגה מסיני מערערת שתי
אמיתות יסודיות, שרכים מאתנו האמינו בהן במשך שנים

הרי זה רק על-מנת להתייחס לסעיף אחד, שהוא לפינוי
בהודעת ראש הממשלה, לקטע המדבר על אי-עקירת יישובים.

מזור כיצד אותה ממשלה, האחרית לפינוי של חבל ארץ
שלם על יישוביו ללא משא-ומתן, כאשר היא משחקת ושוחקת
את מתיישביו, ממשלה האחרית לתמונות המזעזעות של הרס
וחורבן ימית, בעת שלום ולא במלחמה, אותה ממשלה, בטרם
עבר שכוב, בטרם נדמו קולות הכולדוריים, בטרם תפסנו את
ההרס הפיסי, הנפשי, החינוכי שבהודרת יישובים, מביאה
לפנינו הצעה מעין זו. כלפי מי מיועדת החלטה זו? האם אנו
זקוקים לה?

שנים חיינו בארץ, עברנו בה מסות קשות, מלחמות לא
הצליחו לעוקרנו מהקרקע, לא היו החלטות ולא חוקים על
אי-עקירה, בכוח מה עמדנו?

נולדתי על הגבול, ושם אני חיה כל ימי מילדותי ידעתי
יחסי שכנות קרובים ויפים עם ערבים, יחסים שנקטעו
במאורעות 1936, שבהם נשרפו שדות, נגדעו ונעקרו עצים,
נפלו חברים, עמדנו, לא היה צורך בהחלטה שאין להעיק.
ידענו שאין לאן, במלחמת העצמאות נעצרו הטנקים בשערינו.
חברים וחברות ללא נשק עמדו ועצרו את השריון העירקי. הבית
נחרס על יושביו — ולא נעזב. ידענו שאין לאן ללכת, ידענו
שמוכרחים להמשיך להיאחז, לבנות ולבצר את הגבול, לתרוש
בו למען השלום עם שכנינו, לא היתה החלטה ממשלה, רק
החלטה והכרה עקשנית של מתיישבים, עברנו שנים קשות של
המלחמה, והמשכנו לחנך על אהבת האדם, על רצון לשלום עם
שכנינו, לא נענינו לפיתוי לעלות על הגלעד כדי להשתיק בו את
התותחים, לא באנו לכבוש ולספח, רצינו רק להגן, ראש
הממשלה היה עד למאבקנו, המאבק לא היה פרי של החלטה
כנסת וממשלה.

בכוח מה עמדנו כל השנים בארץ בכל התלאות, בכל
המסות, בכל הקרבות? — בכוח הרצון לבנות בית לעם
היהודי, שישב בו לבטח ולא ייעקר; בכוח האין-ברירה.

השנה אנו מציינים מאה שנות התיישבות. ציינו תאריך זה
מעל כמת הכנסת, מה היה חזונו של ראשוני המתיישבים? —
בניית חברה חדשה; בניית חיים חדשים, שיהיו מושחתים על
צדק ושויתוף ועבודה עצמית ודמוקרטיה; בניית ארץ שיתהלכו
בה יהודים זקופי גו, שלא תהיה כאן גולה, בזכות חזון זה
ובהכרת האין-ברירה כבש לעצמו האדם חיים חדשים, נאחו
בקרקע בעקשנות, בכוח החלטה פנימית.

את מפת התיישבותנו בארץ הנחה כל השנים הרצון
לשלום, הצורך להבטיח את הגבול, והידיעה, שלמען הבטיחו
— יש ליישב. ההתיישבות אינה חברה ביטוח, לא חוקים
והחלטות יבטיחוהו שלא תיעקר. התיישבות היא מאבק מתמיד
עם תנאי טבע, עם אדם, עם עוינות פנימית וחיזונית, למאבק
הזה יש לחנך.

במקום החלטות על אי-עקירה יש להחליט על הגברת
ההתיישבות באזורים החיוניים לנו ולביטחוננו, באזורים
אזורים שבהם לא נהיה מושלים ומצילים, באזורים אזורים
שנוכל לעבד כמו ידנו, באזורים אזורים שיבטיחו את השלום.

להתיישבות יש לחנך, לתת לה גיבוי, הקשר לאדמה נקנה
כאשר מעבדים אותה, במכאובים, כאשר השורשים ניטעים
במקום הנכון, כאשר הם עמוקים — שוב אינם נעקרים, אלא
להיפך, הם צומחים לתפארה, הם ללא החלטות ממשלה.

היז"ר מ' כהן-אבידב:

תודה לחבר הכנסת עדנה סולודר, רשות הדיבור לחבר

— הודעת הממשלה על המצב המדיני; אישור צירופו של חבר הכנסת אהרן און לממשלה כתפקיד שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

רבות: האחת, שההתיישבות קובעת את גבול ישראל; השנייה, שמי שמתנגד להרחבת ההתיישבות הוא בעצם מינימליסט ומי שתומך בה הוא מקסימליסט. שתי האמיתות האלה התערערו בשבוע שעבר עם השלמת הנסיגה מסיני ונוכח המראות הקשים שראינו על מרקע הטלוויזיה.

ההשקעות העצומות שהשקענו בסיני, ההחלטות המפוצצות של הממשלות הקודמות, החשתי העצומה והמרשימה שהקמנו שם — לא עמדו בפני עובדות החיים הבין־לאומיים. אינני אומר שצריך היה לנהל את המשא־ומתן כמפדייוויד כפי שניהלו אותם: אמריה בוזרמנרית אחרות: משא־ומתן זה יירשם כביטוי של רשלנות וחוכבנות חסרות תקדים. אבל אני חושב, שמי שסבר שהעובדות שלנו כלכד הן שיקבעו את גבולנו, נוכח לדעת, שכאשר משתנה הקונסטלציה הבין־לאומית, כאשר יש עם מי לדרבן, כאשר יש עם מי לשבת ליד שולחן המשא־ומתן, העובדות הללו בשטח אינן עומדות ואינן מחזיקות מעמד בפני עובדות החיים. והו לקח שאי־אפשר להחלם ממנו. אנכי, והו לקח שגם פועל להצדקתה ולצדקתה של ישראל, משום שנודמה לי, שאיש לא יכול לכפור בכך, שביקורו של הנשיא סאדאת בירושלים, כאן כבנסת, שינה את האקלים הפוליטי והציבורי מן הקצה אל הקצה, וברגע שהיה לנו פרטנר למשא־ומתן, לא עמדו בפני שינוי האווירה הזה לא החלטות של הממשלה הקודמת על רצף טריטוריאלי לשרם־אל־שיח; לא המשעים הגדולים שעשינו בסיני ולא השקעות של מיליארדי הדולרים שהשקענו בסיני. ברגע שיש נכונות של הצד השני לעשיית שלום עם ישראל — משתנה דעת הקהל, משתנה המציאות, משתנה הכנסת. הלכנו לכנסת התשיעית כולנו, ובכלל זה מפלגתו, ואיש לא חלם על החלפת כל סיני בשלום — נדמה לי שגם לא שלי — אבל כאשר בא נשיא מצרים ורוכ העם האמין ברגונו הכן בשלום, והוא חולל תפנית פוליטית במדבר התיכון, התרחשה גם תפנית בחברה הישראלית, וגם כביח המחוקקים. זהו הלך הגדול.

תארו לעצמכם, רבותי חברי הכנסת, זהו הממשלה הייתה מקבלת את ההחלטה על הרצף הטריטוריאלי בכנסת שקדמו לכנסת התשיעית, אלא הכנסת הייתה מקבלת החלטה בנוסח שראש הממשלה מבקש היום שנקבל כאן. האם זה היה משנה משהו מעובדות החיים הבין־לאומיים? האם זה היה עוזר לנו לעשות שלום עם מצרים עם סיפוח רבע מסיני, כפי שבזמני רמזה ממשלתה של הגברת גולדה מאיר? — ודאי שלא. ואני מעז לומר, שגם אילו היה חוק, וגם אילו היה חוק־יסוד, וגם אילו היה חוק שהיה קובע שאין לבטלו כלל, שום דבר לא היה עומד בפני עובדות החיים הללו, מפני שמה שקובע את מאזן הכוח של ישראל אלו הן עובדות החיים הבין־לאומיים, שבהן כוחה של ישראל, עוצמתה, כוח צבאה, כלכלתה וגם, כמוכן, התיישבותה הם גורמים רכי משקל, אבל לא בגלל מלים.

ואני חוזר ושואל, כיצד אפשר לחזור ולבצע אותן שגיאות ולהאמין שההצטרפות הטרטורית הן שיקבע משהו. כאשר הניסיון הקשה, המכאיב — ואני אומר זאת כאדם שתמך בהסכם השלום — של פיגוי יישובים עדיין טרי בזיכרוננו, בזיכרון הלאומי, הרי ברור, וזה צריך להיות ברור, ששום החלטה של הכנסת לא חקבע דבר בעניין זה.

רוני מילוא (הליכוד):

חבר הכנסת רובינשטיין, שאלה ברשותך.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

בבקשה.

היו"ר מ' כהן־אבידב:

אני רוצה לתקן אותך: ברשותי ובהסכמתו.

רוני מילוא (הליכוד):

תודה, ברשות היושב־ראש.

להערכת, העמדה שאחה מציג עכשיו, כיסודה, מכל הבחינות, היא מסוכנת ביותר, כי לגבי סיני לא היתה עמדה של הכנסת, לא היתה החלטה של הכנסת ולא היה חוק. אבל אם אתה קובע כאן, שלא חוק ולא החלטה של הכנסת לא תהיה להם כל השלכה על משא־ומתן בעתיד או על החלטות בעתיד, מבחינה קונסטטוציונית בסיסית יש בכך סכנה, כלי להחשש עכשיו בנושא המדיני, האם באמת, לדעתך אין שום משמעות לחוק שחוקקה הכנסת לגבי משא־ומתן בעתיד?

אמנון רובינשטיין (שינוי־מפלגת המרכז):

מה שיקרה הוא, שהכנסת, מכוח סמכותה הקונסטטוציונית, תעשה מה שהממשלה עשתה. הממשלה ביטלה את ההחלטה הקודמת על רצף טריטוריאלי, והכנסת תעשה זאת לגבי החלטותיה שלה.

רוני מילוא (הליכוד):

זו אינה החלטת כנסת, זו החלטת ממשלה.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

לא, אין שום הבדל מבחינת הסמכויות. אני רוצה להזכיר לך, חבר הכנסת מילוא, שיש תקדים לזה גם לגבי הכנסת. הכנסת קבעה בזמנה, שלא תהיה נסיגה משטח ישראלי אלא אם כן יהיה הדבר במסגרת הסכם שלום, והנה, הכנסת אישרה — בניגוד לעמדת גח"ל והליכוד, אבל הכנסת אישרה — את הסכמי הביניים בסיני, שלדעתו היו הסכמים טובים מאוד. ועדיין היום חיים מהם בנוגע למערכת היחסים עם ארצות־הברית.

רוני מילוא (הליכוד):

לפחות הכנסת הייתה צריכה לשנות החלטה של הכנסת.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

נכון, והיא עשתה זאת. ואני רוצה, חבר הכנסת מילוא, להשתמש בסמכות הכנסת או בשם הכנסת לשווא, אם מותר להשתמש בביטוי זה שלא כהקשר של הקדוש ברוך הוא. אני אומר כהחלט: זה דבר מיותר, וזה גם אינו מחזק את ישראל.

היו"ר מ' כהן־אבידב:

אל תשיב, זה על חשבון זמןך.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

אז אני משיב.

היו"ר מ' כהן־אבידב:

לא ייתכן שתנאם חמש דקות דברי תשובה. תשובה קצרה אני מבין, אבל לא תשובה של חמש דקות.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

אני משיב עוד.

מרדכי גור (המערך):

כבוד היושב־ראש, מותר לשאול שאלה?

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

אינני יכול, מכיוון שהיושב־ראש אסר עלי להשיב, ולא אספיק לומר את המנימוס שרציתי.

היו"ר מ' כהן־אבידב:

כבר עברת על מכסת זמןך, ואם תתחיל להשיב על שאלות, תדבר חצי שעה.

חוכרת כ"ג ישיבה ע"ט

— החלטת הכנסת בהתאם לסעיף 30 לחוק-יסוד הממשלה להעביר סמכויות
שר הבריאות לפי החוק למניעת מפגעים, התשכ"א — 1961, לשר הפנים.

וכאשר מדובר בהתנחלות בלב האוכלוסייה הערבית
הפלשתיאית בארץ-ישראל — והיא קיימת שם, היא לא תכרת
והיא לא תגורש — כאשר מדובר בעניין הזה, צריכים אנו
לשאול את עצמנו: לאן זה מוליך? לדעת, זה מוליך לאחת
משתי תוצאות בלתי נסבלות: האחת — ישראל כרודיה שנייה
שבה יש שני עמים, עם אחד עם זכויות פוליטיות מלאות ועם
אחד בלי זכויות פוליטיות, והאחרת — שזה מוליך ללבנון
שנייה. גם בלבנון, אם לוקחים את הדוגמה ההיסטורית הזאת,
המקסימליסטים שרצו יותר שטח וכתוכו יותר מוסלמים —
אני מתכוון עצמי ללבנון הנוצרית — יצאו נפסדים, מכיוון
שהם כללו בחוכם מיעוט שהיה אז מיעוט והפך לרוב. והרס את
המולדת המשותפת כמלחמת אזרחים עקובה מדם.

כאשר אומרים התנחלות והתיישבות, ומנתקים אותן
משאלת הריבונות ומשאלת העתיד הפוליטי של האזורים
האלה, הרי עושים עוול לרעיון ההתיישבותי ולאינטרס
הביטחוני והלאומי הישראלי.

משום כך הצבענו במשך כל השנים האלה על כך,
שהתיישבות באזור הזה מחייבת מתן תשובה: לאן אתם
הולכים, לאן את הולכת, ממשלת ישראל, לרודיה או ללבנון?
אנחנו אומרים לא לרודיה ולא ללבנון. אנחנו רוצים לשמור על
ביטחונה של ישראל. אנחנו רוצים לשמור על אופיה היהודי
הדמוקרטי. אנחנו רוצים גם גבולות בניהוגה על ישראל. אבל
כדי לעשות זאת, וכפי שמוכיח הניסיון של סיני — יש לשמור
אופציות פתוחות, ולעשות מורטורים על ההתנחלויות באזורים
שעליהם דיברתי. זה תנאי למען חיווקה של ישראל, וגם בעניין
זה — כך אני מאמין — מי שהיה נחשב למינימליסט יוכיח
עוד, שהוא בעצם המקסימליסט. תודה רבה.

היו"ר מ' כהן-אביב:

תודה לחבר הכנסת אמנון רובינשטיין. סיכום הדיון, אם
ירצה ה', יתקיים. מחר בשעה 18:00.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):
אני מקבל את הערת היושב-ראש.

היו"ר מ' כהן-אביב:
אני מבקש להמשיך ולסיים.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):
אני מבקש להעיר שתי הערות בהמשך לדברים שאמרתי.
הניסיון של סיני מוכיח דבר נוסף: הוא מוכיח, שהחלוקה בין
מקסימליסטים למינימליסטים אינה נכונה, משום שאלה מאתנו
שחשבו בשעתם, לאחר שהנשיא סאדאת השיב בחיוב על
שאלון יריגה הידוע, בשנת 1971, שאפשר להשיג יותר לישראל
על-ידי ויתורים בזמן הנכון — הם כעצם היו המקסימליסטים,
ואין כל ספק בכך. שאפשר היה להשיג לישראל יותר ממה
שהושג. מי שמפקפק בכך יקרא את הספרים שנכתבו לגבי
אותה תקופה, בעיקר את ספרו של חבר הכנסת רבין, שמצוטט
כאן לעתים קרובים מאוד, אבל לא בהקשר זה.

לכסוף אני רוצה לומר משהו לגבי אותו עניין, שהממשלה
הודיעה עליו בחופזה ובקצרה — עניין ההתנחלות.

בניגוד לגבול הדרומי, אין לנו פרטנר בנושא הפלשתיאית
ואין לנו פרטנר בחזית המזרחית, כדי שאם יהיה לך פרטנר, תוכל
נופלים, ללא כל ספק, על מדינות ערב, על חזית הסירוב, על
אלה שאינם משתייכים לחזית הסירוב ומבצעים סירוב, וכמובן
על אשף.

אבל שוב, אם מלמד אותנו משהו הניסיון שחווינו ותזינו
בימים האחרונים, הרי שגם כאשר אין לך פרטנר — אתה צריך
לשמור על אופציות פתוחות, כדי שאם יהיה לך פרטנר, תוכל
לתמרן, תוכל לחסוך לעצמך גם כאב לב, גם בושת פנים
לאומית, גם ממון רב וגם חקדים הרסני. גם כאן "תפסת מרובה
— לא תפסת".

ה. החלטת הכנסת, בהתאם לסעיף 30 לחוק-יסוד: הממשלה להעביר את סמכויות שר הבריאות לפי החוק למניעת מפגעים, התשכ"א — 1961, לשר הפנים

היו"ר מ' כהן-אביב:

גם יושב-ראש הכנסת מצטרף.

רוני מילוא (הליכוד):

כולנו נצטרף.

שר הפנים י' בורג:

שמענו רשימה של מעשים טובים של חברת הכנסת
סולודר, וחבר הכנסת רובינשטיין נהג באמת כמו געטלמן,
הלוא הוא האדם אשר זוכר את יום ההולדת של הגברת ושוכח
את שנת ההולדת שלה. אם כן, אנחנו שמחים בייחוד כשהיא
מדברת סולו — סולודר — סולו — ויש משהו לשמוע, ואין
לנו חילוקי דעות אלא הבנה לאותם ערכים חלוציים שהיא
העמידה כנאם בנאום שלה, שהקשבנו לו בקשב רב.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני בא לכאן כדי לדבר
על ארץ-ישראל יפה, על ארץ-ישראל בריאה.

הממשלה החליטה, בהחלטתה מס' 563, ביום ב' באייר
התשמ"ב, שבהתאם לסעיף 30 לחוק-יסוד: הממשלה — אני
מצטט מן החלטתה — "להעביר את סמכויות שר הבריאות לפי
החוק למניעת מפגעים, התשכ"א — 1961, אל שר הפנים", זו
השפה של ההחלטה. מה התוכן? לפני התוכן אני רוצה לומר

היו"ר מ' כהן-אביב:

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא: החלטת הממשלה,
בהתאם לסעיף 30 לחוק-יסוד: הממשלה, להעביר את סמכויות
שר הבריאות לפי החוק למניעת מפגעים, התשכ"א — 1961,
לשר הפנים. את ההחלטה יביא כבוד שר הפנים, בבקשה.

שר הפנים י' בורג:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אילו היה מותר לקנא
במישהו — הייתי מקנא בחבר הכנסת אמנון רובינשטיין, ולא
מפני שהוא הופיע כאן בתור סוכן וסיעות לרודיה או ללבנון,
אלא מפני שעלה בחלקו לכרך את חברת הכנסת עדנה סולודר.
על זה קינאתי, מפני שהוא דיבר מייד אחריה. לכן אני יכול רק
להצטרף פה-אחד לכל מה שנאמר, וטוב שלבית הזה היתה
עדנה, בלי להיות כלה.

היו"ר מ' כהן-אביב:

כבוד שר הפנים, מאחר שאחרי ותיק בכנסת — האם מותר
ליושב-ראש להצטרף לכרכה הזאת? האם מותר לו להצטרף
לכרכה מן הכיסא הזה או לא?

שר הפנים י' בורג:

לדברים טובים מותר להצטרף תמיד.

— החלטת הכנסת, בהתאם לסעיף 30 לחוק יסוד: הממשלה להעביר את סמכויות שר הבריאות לפי החוק למניעת מפגעים, התשכ"א — 1961, לשר הפנים —

מנקודת מבט התקנון, שעל-פי החוק טעונה החלטה זו של הממשלה אישור של הכנסת.

אני מתכבד אפוא להביא את העניין לפני הבית הגבוה. החוק למניעת מפגעים, תשכ"א — 1961, אשר מוכר בציבור בשם "חוק כנובין", על שם חבר הכנסת הדי"ר כנובין, מהציונים הוותיקים בגרמניה, הוא המכשיר התחיקתי העיקרי לטיפול במניעת רעש, ויהום האוויר וריחות מטרידים.

הסמכויות לביצוע החוק הזה היו נתונות בידי שר הבריאות ושר הפנים. ביצול הסמכויות בין שני המשרדים פגע בייעילות החוק ופגע באפשרות לעשות ולפעול מכוחו ומסמכותו.

בהתייעצויות שקיימתי לאחרונה עם שר הבריאות הגענו שנינו — גם על כך יש לברך — לכלל דעה, כי איחוד הסמכויות הוא לתועלת העניין. לפיכך הצענו שנינו, כלומר שר הבריאות ושר הפנים, כי הסמכויות לפי החוק האמור תהיינה בידי שר הפנים. בהתאם לכך קיבלה הממשלה החלטה, אשר זכתה, כאמור, להסכמת שני השרים כאחד.

מה היא העברת הסמכויות? — היא חוליה נוספת בשרשרת הפעילות הממשלתית לשיפור איכות הסביבה בישראל. זאת — אני מזכיר לבית — בהתאם להחלטת הכנסת מיום 14 בנובמבר 1978 בדבר הצורך במניעת הפיזול שבטיטול מטעם הממשלה באותם נושאים הנוגעים לאיכות הסביבה וריכוזם בידי גורם אחד — משרד הפנים — לפי הצעת הכנסת מחודש נובמבר 1978.

ריכוז הסמכויות לפי חוק כנובין לא יפגע ביכולתו של שר הבריאות לפעול בנושא בריאות הציבור באותם נושאים המופקדים בידי. לעומת זאת, ההעברה הזאת תהווה נדבך נוסף בפעילות משרד הפנים בנושאים הסביבתיים, הן כהשלמה לנעשה מכוח חוק התכנון והבנייה והן במסגרת האחריות של משרד הפנים למתחשך בתחום זה בשרויות המקומיות.

ברצוני לסיים ולומר, שאני מאמין, שעם אישור החלטה הממשלה על-ידי הכנסת מתכוון משרד הפנים לפרסם הוראות בדבר תקני על פליטה של אוויר, של חומרים מזהמים כמו חלקיקים, גופרית דו-חמצנית, תחמוצת חנקן ועוד. כן אנו חושבים גם להפעיל צווים ספציפיים בכמה מפעלים, הגורמים זיהום אוויר בסביבתם, כמו מפעל המלט "נשר" שליד חיפה. גם בעתיד, אני מבטיח, נמשיך לשתף פעולה עם שאר משרדי הממשלה, ובייחוד עם משרד הבריאות.

היו"ר מ' כהן-אביב:

תודה לכבוד שר הפנים.

מרכזי כן-פורת (תל"ם):

אני מבקש לשאול את שר הפנים, אני שמח על העברת הסמכות, אבל אני שואל, האם זה מעשי? האם במקום שנכשל בו משרד הבריאות או שר הבריאות והחוק לא פעל, יכול שר הפנים להצליח יותר?

שר הפנים י' בורג:

ענותותי מונעת ממני לשבח את עצמי בפני.

מרכזי כן-פורת (תל"ם):

אין דבר, נסבול את זה.

שר הפנים י' בורג:

רגע, זה ראשית כול, על החלק הפרסונלי של השאלה.

כמו בדברים רבים כחיים, יש צד אובייקטיבי ויש צד סובייקטיבי. את הצד הסובייקטיבי אני שם הצדה. אני מדבר על

הצד האובייקטיבי. כתוב: "טובים השנים מן האחד", אבל אין זה חל על הביצוע של חוק כנובין. רש"י אומר על הפסוק בקהלת "טובים השנים מן האחד": מפני ששנים יחד יקבלו על עצמם משימה גדולה יותר ממה שאחד היה מעז לקבל על עצמו. הניסיון הראה, שהיות שהסמכויות היו בשתי ידיים, כלומר בידי משרד הבריאות ובידי משרד הפנים, או שהדבר לא נעשה כלל, לפעמים, בגלל חילוקי הדעות בין שני המשרדים — או שנעשה באיחור רב, עד שמדברים ונדברים, ואנו יודעים שאלה תהליכים לא פשוטים. אם כן, מבחינת ריכוז העניין אצל יותר שזה אצל אחד.

אם זה צריך להיות שר הבריאות או שר הפנים, על זה לא היה ויכוח בין שר הבריאות לבין, מסיבות פשוטות: ראשית, החוק היה בידי משרד הבריאות ולא הופעל במידה שרצונו; שנית, משרד הפנים עובד בתחום האקולוגי בשיחוף הדוק עם כל הרשויות המקומיות וגם עם המועצות האזוריות. הם האורגן, בחלק מהם, כפי שהנהגנו את זה, כבר יש יועצים אקולוגיים בוועדת התכנון האזורית, המקומית או המחוזית. הווי אומר, אנתנו ערוכים יותר, בייחוד מפני שהשירות לאיכות הסביבה הועבר לפני שנתיים — שלוש שנים ממשד ראש הממשלה אל משרד הפנים, והמחלקה היא אחת המחלקות הטובות במשרד הפנים.

אשר על כן, יידיי חבר הכנסת כן-פורת, עניתי לך על אל הצד הפרסונלי, בהנחת יסוד שכל השרים שווים — יש כאלה ששווים יותר, אבל זה נושא נפרד. הצד המקצועי מרוכז בידי משרד הפנים. המסורת הראתה לנו, שדבר הניתן לסמכותם של שני שרים, נופל לפעמים בין שני השרים, בין שני הכיסאות.

היו"ר מ' כהן-אביב:

תודה לכבוד שר הפנים. נרשמה בסך הכול חברת כנסת אחת לרשות הדיבור, וזו חברת הכנסת שיושנה ארבל-אלמולינו. בבקשה.

שיושנה ארבל-אלמולינו (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, נטלתי את רשות הדיבור כדי לברך על החלטה, אני חושבת שההחלטה חיובית בעיקרה, וביסודה, אבל חלוי אף היא תמומש ואין כתוצאה בידי השר האחר, כאשר הניסיון מוכיח, שחוק שמופקדים עליו שני שרים, סופו כישלון. זה אינו עושה וזה אינו עושה, וכאשר אחת בא ודורש ביצוע משר אחד, הוא חלוי בשר האחר, לכן ריכוז הסמכות הזאת, לפחות בנושא הזה של מניעת מפגעים, בידי שר אחד, הוא חיובי, אבל השאלה היא, האם השר שהנושא הזה יופקד בידי אכן יפעל. אני רוצה לקוות שאכן כך יעשה.

הניסיון מראה לנו, שלא די לחוקק חוקים בכנסת ולא די שהממשלה יוזמת חוקים, אלא הממשלה חייבת להיערך בצורה היסודית ביותר והמקיפה ביותר לביצועו של חוק, שהיא מבקשת לקבל בכנסת.

שר הפנים י' בורג:

גבתי, יש ועדת הפנים ואיכות הסביבה עם יושבת-ראש, והיא מפקחת.

יאיר צבן (המערך):

ושר הפנים יתפנה עוד מעט מעניין האוטונומיה, כך שיהיה לו פנאי.

שיושנה ארבל-אלמולינו (המערך):

כן, נכון, צריך לפקח, אבל לא תמיד יש בזה די. לפעמים ביקורת נשמעת מדי יום ביומו, אך אינה עוזרת. לצערי הרב, אבל אני אומרת, שכדי לקבל חוק כגון ולבצע אותו לאחר

חוברת כ"ג, ישיבה ע"ט. " באיר התשמ"ב (3 במאי 1982)
— החלטת הכנסת, בהתאם לסעיף 30 לחוק יסוד: הממשלה להעביר
את סמכויות שר הבריאות לפי החוק למניעת מפגעים, התשכ"א — 1961,
לשר הפנים —

אומרת לכס, שבועדת הפנים ואיכות הסביבה קיימו דיון,
והביאו לנו תמונות של ילדים שגופם שחור מאותו אבק
שמפרישה תחנת הכוח של חברת החשמל באשדוד. משרד
הבריאות מטיל אחריות על משרד אחר, וזה מטיל את האחריות
על משרד אחר, והשירות לאיכות הסביבה במשרד הפנים אינו
יכול לעשות דבר, כי אין לו הסמכות לכך. דוגמה אחרת הייתה
הדוגמה של זיהום מי הכינרת והשערוריה שהתעוררה סביב כל
הפרסומים. בטלוויזיה הופיע משרד זה והודיע כך, ומשרד אחר
הודיע אחרת; זה אמר שאי אפשר לשתות את המים, וזה אמר
שאפשר לשתות אותם. ויש גם עניין "נשר".

הדוגמאות רבות, ולא אעמוד עליהן. אני רק רוצה לקוות,
אדוני שר הפנים, שאתה תפעל בנרדן. אני מחזקת את ידיך
בהחלטה הזאת שהממשלה קיבלה, דהיינו להפקיד בידך את
ביצועו של חוק חשוב זה. חובה מוטלת להתקין מיד את
התקנות ולתת את ההוראות המתאימות, כדי שאפשר יהיה
להזיז את העגלה הזאת, שהיא כהחלט כבדה, וצריך לעשות
הרבה כדי לשפר את התרמית שנוצרה סביב אי ביצועו של חוק
זה.

אני רוצה לקוות, שלא תאכזב אותנו, אדוני שר הפנים,
ושלא תאכזב את הממשלה שהחליטה להעביר את הסמכות
משר הבריאות אליך. אנחנו אתך בנושא הזה. נעשה כמיטב
יכולתנו, כדי לסייע בביצוע החוק הזה כלשונו וכדור ההחלטה
שנתקבלה בכנסת.

היו"ר מ' כהן-אביב:

תודה לחברת הכנסת שושנה ארכלי-אלמוזלינו. אני מזמין
את כבוד שר הפנים להשיב.

שר הפנים י' בורג:

אין ברצוני לעשות, כדי שלא לקלקל את הרושם של דברי
קודמתי. אני רוצה להודות, אני רוצה לומר, שאני מקווה
שבאותם הדברים השייכים לאיכות הסביבה, לאיכות החיים של
כולנו — תהיה רק סיעה אחת, הסיעה האקולוגית.

היו"ר מ' כהן-אביב:

תודה לכבוד שר הפנים. חברי הכנסת, אני מעמיד הצעה זו
להצבעה.

ה צ ב ע

ההחלטה, בהתאם לסעיף 30

לחוק יסוד: הממשלה, להעביר את סמכויות

שר הבריאות לפי החוק למניעת מפגעים, התשכ"א-1961,

לשר הפנים, נתקבלה.

היו"ר מ' כהן-אביב:

חברי הכנסת, פה אחד הוחלט לאשר את ההחלטה.

חברי הכנסת, הישיבה הבאה תתקיים, אם ירצה ה', מחר
בשעה 16:00. הישיבה נעולה.

מכן חייבים להיערך קודם לכן, אפילו כטרם מביאים אותו
לכנסת — הן מבחינת הקצאת האמצעים הדרושים לכך, הן
מבחינת הכנת הכלים, הן מבחינת הכנת המכשירים והציוד
הדרושים לביצוע החוק והן מבחינת היכולת והאפשרות
להתמודד עם אותן קבוצות לחץ, שלא תמיד אפשר להתמודד
אתן בקלות, אבל שצריך להתמודד אתן, כדי להתגבר על בעיית
הביצוע של חוק שהוא לטובת כלל הציבור.

אני חושבת, שבמשך כל השנים גילו אוולת-יד בביצוע
חוק זה הנקרא חוק כנוכין. הרימו ידיים. אמרו: לא מסוגלים
לבצע, איננו יכולים להתמודד לא עם הנהגים, לא עם נהגי
משאיות, לא עם נהגים אלה ולא עם נהגים אלה, ואולת-היד
הזאת בנושא זה הולידה גם אוולת-יד בנושאים אחרים בתחום
מפגעי הסביבה.

ההחלטה להעביר את האחריות לביצוע החוק ואכיפתו
משר הבריאות לשר הפנים היא החלטה חיובית, ואני חושבת
שהגיע הזמן — וזו המלצה שכבר המלצנו לפני הממשלה
בועדת הפנים ואיכות הסביבה — לרכז ביד משרד אחד ובידי
שר אחד את האחריות לנושא איכות הסביבה, תוך הקפדה על
תיאום עם גורמים אחרים או משרדים אחרים הנוגעים בדבר
והמופקדים על ביצוע בתחומים רבים הנוגעים לאיכות הסביבה
ואיכות החיים, כגון זיהום האוויר והמים, רעש, תברואה ועוד.
טוב תעשה הממשלה, אם תיזום חוק כעניין זה או תביא חוק
להקם רשות מיוחדת, אשר תרכז בידה את הסמכויות
והאחריות הנוגעות לכל הנושא הזה של איכות הסביבה.

הניסיון הראה, שפיזור האחריות והסמכויות בידי משרדים
רבים הוא כעוצרני. אין שיתוף פעולה בין המשרדים, יש
מאבקים של יוקרה, ולא פעם אחת זה גורם לעיכוב ביצועו של
החוק וביצועו של הוראות הנוגעות לעניין. זה גם מביא לבזבוז
ולחוסר יעילות, ובסופו של דבר העניין יוצא נפסד.

כיום יש במשרד הפנים זרוע, הנקראת: השירות לאיכות
הסביבה. היא עושה עבודה טובה: רוצה לעשות, אנשים רוצים
לעשות, אבל אין להם סמכויות, אין להם אפשרויות, אינם
יכולים לאכוף ואינם יכולים לתת הוראה לגורם זה או זה, אפילו
על-פי אותם כללים ותקנים שנקבעו. הרבר אינו בסמכותם.
הכול הוא עניין של רצון טוב.

לכן יש מקום גם לתת יותר סמכויות לזרוע הזאת, ואפילו
להפוך אותה, כפי שכבר אמרתי, לרשות שניתן לרכז בידה את
כל הסמכויות, כדי שאפשר יהיה לבצע אותם דברים בצורה
טובה ויעילה יותר, והדוגמאות רבות.

רוני מילוא (הליכוד):

אנחנו משוכנעים, לא צריך לשכנע אותנו.

שושנה ארכלי-אלמוזלינו (המערך):
אני כבר מסיימת, אינני מתכוונת לדבר הרבה.

היו"ר מ' כהן-אביב:

במסגרת הזמן המוקצב לך את יכולה לדבר ככל שאת
רוצה. איש אינו מפרע לך.

שושנה ארכלי-אלמוזלינו (המערך):

הדוגמה של אשדוד, של זיהום האוויר באשדוד — אני